

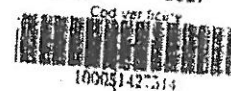

Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară SIBIU
Biroul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Medias

EXTRAS DE CARTE FUNCİARĂ PENTRU INFORMARE

Carte Funciară Nr. 100625 Seica Mica

Nr. cerere 20114
Ziua 16
Luna 10
Anul 2017

A. Partea I. Descrierea imobilului

TEREN Intravilan

Adresa: Loc. Seica Mica, Jud. Sibiu

Nr. CF vechi: 697
Nr. topografic: 515/2

Nr. Crt	Nr. cadastral Nr. topografic	Suprafața* (mp)	Observații / Referințe
A1	100625	3.175	Teren împrejmuit, Ansamblul Bisericii Evanghelice Fortificate Seica Mica

Construcții

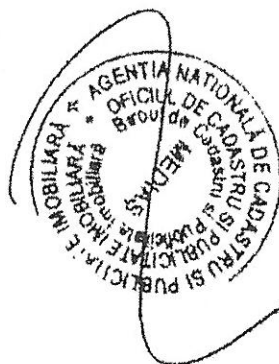
Crt	Nr. cadastral Nr.	Adresa	Observații / Referințe
A1.1	100625-C1	Loc. Seica Mica, Jud. Sibiu	S. construita la sol: 616 mp; Biserica. An edificare 1463
A1.2	100625-C2	Loc. Seica Mica, Jud. Sibiu	S. construita la sol: 81 mp; Incinta fortificata interioara cu turn de poarta; an edificare 1463
A1.3	100625-C3	Loc. Seica Mica, Jud. Sibiu	S. construita la sol: 67 mp; Incinta fortificata imprejmuita de un zid; an edificare 1463

B. Partea II. Proprietari și acte

Inscrieri privitoare la dreptul de proprietate și alte drepturi reale	Referințe
3315 / 01/09/1911 Act nr. din anul 1911;	
B1 Intabulare drept de PROPRIETATE, dobandit prin Lege, cota actuala 2) PAROHIA EVANGHELICA C.A. SEICA MICA, CIF: 36261562 OBSERVAȚII: (provenita din conversia CF 697)	A1
B2 Intabulare, drept de PROPRIETATE, dobandit prin Lege, cota actuala 1/1 2) PAROHIA EVANGHELICA C.A. SEICA MICA, CIF: 36261562	A1.1, A1.2, A1.3

C. Partea III. SARCINI

Inscrieri privind dezmembrămintele dreptului de proprietate, drepturi reale de garanție și sarcini	Referințe
NU SUNT	

167

RCTM

4

COMFOL

Carte Funciară Nr. 100625 Comuna/Oraș/Municipiu: Seica Mica

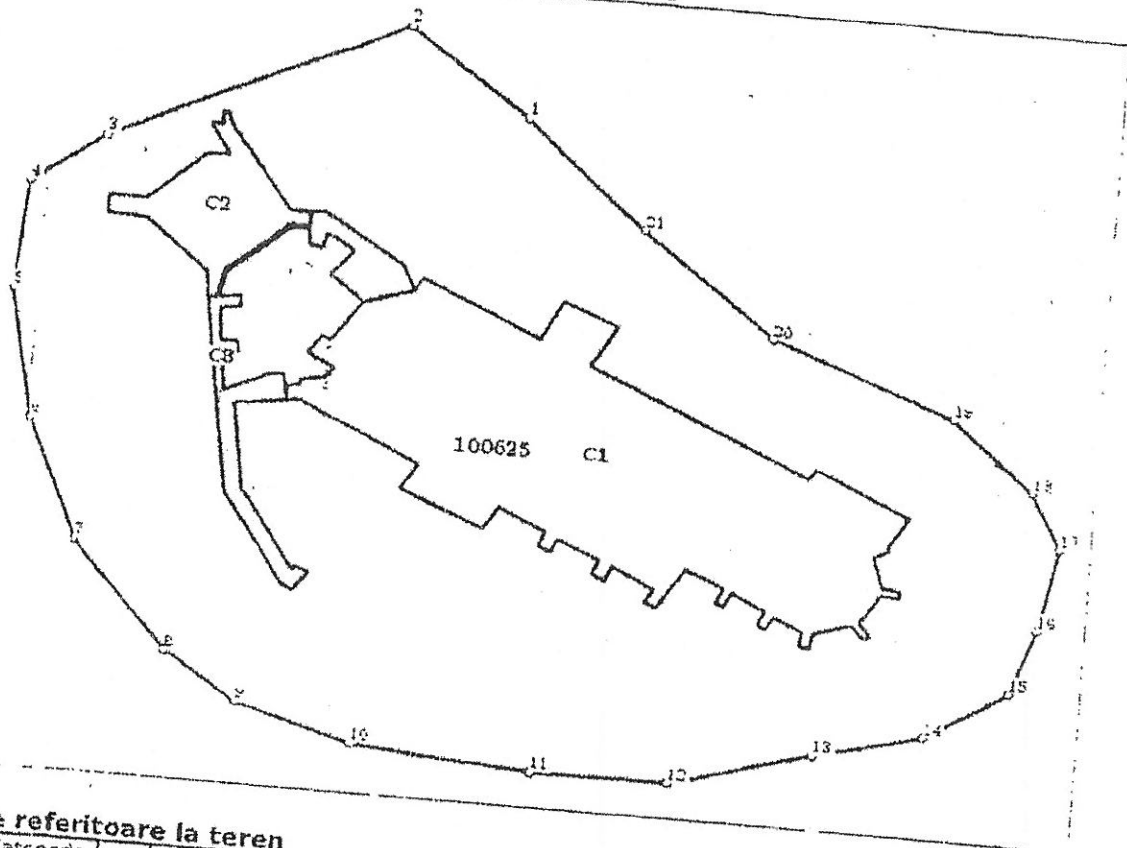
Teren

Anexa Nr. 1 La Partea I

Nr cadastral	Suprafața (mp)	Observații / Referințe
100625	3.175	Ansamblul Bisericii Evanghelice Fortificate Seica Mica

* Suprafața este determinată în planul de proiecție Stereo 70.

DETALII LINIARE IMOBIL

Date referitoare la teren

Nr crt	Categorie folosință	Intre vitan	Suprafața (mp)	Tarla	Parcelă	Nr. topo	Observații / Referințe
1	curți - construcții	DA	3.175	-	-	515/2	-

Date referitoare la construcții

Crt.	Număr	Destinație construcție	Supraf. (mp)	Situație juridică	Observații / Referințe
A1.1	100625-C1	construcții administrative și social culturale	616	Cu acte	S. construită la sol: 616 mp; Biserica, An edificare 1463
A1.2	100625-C2	construcții administrative și social culturale	81	Cu acte	S. construită la sol: 81 mp; Incinta fortificată interioară cu turn de poartă; an edificare 1463
A1.3	100625-C3	construcții administrative și social culturale	67	Cu acte	S. construită la sol: 67 mp; Incinta fortificată împrejmuită de un zid; an edificare 1463

Document care conține date cu caracter personal, protejate de prevederile Legii Nr. 677/2001.

Pagina 2 din 3

Pagina 2 din 3

R C M

168

CONFIRMARE

Carte Funciară Nr. 100625 Comuna/Oraș/Municipiu: Seica Mica

Lungime Segmente

1) Valorile lungimilor segmentelor sunt obținute din proiectie în plan.

Punct început	Punct sfârșit	Lungime segment (m)
1	2	11.226
3	4	6.695
5	6	11.331
7	8	11.55
9	10	8.637
11	12	9.618
13	14	7.97
15	16	6.05
17	18	5.144
19	20	14.261
21	1	12.377

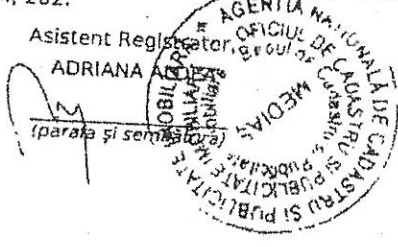
Punct început	Punct sfârșit	Lungime segment (m)
2	3	23.413
4	5	9.397
6	7	11.017
8	9	6.567
10	11	13.123
12	13	10.555
14	15	7.426
16	17	7.355
18	19	8.177
20	21	12.879

Lungimile segmentelor sunt determinate în planul de proiectie Stereo 70 și sunt rotunjite la 1 milimetru.
Distanța dintre puncte este formată din segmente cumulate ce sunt mai mici decât valoarea 1 milimetru.

Certific că prezentul extras corespunde cu pozițiile în vigoare din cartea funciară originală, păstrată de acest birou.
Prezentul extras de carte funciară este valabil la autentificarea de către notarul public a actelor juridice prin care se sting drepturile reale precum și pentru dezbateră succesiunilor, iar informațiile prezentate sunt susceptibile de orice modificare, în condițiile legii.
S-a achitat tariful de 300 RON, -Chitanța internă nr. 505248/16-10-2017 în suma de 300, pentru serviciul de publicitate imobiliară cu codul nr. 251M, 262.

Data soluționării,
16-10-2017
Data eliberării,
16 OCT 2017

Asistent Registratură,
ADRIANA ALEXANDRU

Referent
LAPADAY LUCIA
Referent
(parafa și semnătura)

362

Document care conține date cu caracter personal, protejate de prevederile Legii Nr. 677/2001.

Formular VCA/10-10-1

Pagina 3 din 3

169

RCM

6

100051127314

Incheiere Nr. 20114 / 16-10-2017

ANCPI

Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară SIBIU
Biroul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Medias

Dosarul nr. 20114 / 16-10-2017

INCHEIERE Nr. 20114

Registrator: DANIELA VELICIU

Asistent: ADRIANA ALDEA

Asupra cererii introduse de PAROHIA EVANGHELICA C.A. SEICA MICA domiciliat in Romania, Jud. SIBIU, Loc. Seica Mica, Nr. Postal 75 privind Actualizarea informatiilor tehnice in cartea funciara, in baza:

- Act Administrativ nr. 90/25-01-2017 emis de Comuna Seica Mica;
- Act Administrativ nr. 1924/02-10-2017 emis de Consistoriul Superior Biserica Evanghelică C.A. din Romania;
- Act Notarial nr. 2216/11-10-2017 emis de NP Axente Mica;
- Act Administrativ nr. 20114/16-10-2017 emis de OCPI SIBIU-SERVICIUL CADASTRU;

fiind indeplinite conditiile prevazute la art. 29 din Legea cadastrului si a publicitatii imobiliare nr. 7/1996, republicata, cu modificarile si completarile ulterioare, tariful achitat in suma de 60 lei, cu documentul de plata:

- Chitanta interna nr. 505248/16-10-2017 in suma de 300
pentru serviciul avand codul 251M, 262

Vazand referatul asistentului registrator in sensul ca nu exista impedimente la inscriere

DISPUNE

Admiterea cererii cu privire la:

- imobilul cu nr. cadastral 100625nr, topografic 515/2, inscris in cartea funciara 100625 UAT Seica Mica avand proprietarii: PAROHIA EVANGHELICA C.A. SEICA MICA in cota de 1/1 de sub B.1, PAROHIA EVANGHELICA C.A. SEICA MICA in cota de 1/1 de sub B.2;
- se noteaza actualizarea informatiilor tehnice asupra constructiilor inscrise sub A1.1, in sensul ca se evidentiaza trei corpuri de constructie C.1, C.2, C.3 asupra A1.1, A1.2, A1.3 sub B.6 din cartea funciara 100625 UAT Seica Mica;

Prezenta se va comunica partilor:

Constantin Cristina

Parohia Evanghelică C.A. Seica Mica

*) Cu drept de reexaminare in termen de 15 zile de la comunicare, care se depune la Biroul de Cadastru si Publicitate Imobiliara Medias, se inscrie in cartea funciara si se solutioneaza de catre registratorul-sef

Data solutiunii,

16-10-2017

Registrador,

DANIELA VELICIU

(parafa si semnatura)

Asistent Registrador,

ADRIANA ALDEA

(parafa si semnatura)

*) Cu exceptia situatiilor prevazute la Art. 62 alin. (1) din Regulamentul privind emiterea, receptia si inscrierea in evidenta de cadastru si carte funciara, aprobat prin ODG Nr. 206/2014.

170

RCM

7

CONFORM
CU ORIGINALUL

OFICIUL DE CADASTRU ȘI PUBLICITATE IMOBILIARĂ Sibiu
BIROUL DE CADASTRU ȘI PUBLICITATE IMOBILIARĂ MEDIAS
Dosar nr. 21701/2016

Referat nr. 1047/04.11.2016

La cererea <nr. cerere> / <data cererii>
<Domnului / Doamnei> Consistoriul Districtețel Ev. CA Medias
Adresa Medias, P-ta Castelului nr. 4

Analizând cererea dumneavoastră pentru recepția documentației cadastrale/teritoriale a imobilului situat în unitatea administrativ - teritorială <UAT>, <categoria de folosință> <adresa> și înscrierea în cartea funciară este necesar ca, în maxim 30 de zile de la data comunicării, să:

CF: 697 SEICA MICA

TOP: 515/2

1404: 3315/1911

I Cadastru

IA Notă de completare

prezentați următoarele documente:

IB Notă de respingere a recepționării documentației cadastrale

se completează în cazul neprimirii documentelor referențiale de completare sau a depășirii termenului limită stabilit prin

II Publicitate imobiliară

IIA Notă de completare

prezentați următoarele documente:

IIB Notă de respingere a cererii adresate oficiului/biroului teritorial

se completează dacă există plângi în ceea ce privește efectuarea înscrierilor în cartea funciară. Respingere - în urma verificării, nu s-a constatat încheierea și artele care au stat la baza înscrierilor din cartea funciară având nr. 3315/1911, în consecința operațiunile dispuse prin încheierea 3315/1911 au fost efectuate în cartea funciară.

171

052105 Efectuat înregistrare
oferant

POR/2016/5/5.1/1/37/33 / R/CF/08.11.2016

CONFORM
CU ORIGINALUL

Traducere autorizată din limba germană

697- 2

Seica Mică

Comunitatea evanghelică luterană din Șeica Mică

Averea comunității

Nr. ordine	Nr. topografic		Aria	
			Măsura	Stânjeni
1.	46	Cimitir în suprafață utilizată		
2.	173	Pășune în suprafață utilizată		1245
3.	510	Grădina școlii		90
	511	Casă de piatră Nr. 1 cu 4 camere inclusiv		357
		curte în suprafață utilizată/Școala		
4.	515/1	Casă de piatră Nr. 1b cu 7 camere/Școala		225
5.	515/2	Biserică inclusiv curtea bisericească în		100
		suprafață utilizată		882

Subsemnata, Ioana VELȚAN, traducător – interpret autorizat pentru limba germană nr. 14572/2005, certific exactitatea traducerii cu textul înscrisului original în lb. germană prezentat mie.

Traducător și interpret,
Ioana VELȚAN, autorizație nr. 14572

365

172

no

POR/2016/5/5.1/1/37/

34
124/CAE/08.11.2016

CONFORM
CU ORIGINALUL

SEICA - MICA

Evangelisch Luther. Kirchengemeinde
von Kleinschellen

Ad. Zahl Top. 2.

I. Kirchengemeinde-Gut

Hektar	
Fl.	Rekt.
1245	
90	
257	
225	
100	

- 46 Ackerfeld im Ortsteil Mier
- 170 Gebäude mit Pflanzfeld im Ortsteil
- 510 Pflanzgarten
- 511 Kirschen N 1 mit dem Aufbaubereich
- 515 Kirschen N 1 mit dem Aufbaubereich
- 518 Kirschen N 1 mit dem Aufbaubereich

IMOBILUL DE SUB A-5 A FOST
CONVERTIT IN E-TERRA 2 IN C.F. NR. 100625
U.A.T. SEICA MICA IN DATA CERERII CU
NR. 28759 DIN DATA 28.10.2014
SEMNAURA

POR / 2016 / 5 / 51 / 1 / 37 /

35
1 E / C.A. / 08. 11. 2015

CONFORM
CU ORIGINALUL

697

Comuna Seica Mică

B) Foala de proprietate

NOTĂ	Pres. la 28 octombrie 1944 nr. 1770 In baza adresei nr. 1080/1944 a primăriei Comune Seica Mică; imobilele de sub nr. 424 Harta proprietății din anul 1944 etnie Germană de aici se transmite în nr. 424/11 în numele Statului Român.
	Pres. la 11 sept. 1944 nr. 1286 Cesarea. Com. p. p. Seica Mică, ca responsabil în nr. 424/11.

C. 455.500 ex. - Imp. Chr. Func. București

(Foala B)

Surse XIX.
lei Nr. 48 Est.

POR 1206/5/5.1/1 / 37/

174
36
12
R/CAT/08.11.2016

Chisoch

368

Telekjegyzőkönyvi C. lap.

175

37

✓ 23

PUR/2016/5/5/1/1/37/

(R / CAT) 08.11.2016

[illegible]

pentru Democra

CENTRU

Alba Iulia

Democra

POR / 2016 / 5 / 5.1 / 1 / 37 /

1 R / CAT / 08.11.2016

PLAN DE AMPLASAMENT SI DELIMITARE A IMOBILULUI

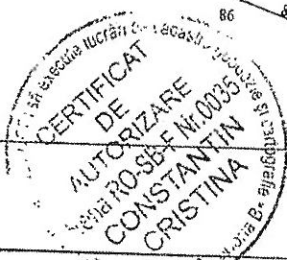
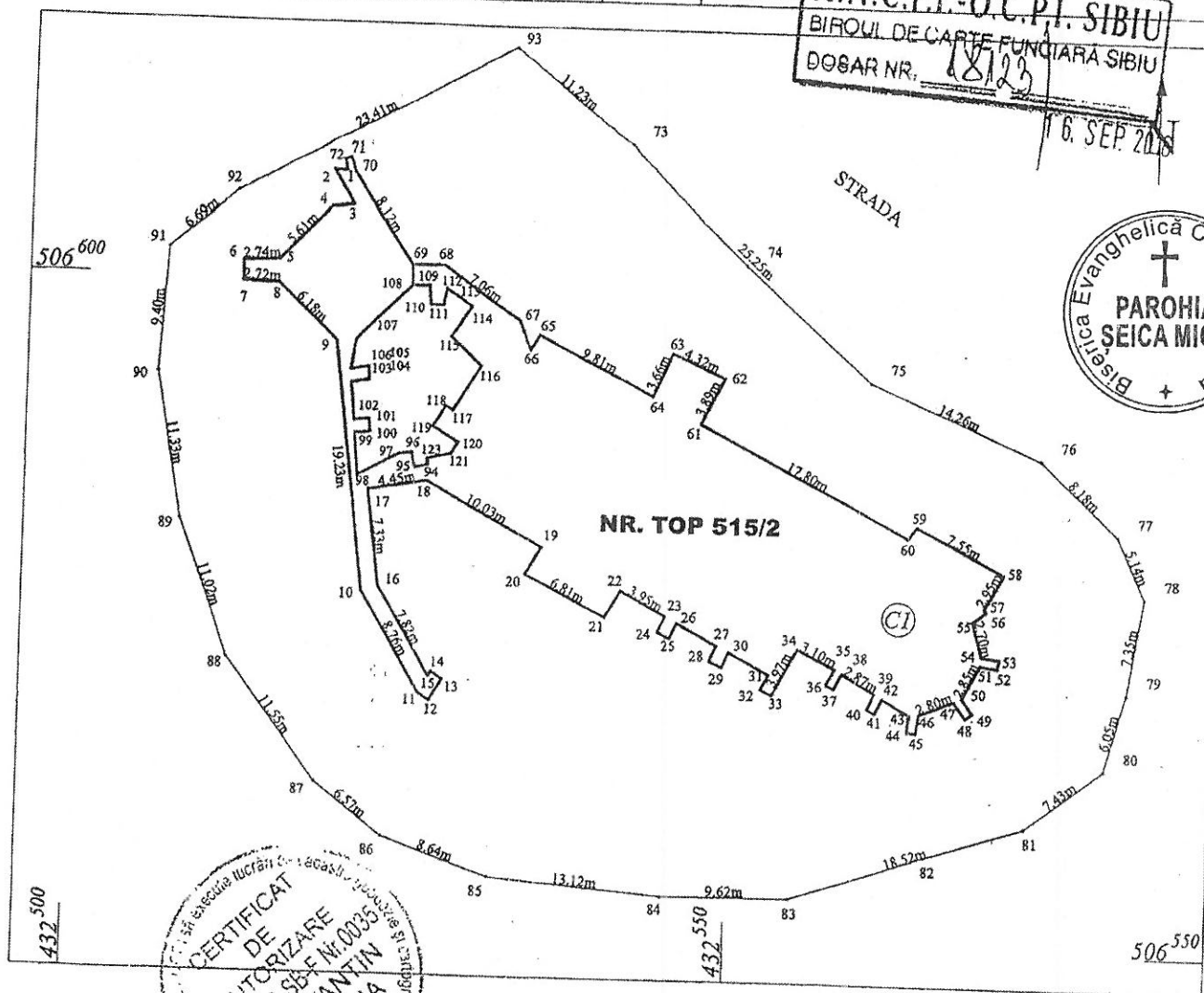
SCARA 1:500

CONFORM

Nr. cadastral	Suprafata masurata	Adresa imobilului
	3175 mp	CU ORIGINALUL Seica Mica - intravilan

Cartea Funciara nr.	100625	UAT	Seica Mica
---------------------	--------	-----	------------

A.N.C.P.I.-O.C.P.I. SIBIU
BIROUL DE CARTE FUNCIARA SIBIU
DOSAR NR. 18123

A. Date referitoare la teren			
Nr. parcelă	Categorie de folosință	Suprafața (mp)	Mențiuni
1	CC	3175	Nr. Top. 515/2
Total			

B. Date referitoare la construcții			
Cod	Destinația	Suprafața construită la sol (mp)	Mențiuni
C1	CAS	764	Biserica
Total			

Suprafața totală măsurată = 3175 mp
Suprafața din act = 3175 mp

Executant, Ing. Constantin Cristina Confirm executarea măsurătorilor la teren, corectitudinea întocmirii documentației cadastrale și corespondența acestora cu realitatea din teren Semnătura și ștampila Data: septembrie 2016	Inspector, Confirm introducerea imobilului în baza de date integrată și Ștampila BCPI 177
---	---

Ștampila BCPI

16.09.2016

000140

Model K - Tabel centralizator numere cadastrale și obiective de investiție

Nr. crt.	Nr. carte funciară	Număr cadastral	Suprafață (mp)	Obiectiv de investiție aferent proiectului	Istoric (dacă este cazul) Se vor menționa actele privind dezmembrările și alipirile, etc
1	100625	100625	3175	Amenajari incinta- obiect conex	
2	100625	100625-C1	616	Biserica Seica Mica	Incheierea nr. 20114 din 16.10.2017 prin care s-au dezmembrat cele 3 corpuri de constructie (Biserica, Incinta fortificata interioara cu turn de poarta si Incinta fortificata imprejmuita cu fragment de zid)
3	100625	100625-C2	81	Turn de poarta cu fragment de zid	
4	100625	100625-C3	67		

371

128

CHIRTEA ILEANA-BIOLOG PFA
Sediul în Sibiu, Str.Moldoveanu, nr.29
Expert Investigații biologice și conservare
Tel.0742774243, adresa mail nana.chirtea@gmail.com

EXPERTIZĂ BIOLOGICĂ

Studiu tehnic

Biserica fortificată din Șeica Mica,

Jud. Sibiu

1. PREAMBUL

În vederea întocmirii Studiului tehnic la Biserică fortificată din localitatea Șeica Mică județul Sibiu (foto nr.1), am fost solicitată de către Consistoriul Superior al Bisericilor fortificate C.A. din România în calitate de beneficiar, să execut Expertiza biologică a monumentului.

În acest scop, m-am deplasat la fața locului pentru observații, sondaje, prelevare de probe și efectuare de fotografii.

Foto nr.1 Biserica fortificată din Șeica mică-vedere generală

Din 2386 de fotografii, s-au selecționat cele mai reprezentative. Probele au fost analizate în laborator.

S-a efectuat examinarea macroscopică a probelor și microscopică la stereobinocular și microscop optic.

S-au identificat esențele lemnoase utilizate în construcție, cât și agenții de biodegradare care le-au afectat.

2. DAUNATORI. METODA IDENTIFICARII ACESTORA. DESCRIERE.

În cazul insectelor dăunătoare identificarea s-a făcut pe baza următoarelor semne:

- conturul galeriilor larvare,
- dimensiunea și forma orificiilor de zbor pe suprafața lemnului,
- forma, direcția, adâncimea secțiunilor transversale a galeriilor larvare în interiorul lemnului sau imediat sub suprafață,
- putrezirea copacului, umiditatea lemnului,
- culoarea, finețea granulelor și densitatea făinii de carii în urmele larvelor.

În cazul ciupercilor dăunătoare identificarea s-a făcut pe baza următoarelor semne:

- corpul sporifier,
- țesătura de hife,
- schimbarea, decolorarea materialului lemnos,
- sunetul materialului lemnos la lovire,
- conținutul de umiditate al imaginii după desfacere și al materialului desfăcut,
- examinarea microscopică și macroscopică a hifelor

Abrevierea ciupercilor dăunătoare:

Ciuperci dăunătoare	Numele	Numele în latină
Pb Asp Gt Cc Ps	putregai brun mucegai	- <i>Aspergillus sp</i> <i>Gleophyllum trabeum</i> <i>Cladonia communis</i> <i>Parmelia sp</i>

Abrevierea insectelor dăunătoare:

Insecte dăunătoare	Numele	Numele în latină
pp	Croitor	<i>Hylotrupes bajulus</i>
gro	Cariul de mobilă	<i>Anobium punctatum</i>
grp	Ceasornicul morții	<i>Xestobium rufovillosum</i>

Prezentarea biodăunătorilor identificați

Ciuperci xilofage:

Putregaiul brun (roșu) prismatic

Se mai numește și putregai brun, roșu, sau distructiv, în primul rând se descompun componentele celulozice (celuloze, hemiceluloză) ale materialului lemnos. Lignina rămasă în urma desfășurării reacțiilor, primește o culoare brun închis, roșcat. În materialul lemnos deteriorat se produc crăpături longitudinale și transversale. La sfârșitul procesului materialul lemnos se descompune sub formă de cuburi sau prisme. Culoarea lui se închide, devine bronz-marونیu, apoi negru-marونیu. În toate acele cazuri, când nu găsim hife sau corpuri sporifiere, așa se caracterizează deteriorarea.

Gloeophyllum trabeum

Prezintă orpuri sporifere de culoare brună, cu consistență de iască moale. Degradează lemnul în interior, pe exterior se observă doar în faza finală.

Insecte dăunătoare:

Croitorul de casă (Hylotrupes bajulus)

Dimensiunea variază între 7-12 mm. Are culoare negru-marونی, cu două umflături lucioase pe glandă. Este foarte prolific. Femela poate depune chiar și 200-400 ouă. Îi place temperatura în jur de 30 °C și materialul lemnos cu o umiditate de 28-30 %. Perioada de zbor poate ține din iunie până în august, în funcție de vreme. Dezvoltarea sa durează chiar și în condiții optime până la 4-5 ani, dar în mediu nefavorabil chiar 10-15 ani, sau și mai mult. Adulții la ieșirea din lemn fac orificii ovale de zbor.

Este cel mai mare dăunător al materialului lemnos de rășinoase din construcții. Provoacă daune însemnate la șarpante, și la materialul lemnoas al caselor de lemn.

Lasă intact suprafața materialului lemnos, dar dedesubt deteriorează întregul strat de alburn. Este frecvent întâlnit în pinul de pădure și în cel negru, dar de asemenea se simte bine și în molid.

Cariul de mobilă (Anobium punctatum)

Este un gândac de culoare maro-închis de o mărime de 3-4, eventual de 5 mm. Deteriorează pinul, precum și alburnul și duramenul materialului lemnos al foioaselor. Ciclul de dezvoltare este de 2-4 ani. Atacurile de intensitate ridicată provoacă fărâmițarea materialului lemnos. Are o rezistență mare la secetă. Multe orificii de zbor întunecate indică contaminare pe suprafața lemnului. Este capabil să roadă materialul lemnos pe toată secțiunea transversală până la o stare pulverulentă. Supraviețuiește chiar și într-un material lemnos de mai multe sute de ani cu un conținut de umiditate de 10-12 % și distruge.

Ceasornicul morții (Xestobium rufovillosum)

Este cel mai mare cariu de lemn de la noi. Se poate recunoaște ușor după orificiile de zbor mai mari decât ale altor carii, după excrementele de formă lenticulară amestecate cu făina roasă presată puternic. Se înmulțește oriunde își găsește hrană corespunzătoare.

Larva înaltează prin lemn rozându-l, în timp ce mănâncă, crește și năpârlește.

Stadiul larvar poate ține de la doi până la zece ani. De cele mai multe ori a fost observat în materialele lemnoase foioase cu atacuri fungice. Deteriorările sale, s-au observat în primul rând în structura lemnului de stejari secular, dar el atacă și fagul, ulmul, carpenul etc., mai rar molidul.

3.REZULTATE OBTINUTE

3.1.Biserica

Biserica, construită în secolul al XIV-lea și modificată în jurul anului 1500, poartă hramul "Sf. Ecaterina" Este o clădire masivă, bine conservată și apărată de două brâuri de ziduri, care susțin drumuri de strajă solide. În biserică se mai află și o frumoasă cristelniță de bronz sub formă de potir, lucrare din 1477 realizată în atelierul maestrului Leonard din Sibiu. Tribunele au fost adăugate peste colaterale la

sfârșitul secolului al XVIII-lea, astfel încât, atât colateralele cât și nava principală se regăsesc sub același acoperiș. Spre vest, biserica este străjuită de un turn cu mai multe etaje, caturile superioare fiind de factură mai recentă. Odată cu întărirea corului s-au prevăzut deschideri orizontale, folosite la aruncarea de smoală, pietre și apă clocotită asupra dușmanilor ce o atacau. Deasupra acestor deschideri au fost făcute niste orificii circulare prevăzute pentru armamentul de foc, flinte sau tunuri, capabile să atingă ținte mai îndepărtate.

Învelitoarea bisericii, este confecționată din țiglă profilată montată pe astereală de lemn de brad *Abies alba*. (foto nr.2,3).

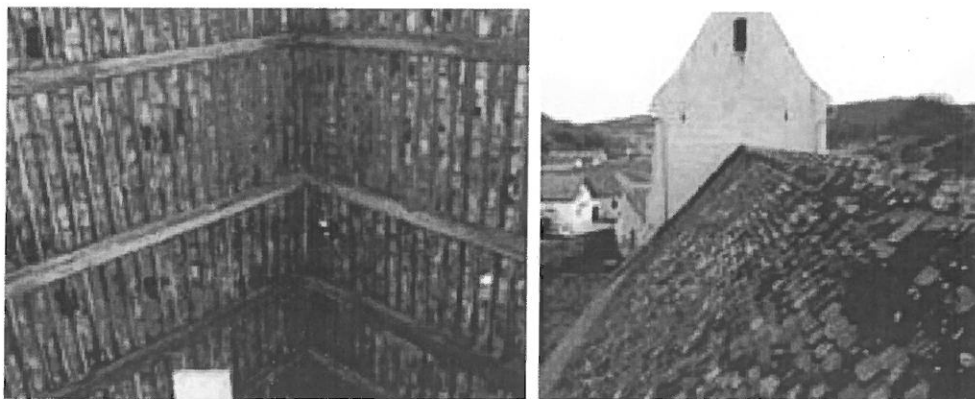

Foto nr.2,3 Învelitoare din țiglă

Învelitoarea este degradată, se observă țigle sparte, alunecate și lipsă, ceea ce conduce la infiltrarea apelor meteorice prin pod, cauzând zone umede în pod (foto nr.4,5).

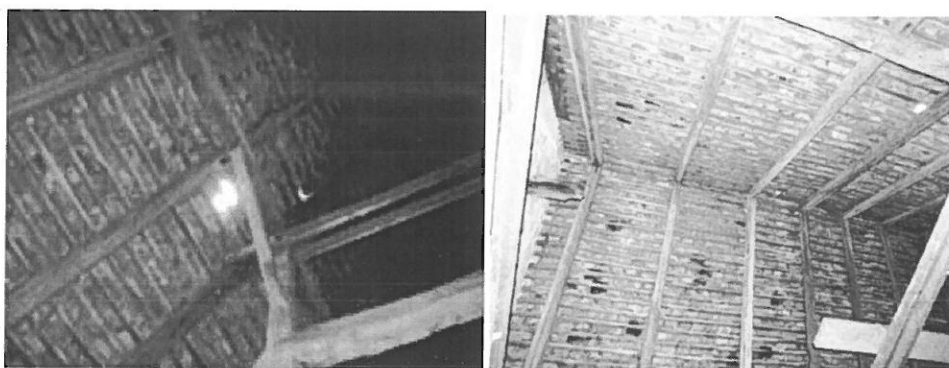

Foto nr.4,5 Învelitoare degradată

Lații sunt deformați, unii sunt ruși. Un procent de peste 50% din țigle sunt fragilizate și fracturate.

Coamele sunt prinse în mortar de var și la muchii. Coamele în unele zone sunt degradate.

Pe țigle, din cauza umidității crescute s-au dezvoltat licheni din speciile *Cladonia comuta* și *Parmelia sp.*

Aceste populații de licheni necesită curățire mecanică cu perii de sarmă.

Învelitoarea necesită revizuire.

375

3.1.INSPECTARE EXTERIOARĂ

3,1,1,Vegetație

Pe exterior, zidăria prezintă o vegetație ierboasă, crescută de jur împrejur. Această vegetație, dacă este întreținută, cosită periodic, absoarbe o parte din umiditatea provenită din precipitații și atenuează efectul de stropire (foto nr.6,7).

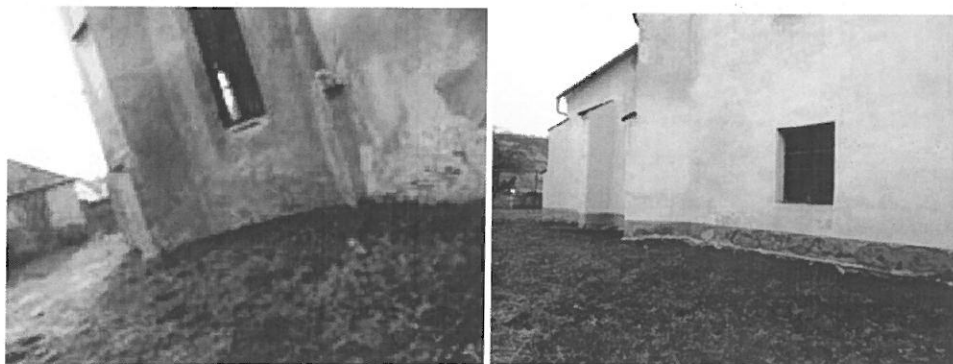

Foto nr.6,7 Vegetație ierboasă crescută la baza fundației.

Pe latura de nord a bisericii în incinta curții s-au dezvoltat trei arbori, tei, la cca.4 m distanță

Acești arbori necesită toaletare. Crengile nu trebuie să ajungă la nivelul zidăriei și a șarpantei pentru a nu deteriora tencuielile și învelitoarea (foto nr.8,9).

Foto nr.8,9 Vegetație dezvoltată în apropierea bisericii.

Pereții exteriori ai bisericii prezintă umiditate ascensională pe o înălțime cuprinsă între 0,7 și 4 m ceea ce a dus, la degradarea avansată a tencuielilor (foto nr.10,11). În zona nordică s-a dezvoltat o vegetație de mușchi și alge verzi, datorită umidității crescute (foto nr.6).

Umiditatea provine din sol, datorită capilarității zidăriei, din scurgerea apelor pluviale la baza clădirii, în cazul unor precipitații abundente, prin stropire, din lipsa unei izolații orizontale și a ridicării nivelului de călcare din exteriorul bisericii și sistemul de scocuri este degradat.

376

Foto nr.10,11 Umiditate ascensională, pe exterior

Pe zidăria exterioară se observă halouri de umiditate , eflorescențe de săruri și tencuieli pierdute (foto nr.8,10,11)

Învelitoarea prezintă un sistem de colectare a apelor meteorice , sub forma unor scocuri.

Apele meteorice se colectează prin scocuri și se scurg la baza fundației, fiind colectate într-un sistem subteran de canalizare (foto nr.12,13)

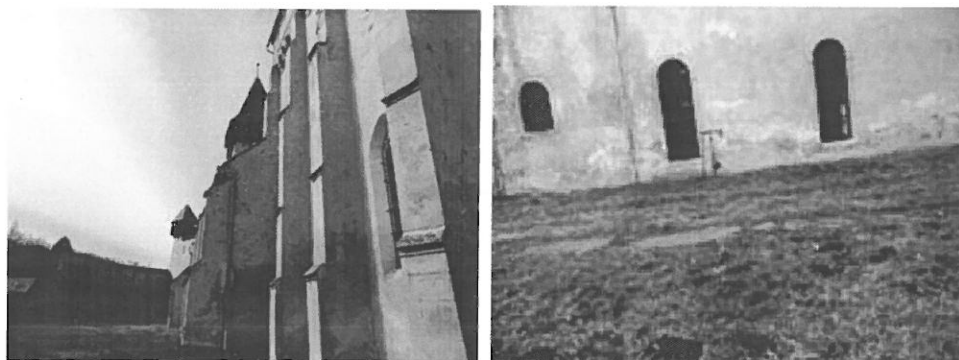

Foto nr.12,13 Apele meteorice se colectează și se scurg la baza fundației într-un sistem de canalizare subteran

Este necesară verificarea scocurilor, deoarece, pe exterior biserica prezintă umiditate ascensională. Subteran scocurile s-ar putea să nu fie etanșe.

Deasemenea, scocurile necesită o curățire periodică.

În zona de sud a bisericii, se observă deteriorarea sistemului de scocuri, apele pluviale se scurg pe zidăria bisericii (foto nr.14,15).

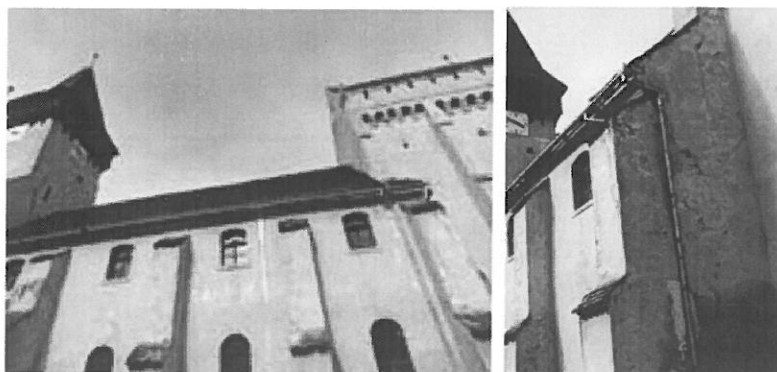

Foto nr.14,15 Scocuri deteriorate-halouri de umiditate pe zidărie

Se observă zidăria umedă și pierderi de tencuială.
Si in zona de nord, sistemul de scocuri nu e etans(foto nr.16)

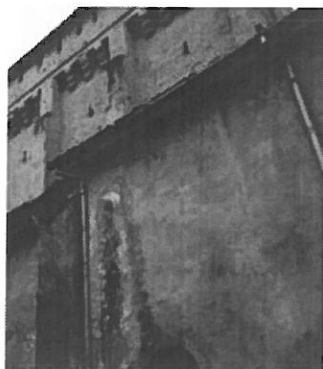

Foto nr.16 Sistem de scocuri neetans

Pe zidaria exteriora sunt vizibile halouri de umiditate si efluorescente.
Întreg sistemul de colectare a apelor meteorice necesită revizuire.

3.2.INSPECTARE INTERIOARĂ. LOCALIZAREA DĂUNĂTORILOR.

Datorită degradării învelitorii, apele pluviale se preling pe elementele șarpantei și se infiltrează prin planșeu.

Se observă în interiorul încăperilor bisericii halouri de umiditate și tencuieli pierdute

Deoarece plafonul este tencuit, starea de conservare a planșeului nu se poate constată.

Acest fapt se va consemna în timpul șantierului, la curățirea tencuielilor, și se vor realiza niște decopertări în zonele unde se observă macroscopic degradarea planșeelor.

După gradul de degradare a elementelor din șarpanta,și suprafețele de umezire permanentă din pod, se poate presupune existența unor degradări biologice la nivelul grinzilor din planșeu.Acestea nu pot fi vizualizate nici în pod datorită umpluturii existente pe planșeu.

PRONAOS

Pereții prezintă perimetral umiditate ascensională cuprinsă între 0,3-1 m. înălțime, se observa halouri de umiditate, tencuiala este degradată, cu efluorescențe de săruri (foto nr. 17,18)

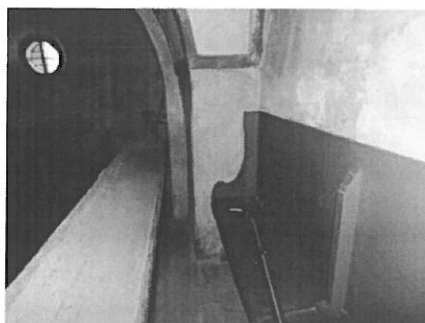
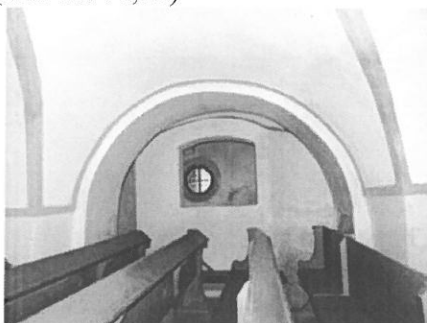

Foto nr.17,18 Umiditate ascensională interior biserică-pronaos

378

Pardoseala a fost confecționată din scânduri de brad *Abies alba* (foto nr.19)..

Este în stare bună de conservare, dar prezintă insular atac activ de insecte xilofage din specia *Anobium punctatum* (foto nr.20).

Foto nr.19 Pardoseală confecționată din brad Foto nr.20 Pardoseală cu atac de insecte xilofage

NAOS

Pereții prezintă perimetral umiditate ascensională cuprinsă între 0,3-4 m. înălțime, se observă halouri de umiditate, tencuiala este ușor degradată, Umiditatea ascensională este mai ridicată în zona de nord (foto nr. 21,22)

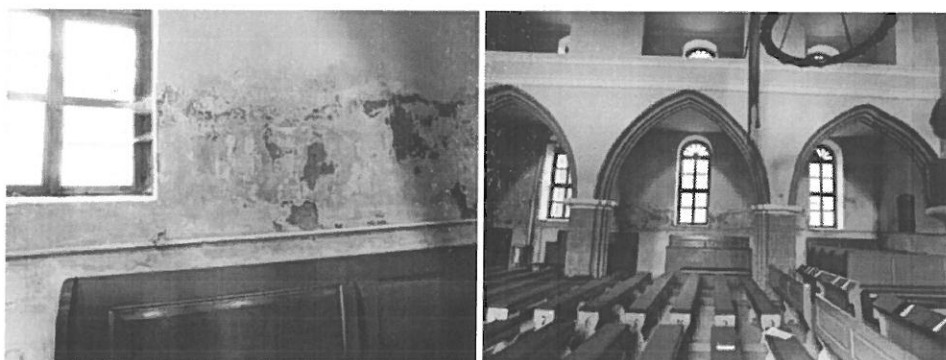

Foto nr.21,22 Umiditate ascensională interior biserică, zona de nord

S-a măsurat umiditatea relativă, cu un umidometru profesionist ce măsoară umiditatea relativă a lemnului și a elementelor zidite, a tencuielilor-umidometru TESTO DH 1200, pentru determinarea exactă a valorii umidității. În unele zone umiditatea depășește 60%.

Datorită umidității crescute în zona de nord s-au dezvoltat populații de alge verzi pe pereți (foto nr.23,24).

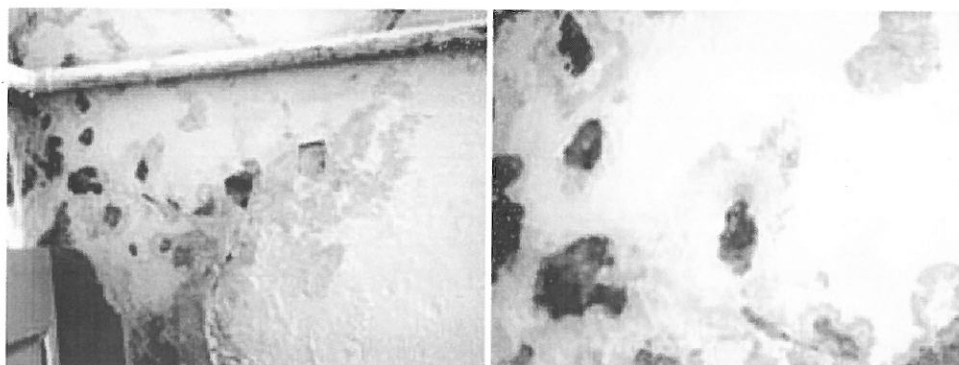

Foto nr.23,24 Populații de alge verzi dezvoltate pe zidărie

În zona de sud umiditatea ascensională este mai scăzută, sub 60%.(foto nr.25,26).

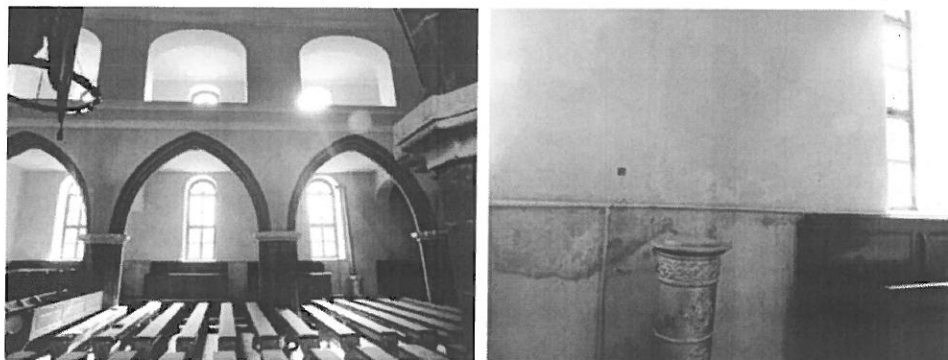

Foto nr.25,26 Umiditatea ascensională este mai scăzută în zona de sud

Se observă infiltrații ale apelor meteorice prin zona ferestrelor, în zona de nord și de sud.În zona de sud, halourile sunt momentan uscate.(foto nr.27,28),

Foto nr.27,28 Infiltrații în zona ferestrelor

Este necesară verificarea halourilor, în timpul șantierului, pentru a putea determina dacă aceste halouri sunt recente.

Binalele ferestrelor necesită revizuire.

Tavanul este în stare bună de conservare(foto nr.29)

Foto nr.29 Tavan în stare bună de conservare

Pardoseala a fost confecționată din scânduri de brad *Abies alba*. Se observă în unele zone halouri de umiditate, dar sunt uscate(foto nr.30)

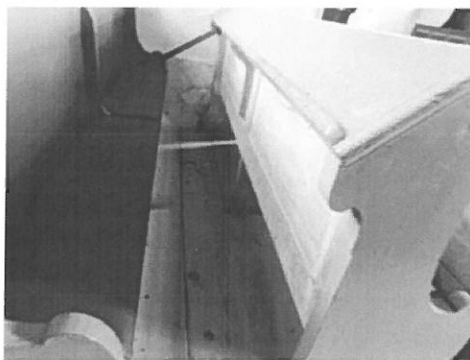

Foto nr.30 Zone cu halouri uscate, de umiditate

Podeaua prezintă atac activ de insecte xilofage, din specia *Anobium punctatum*. Se observă peste tot, rumegușul proaspăt, specific (foto nr.31,32).

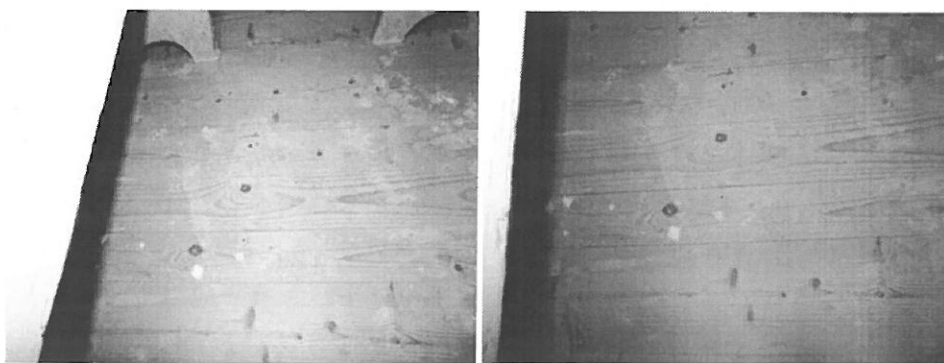

Foto nr.31,32 Podea cu atac activ de insecte xilofage

Podeaua necesită tratament insecticid adecvat, de urgență.

Zonele marginale ale podelei sunt în stare bună de conservare, dar aș propune scoaterea scândurilor care sunt alipite de zidăria umedă și lasat un mic spațiu, de ventilație, cca. 2 cm distanță.

Pardoseala balconului este confecționată din scânduri de brad-*Abies alba*.

Se observă mici halouri de umiditate, dar sunt uscate (foto nr.33).

Foto nr.33 Podea balcon

Nu am identificat atac biologic la podea. Este în stare bună de conservare. În zona de nord și de sud, există două galerii laterale (foto nr.34,35)

Foto nr.34,35 Galerii laterale de nord și de sud

Accesul în galerii se realizează prin două scări cu trepte de lemn, de brad(foto nr.36)

Foto nr.36 Scară de acces în galerie laterală

Aceste scări necesită revizuire deoarece unele trepte sunt deteriorate de atacuri fungice vechi, peconizez un număr de 14 trepte.

Podeaua este confecționată din scandură de brad(foto nr.37)

În general este în stare bună de conservare.

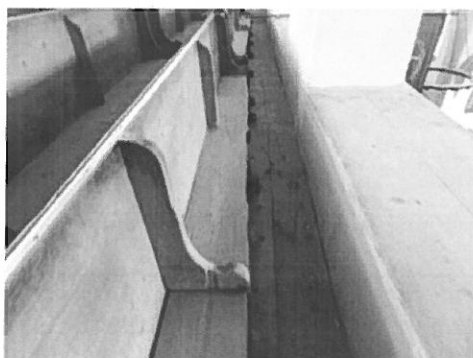

Foto nr.37 Podea galerie de nord

ALTAR

Foto nr.38 Altar-vedere generală

Pereții prezintă halouri de umiditate ascensională cuprinsă între 0,2+05 m înălțime(foto nr.39)..

Halourile actualmente sunt uscate, probabil acestea au apărut înainte ca să se revizuiască sistemul de scocuri. S-a măsurat umiditatea relativă, cu un umidometru profesionist ce măsoară umiditatea relativă a lemnului și a elementelor zidite, a tencuielilor-umidometru TESTO DH 1200, pentru determinarea exactă a valorii umidității, Umiditatea nudepășește 60%.

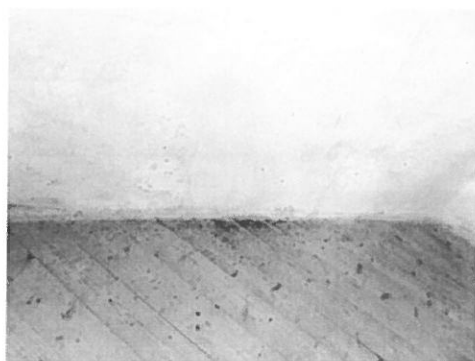

Foto nr.39 Halouri de umiditate ascensională în zona altarului

Tavanul este în stare bună de conservare(foto nr.40)

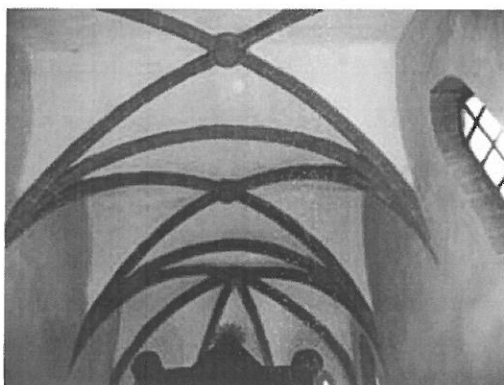

Foto nr.40 Tavan în stare bună de conservare

În dreptul ferestrelor de sud sunt vizibile urmele infiltrațiilor de ape pluviale(foto nr.41).

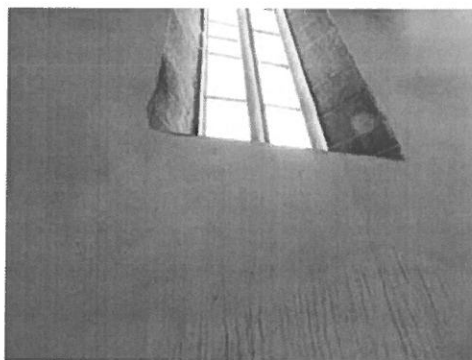

Foto nr.41 Infiltrații ale apelor pluviale, prin ferestre.

Aceste urme sunt uscate.

Binalele ferestrelor necesită o verificare în timpul șantierului și unde este cazul o revizuire.

Pardoseala este confecționată din scânduri de brad *Abies alba* (foto nr.42).

Foto nr.42 Pardoseală confecționată din scânduri de brad.

Podeaua este în stare bună de conservare

MOBILIERUL

Balcoanele sunt confecționate din zidărie.

Sunt în stare bună de conservare. Nu am identificat atac al agenților de biodegradare.

Mobilierul format din strane și bănci, a fost confecționat din lemn de brad *Abies alba*.(foto nr.43,45).Elementele strunjite sunt confecționate din lemn de tei *Tilia sp*(foto nr.44,46).

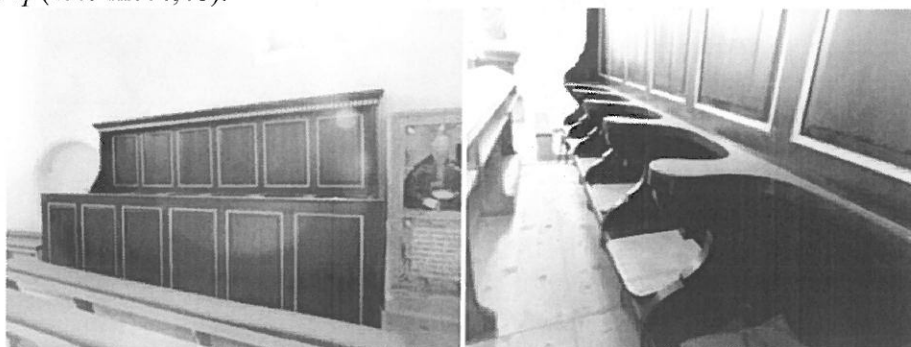

Foto nr.43,44 Strane

324

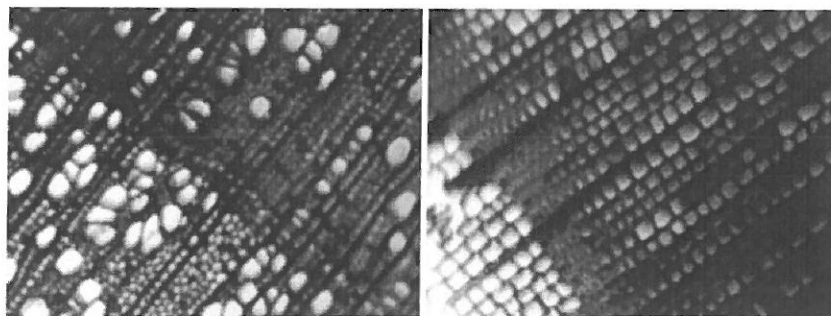

Foto nr. 45,46 Imagine microscopica-esență brad și tei

Nu prezintă atacuri ale agenților de biodegradare.

Stranele sunt montate foarte aproape de perete. Este necesar îndepărtarea de zidărie a mobilierului deoarece materialul lemnos preia umiditatea zidăriei.

Orga, ce se află în balcon, este confecționată din lemn de brad *Abies alba*, iar elementele strunjite sunt confecționate din tei *Tilia sp.* (foto nr. 47,48,49,50)

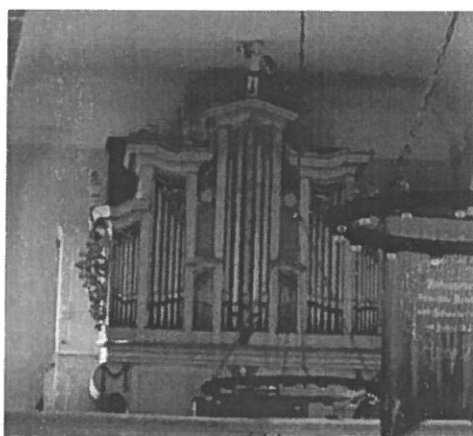

Foto nr. 47,48 Orga bisericii

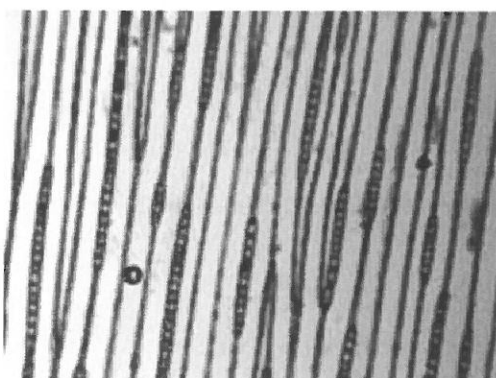
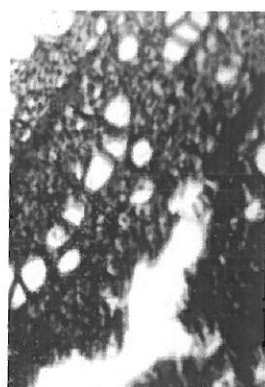

Foto nr. 49,50 Imagine microscopica-lemn tei *Tilia sp.* I lemn de brad *Abies alba*

Este în stare bună de conservare, doar stratul pictural prezintă mici desprinderi și murdărie aderentă. Necesită o restaurare de specialitate,

Structura altarului este confecționată din marmura. Prezintă un panou pictat confecționat din lemn de brad *Abies alba* (foto nr. 51).

Foto nr.51 Altar confecționat din marmora cu panou frontal confecționat din brad

Foto nr.52 Panou pictat

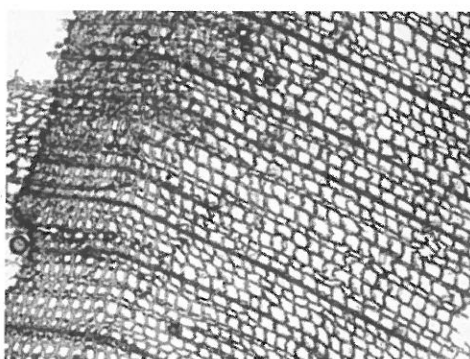

Foto nr.53 Secțiune transversală brad

Altarul prezinta, frontal, un panou pictat cu tempera(foto nr.52)
Stratul pictural prezintă murdărie aderentă și mici desprinderi.
Ar necesita o ușoară curățire și o consolidare.

ȘARPANTĂ

Șarpanta bisericii a fost confecționată din lemn de stejar *Quercus petraea*, preponderent, și de gorun. La șarpanta peste navă, au fost înlocuite unele elemente cu brad și cu molid (foto nr.54,55).

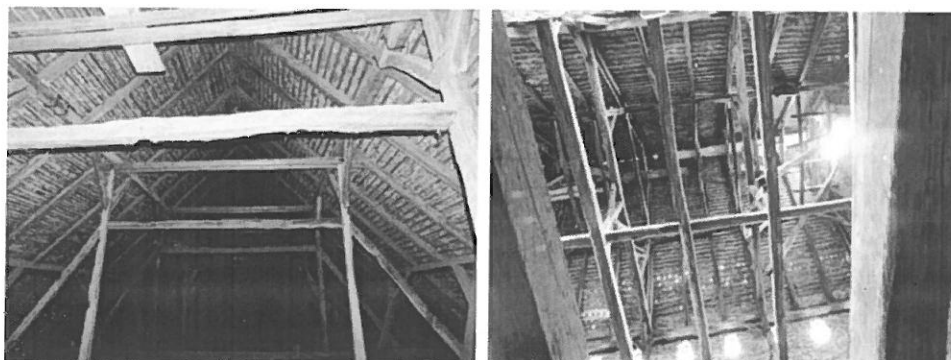

Foto nr.54 Șarpantă peste navă-vedere generală Foto nr.55 Șarpantă peste altar-vedere generală

Starea generală de conservare a elementelor constitutive ale șarpantei, este în general bună.

În urma observațiilor efectuate asupra zonelor accesibile (nivelele I II), au fost depistate o serie de probleme pe care le voi prezenta în continuare.

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, speciile *Anobium punctatum* și *Xestobium rufovillosum*.

Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute

Există mici porțiuni afectate de atacuri fungice sub formă de atacuri vechi, succesive sub formă de putregai brun, unde lemnul este puternic fragilizat.

Șarpantă peste naos

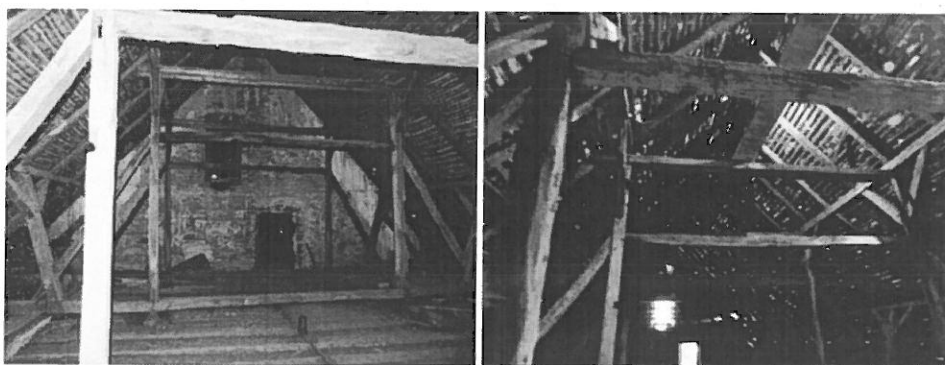

Foto nr 56,57 Șarpantă peste navă-vedere generala

Șarpanta peste naos este confecționată din lemn de stejar *Quercus petraea*, preponderent, și de gorun *Quercus robur*, ulterior la șarpantă au fost făcute câteva înlocuiri realizate cu lemn de esență moale, respectiv molid și brad. (foto nr.58,59,60)

387

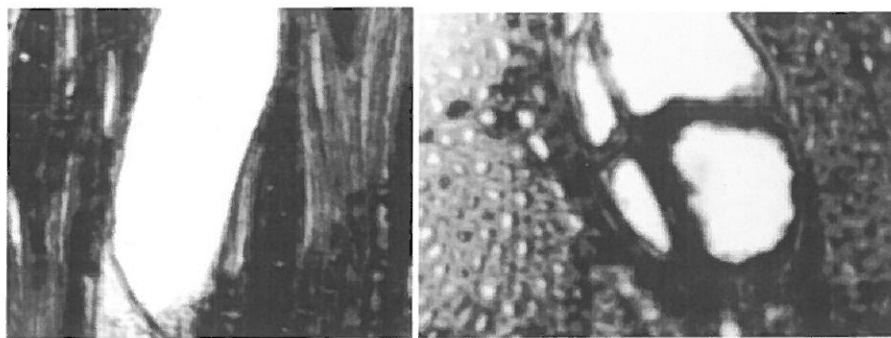

Foto nr.58 Imagine microscopică Q. Petraea Foto nr.59 Imagine microscopică Q. robur

Foto nr.60 Elemente confecționate din lemn de rășinoase

Pentru determinarea esențelor lemnoase s-au prelevat probe din mai multe zone(foto nr.61).

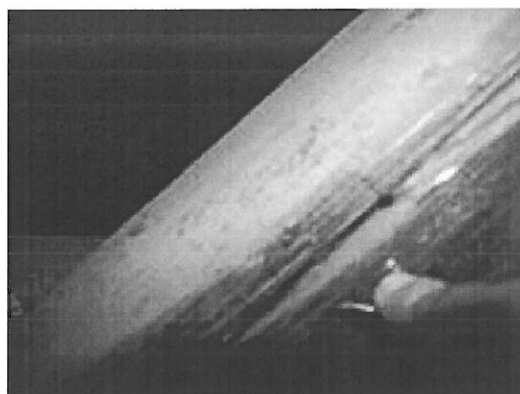

Foto nr.61 Prelevare probe

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute

Coamele nu sunt foarte degradate, dar se observă, din loc în loc, infiltrarea apelor pluviale prin aceea zonă(foto 62,63)

Foto nr.62,63 Coame-se observă unele mici halouri de umiditate

În timpul șantierului necesită o verificare amănunțită și repararea unor mici zone. Se observă unele corzi, nr.3,4,7 care au fost debitate cu zonă de alburn, prezintă porțiuni cu atac de insecte xilofage. Aceste atacuri nu afectează rezistența elementului, dar necesită tratament insecticid adecvat (foto nr.64,65).

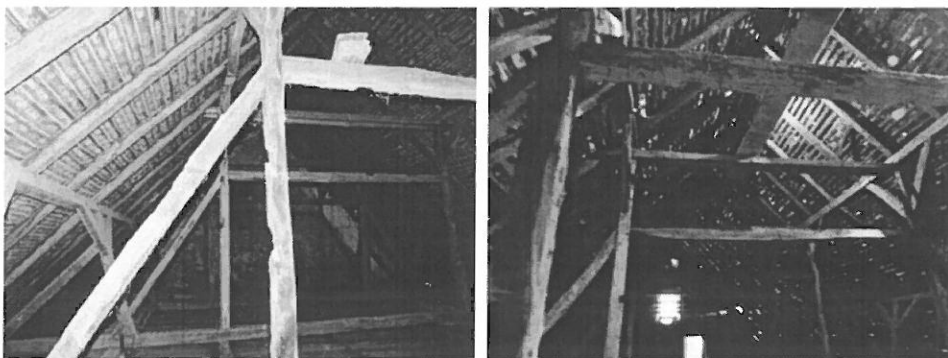

Foto nr.64,65 Corzi cu atac insular de insecte xilofage

Elementele ce prezintă atac mai masiv de insecte xilofage sunt acele elemente puse în construcție ulterior și confecționate din esență moale. Acele elemente prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare.

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

Aceste elemente de dimensiuni mai reduse confecționate din arbori tineri, cum sunt unele contravântuiri, popi sau corzi, unde proporția de alburn este mai mare, atacul este mai extins și rezistența mecanică a lemnului este afectată în proporție mai mare de cca. 10 % (foto nr.66).

Foto nr.66 Element cu atac activ de insecte xilofage

La elementele de dimensiuni mari, grinzi, unele corzi, care sunt confecționate din esență tare-stejar sau gorun, unde proporția de alburn este redusă atacul nu afectează rezistența mecanică a lemnului mai mult de 2-5%.

În zona de sud est a șarpantei peste navă, la unii căpriori și popi, se observă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum* (foto nr.67)

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

Foto nr.67 Elemente cu atac activ de insecte xilofage

În zona de nord vest a șarpantei peste navă am depistat primul căprior și un pop care prezintă zone cu atac de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum* (foto nr.68)

Foto nr.68 Căprior și pop cu atac de insecte xilofage

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența mecanică. Aceste elemente ar necesita tratament insecticid adecvat.

Se observă prelingerea apelor pluviale de-a lungul căpriorilor (foto nr.69)

Foto nr.69 Căpriori și popi cu urme de infiltrații

390

Aceste elemente nu prezintă atac biologic, dar învelitoarea, pe această zonă necesită revizuire.

Și în zona de sud am depistat prelingerea apelor meteorice de-a lungul căpriorilor(foto nr.70)

Foto nr.70 Căpriori cu urme de infiltrații

Acești căpriori nu prezintă atac activ fungic, dar învelitoarea, pe această zonă necesită revizuire. Numeroși căpriori, în zona de nord 1,2,5,6,10 și sud,2,3,4,8, prezintă atac activ de insecte xilofage din speciile *Xestobium rufovillosum* și *Anobium punctatum*. Am depistat și atac inactiv de *Hylothrupes bajulus*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute (foto nr.71,72).

Foto nr.71,72 Căpriori cu atac de insecte xilofage

În zona de sud est, am depistat un pop cu atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*(foto nr.73)

Foto nr.73 Pop cu atac activ de insecte xilofage

De asemenea în zona de sud-vest și de nord est, popii, nr.1 și 6 prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum* (foto nr.73)

Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute (foto nr.74,75).

Necesită tratament insecticid adecvat.

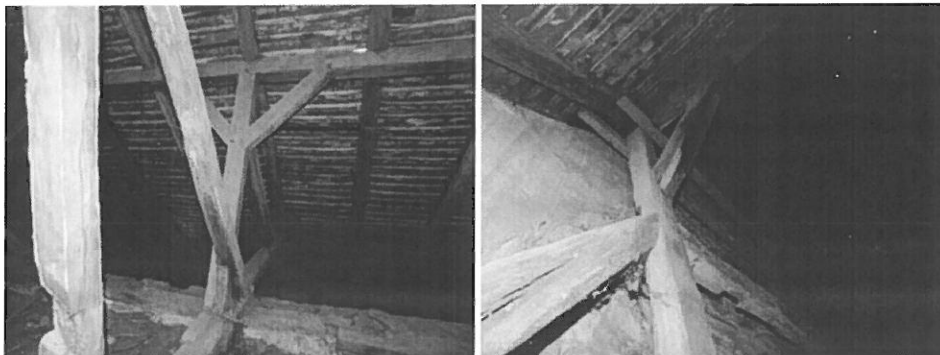

Foto nr. 74,75 Popi cu atac de insecte xilofage

Grinzile sunt în stare bună de conservare. Se observă din loc în loc halouri de umiditate (foto nr 76,77).

Unele grinzi, nr.2,4,5,10 prezintă zone cu atac de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*

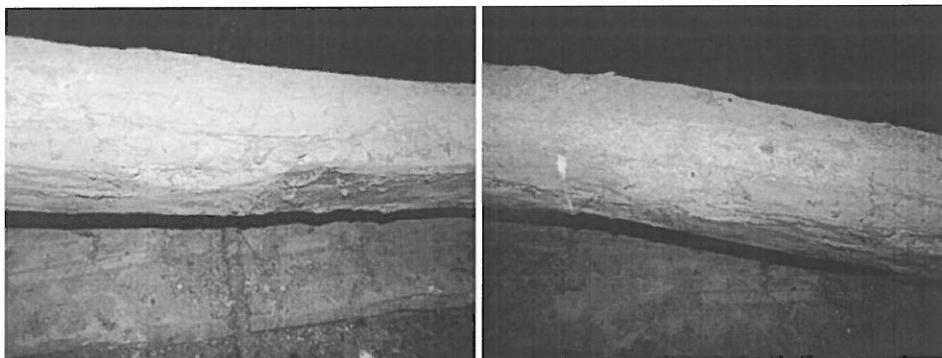

Foto nr. 76,77 Grinzi cu atac activ de insecte xilofage

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența mecanică. Aceste elemente ar necesita tratament insecticid adecvat.

Cosoroabele, în general, sunt în stare bună de conservare (foto nr.78).

Foto nr.78 Cosoroabe în stare bună de conservare

392

Unele zone prezintă halouri proaspete de umiditate, dar nu am depistat atac active fungic.

În unele zone, cosoroabele nu se pot vizualiza în totalitate deoarece sunt acoperite, în unele zone, cu resturi de țigle sparte și resturi de lemn. Pentru o evaluare pertinentă este necesară degajarea cosoroabelor, în timpul șantierului, de aceste resturi (foto nr.79).

Foto nr.79 Cosoroabe acoperite de resturi de țigle sparte

În zona de sud est, învelitoarea este degradată. Apele meteorice se infiltrează în șarpantă (foto nr.80,81).

Foto nr.80,81 Învelitoare degradată

Este necesară revizuirea de urgență a acestei zone de învelitoare.

O problemă este, depozitarea unor țigle, olane și scanduri, pe tavan (foto nr.83). Aceste materiale necesită evacuare, deoarece îngreunează bolta și mențin umiditatea crescută, creând un mediu propice de dezvoltare a agenților de biodegradare.

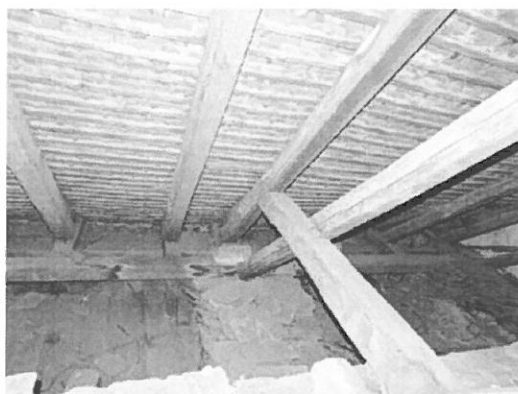

Foto nr.83 Tigle depozitate pe boltă

393

Bolta este podita cu scandura de brad(foto nr.84)

Se observă pe podea halouri de umiditate, dar nu am depistat atacuri biologice.

Foto nr.84 Bolta podita cu scandura de brad

Șarpanta peste altar

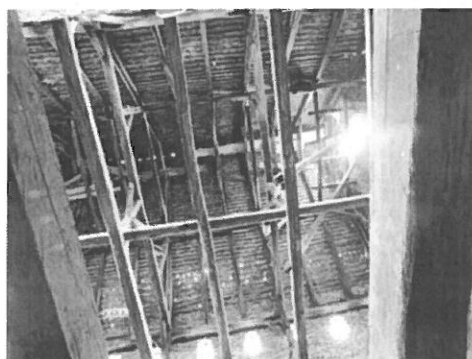

Foto nr.85 Șarpantă peste cor- lemn de stejar și de gorun

Șarpanta peste cor este confecționată din stejar și din gorun, de bună calitate, debitat, în general, cu zone mici de alburn.

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute

În zona coamei , se observă numeroase halouri de umiditate(foto nr.86,87).

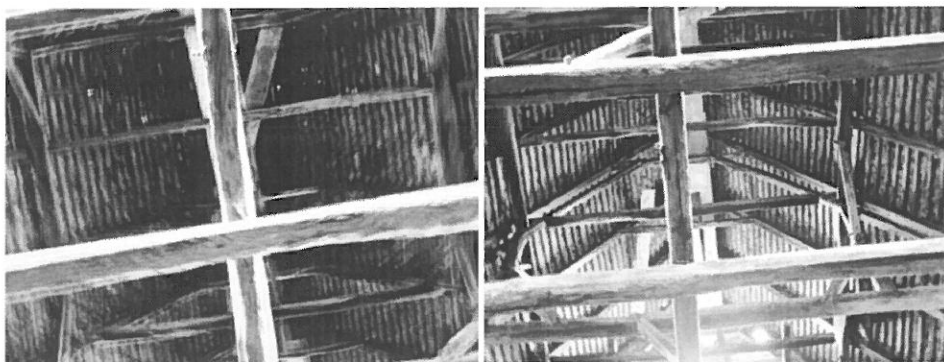

Foto nr.86,87 Coamă cu halouri de umiditate

392

Din cauza înălțimii mari, acea zonă nu poate fi vizualizată pertinent. Se poate, ca datorită umezirii constante, să se fii instalat atacuri fungice succesive, sub formă de putregai brun. În acest caz, rezistența elementelor, în acea zonă, este compromisă. Necesită vizualizare în timpul șantierului, când se va instala o schelă. Probabil acești căpriori necesită înlocuire. Se observă țigle alunecate. Învelitoarea necesită revizuire.

În zona estică, se observă halouri de umiditate pe căpriori și pe coarde (foto nr.88).

Foto nr.88 Elemente șarpantei cu halouri de umiditate

În zona de nord-est a șarpantei, se observă capriorii nr.4,5,8,10 și popi, nr.2,7,9 cu atac de insecte xilofage, din specia *Xestobium rufovillosum* (foto nr.89)..

Foto nr.89 Caprior și pop cu atac de insecte xilofage

Atacul este instalat în zona de alburn, este insular și nu afectează rezistența elementelor.

Necesită tratament insecticid adecvat.

Zona superioară a corzilor nu se poate vizualiza din cauza înălțimii mari. Presupun că prezintă și în această zonă atac de insecte xilofage și halouri de umiditate. În timpul șantierului, când se va instala o schelă, necesită o verificare amănunțită.

În zona de nord-est, la corzi, nr.2,3,6,9 se observă halouri de umiditate și atac activ de insecte xilofage, din specia *Xestobium rufovillosum*. Atacul este în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului (foto nr.90)

295

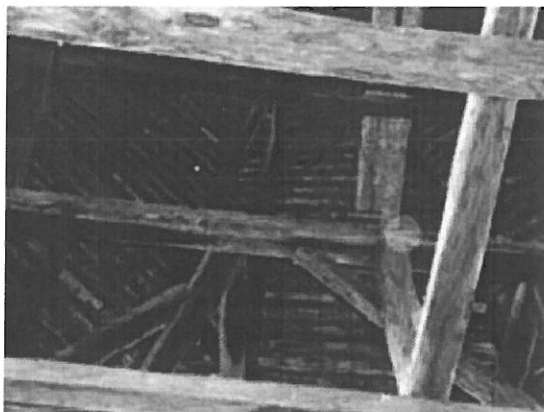

Foto nr.90 Corzi cu atac activ de insecte xilofage

Grinzile principale sunt în stare bună de conservare. Se observă atac activ de insecte xilofage, din specia *Xestobium rufovillosum*. Atacul este în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului (foto nr.91,92)

Se observă din loc în loc, halouri de umiditate, dar nu prezintă atacuri ale agenților de biodegradare.

Grinzile sunt incastrate în zidărie.

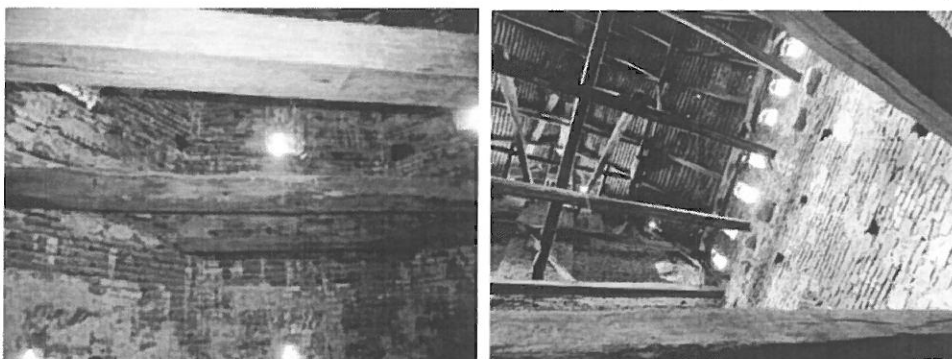

Foto nr.91,92 Grinzi principale în stare bună de conservare cu mici atacuri de insecte xilofage

Bolta este în stare bună de conservare (foto nr.93).

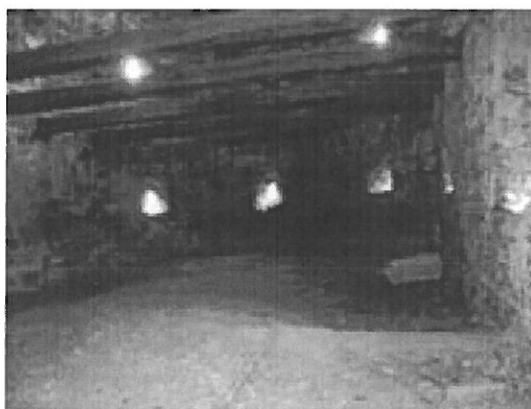

Foto nr.93 Balta în stare bună de conservare

TURN BISERICĂ-Turnul vechi

Foto nr. 94 Turn biserică -vedere generală

În zona de vest a bisericii există un turn, turnul vechi, alipit acesteia(foto nr.94).

Inspecție exterioară

Vegetație:

Pe exterior, zidăria prezintă o vegetație ierboasă, crescută de jur împrejur. Această vegetație, dacă este întreținută, cosită periodic, absoarbe o parte din umiditatea provenită din precipitații și atenuează efectul de stropire(foto nr.95)

Foto nr.95 Vegetație ierboasă

Pereții exteriori ai turnului prezintă umiditate ascensională pe o înălțime cuprinsă între 1 și 5 m ceea ce a dus, la degradarea avansată a tencuielilor. În zona nordică s-a dezvoltat o vegetație de mușchi și alge verzi, datorită umidității crescute.

Umiditatea provine din sol, datorită capilarității zidăriei, din scurgerea apelor pluviale la baza clădirii, în cazul unor precipitații abundente, prin stropire, din lipsa unei izolații orizontale și a ridicării nivelului de călcare din exteriorul turnului.

Pe zidăria exterioară se observă halouri de umiditate, eflorescențe de săruri și tencuieli pierdute (foto nr.96)

397

Foto nr.96 Umiditate ascensională turn

Este necesar efectuarea unui drenaj exterior.

Nivelul I,II,III și IV sunt construite din zidărie.Șarpanta turnului și nivelul V sunt confecționate din lemn de stejar și din gorun(foto nr.97)

Foto nr.97 Nivel V -turn biserică .

Primul nivel este construit în înregime din zidărie(foto nr.98).

Foto nr.98 Primul nivel-zidărie

Se observă pardoseala degradată-zidăria este prăvălită.

Nivelul doi este construit din zidărie.Din acest nivel se face accesul în șarpanta bisericii(foto nr.99).

398

Foto nr.99 Nivel doi

La nivelul doi, este un podeț, confecționat din grinzi de stejar și de gorun, pe care este bătută scandură de brad(foto nr.99).

Acel podeț este în stare bună de conservare, doar la intrare este degradată o scandură.

Scara de acces în următorul nivel este confecționată din grinzi de stejar și de gorun și este bine conservată(foto nr.100).

Foto nr.100 Scară de acces în nivel trei

Pe la mijlocul distanței între cele două nivele, lateral, spre nord și spre sud, există două șarpante adiacente, care corespund la o învelitoare laterală(foto nr 101)

Foto nr.101 Șarpante adiacentă de nord-turn

Șarpanta adiacentă de sud este confecționată din stejar și din gorun, de bună calitate, debitat, în general, cu zone mici de alburn.

399

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute. Am observat atac activ la căpriorii nr.1,2,6. Necesită tratament insecticid adecvat.

În zona coamei, se observă numeroase halouri de umiditate (foto nr.102).

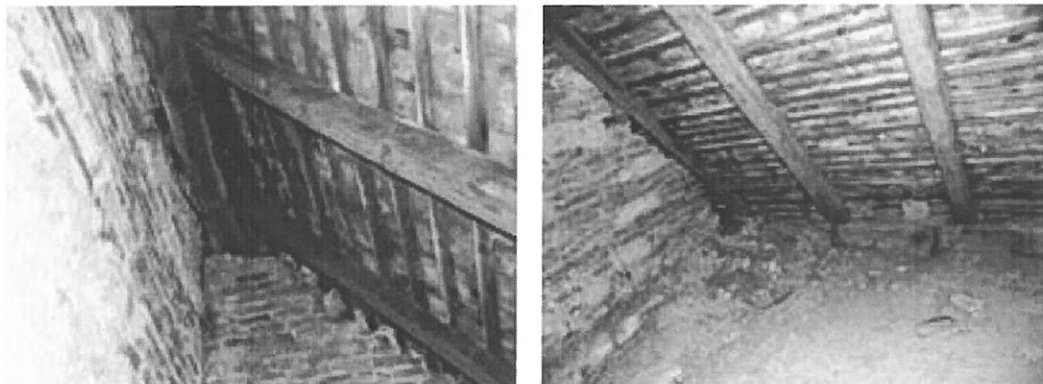

Foto nr.102,103 Șarpantă adiacentă de sud

Cosoroabele sunt acoperite de resturi de țigle sparte și nu se pot vizualiza în totalitate (foto nr.103).

Ele necesită degajare de aceste resturi de țigle, pentru o verificare și evaluare pertinent.

Șarpanta adiacentă de nord este confecționată din stejar și din gorun, de bună calitate, debitat, în general, cu zone mici de alburn.

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute. Necesită tratament insecticid adecvat. Am depistat atac de insecte xilofage la căpriori nr.4,5.

În zona coamei, se observă numeroase halouri de umiditate. Se observă prelingerea apelor meteorice pe căpriori (foto nr.104,105).

Foto nr.104,105 Șarpantă adiacentă de nord

Pe pardoseală sunt depozitate resturi de țigle, olane. Aceste materiale necesită evacuare, deoarece îngreunează bolta și mențin umiditatea crescută, creând un mediu propice de dezvoltare a agenților de biodegradare.

400

Cosoroaba, pe o porțiune de cca 60 cm, prezintă atac fungic succesiv, formă de putregai brun(foto nr.106).

Foto nrr.106 Cosoroabă degradată

Acest element este foarte fragilizat și necesită înlocuire.

Ambele învelitori necesită revizuire.

Nivelul trei și patru sunt construite din zidărie. Pardoseala este constituită din grinzi de stejar, pe care este bătută scandura de brad(foto nr.107,108).

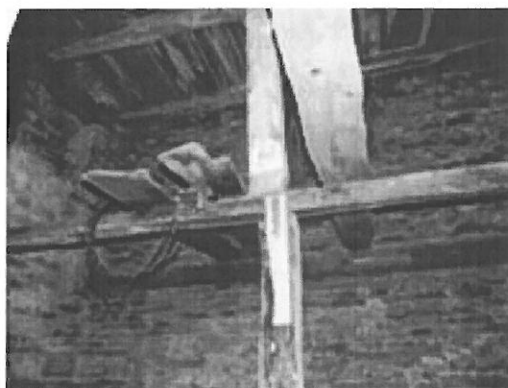

Foto nr.107,108 Nivel III și IV

Pe dosul pardoselii se observă halouri vechi de umiditate și atac de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*(foto nr.108) Atacul este în zona de alburn și nu afectează rezistența elementelor-a grinziilor. Am determinat atac active de insect xilofage la toate grinziile

Necesită tratament insecticid adecvat.

Când urci spre ultimul nivel, în zona de sud, există un spațiu, unde podina ultimului nivel este dublată cu placaj(foto nr.109).

Foto nr.109 Spațiu între nivel IV V

401

Acest placaj necesită demontare și evacuare. Sub acest placaj, în mediu umed se pot dezvolta agenți de biodegradare.

Nivelul V este construit din elemente de stejar și de gorun (foto nr. 110, 111).

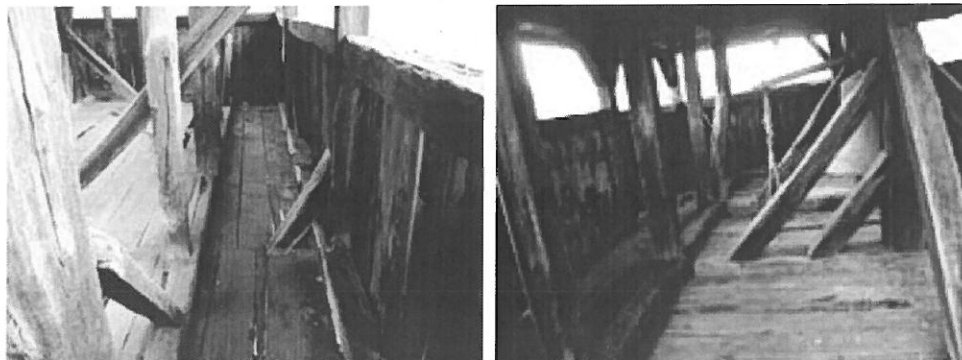

Foto nr. 110, 111 Ultimul nivel turn

Pe elemente se observă numeroase halouri de umiditate, provenite din infiltrarea apelor meteorice prin învelitoare.

Pe grinzi se observă halouri de umiditate și atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum* (foto nr. 75). Atacul este în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Aproape toate elementele prezintă, în zona de alburn, atac de insect xilofage.

Necesită tratament insecticid adecvat.

Pe pardoseala nivelului, sunt numeroase excremente de păsări (foto nr. 112).

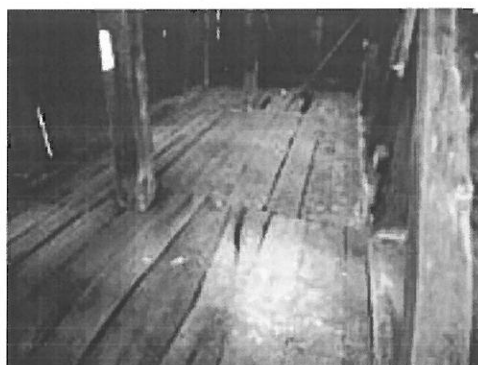

Foto nr. 112 Excremente păsări pe pardoseală

Acestea necesită curățire, deoarece sunt acide și deteriorează pardoseala. Câteva scanduri din pardoseală prezintă atac fungic vechi, succesiv sub formă de putregai brun prismatic și necesită înlocuire, cca 8 scanduri.

Șarpanta turnului este confecționată din stejar și din gorun, de bună calitate, debitat, în general, cu zone mici de alburn.

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute

Zona de coamă a turnului prezintă numeroase halouri de umiditate, provenite din infiltrarea apelor meteorice prin învelitoare (foto nr. 113).

402

Foto nr.113 Coama turn

Zona de coamă necesită o verificare amanunțită în timpul șantierului, deoarece, momentan nu se poate evalua corect starea de conservare, din cauza înălțimii mari.

Este posibil, să fie necesară o plătuire a capetelor de căpriori.

Unii capriori, în special cei marginali, prezintă în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute(foto nr.114).

Foto nr.114 Capriori cu atac de insecte xilofage

Corzile sunt debitate cu zonă de alburn și prezintă atacuri de insecte xilofage. Atacul nu influențează rezistența elementului, dar necesită tratament insecticid adecvat.

În zona de nord est, doi căpriori prezintă din loc, în loc, atac de insecte xilofage în zona de alburn. Necesită tratament insecticid adecvat(foto nr.78).

Există grinzi cu atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Atacul este localizat în zona de alburn dar afectează în proporție de 10%, rezistența elementului(foto nr.115).

Foto nr.115 Elemente cu atac activ de insecte xilofage

Necesită tratament insecticid adecvat,

Invelitoarea turnului este confectionată din tiglă profilată, fixată pe lați de lemn de brad. Necesită revizuire

Turnul prezintă parapet confectionat din scandură de rasinoase (foto nr.116,117)

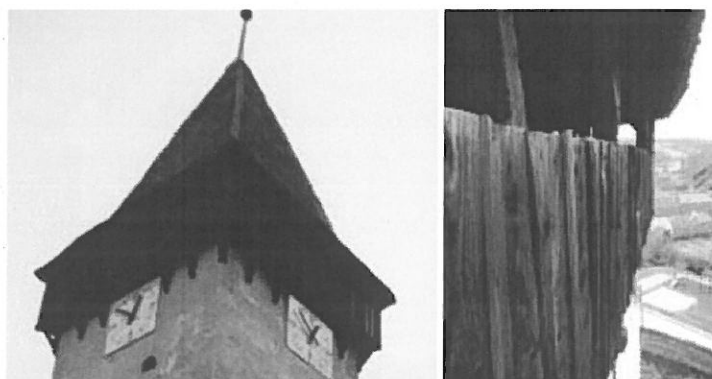

Foto nr.116,117 Parapet turn

Se observa zone defibrate datorită radiației solare și o ușoară deformare datorată fluctuației de temperatură și umiditate, dar în general este bine conservat.

TURN DE VEST-Turnul nou

Foto nr.118 Turn de vest-vedere general

Tot în zona de vest a bisericii, se află un turn, turnul nou

Inspecție exterioară

Vegetație:

Pe exterior, zidăria prezintă o vegetație ierboasă, crescută de jur împrejur. Această vegetație, dacă este întreținută, cosită periodic, absoarbe o parte din umiditatea provenită din precipitații și atenuează efectul de stropire (foto nr.119)

Pereții exteriori ai turnului prezintă umiditate ascensională pe o înălțime cuprinsă între 1 și 4 m ceea ce a dus, la degradarea avansată a tencuielilor. În zona nordică s-a dezvoltat o vegetație de mușchi și alge verzi, datorită umidității crescute.

Umiditatea provine din sol, datorită capilarității zidăriei, din scurgerea apelor pluviale la baza clădirii, în cazul unor precipitații abundente, prin stropire, din lipsa unei izolații orizontale și a ridicării nivelului de călcare din exteriorul turnului.

Pe zidăria exterioară se observă halouri de umiditate, eflorescențe de săruri și tencuieli pierdute (foto nr.119)

Foto nr.119 Umiditate ascensională

Șarpanta turnului nu prezintă sistem de colectare a apelor pluviale.

Șarpanta turnului și ultimul nivel sunt confecționate din lemn de stejar și din gorun (foto nr.120,121)

Foto nr.120,121 Șarpantă turn și ultimul nivel

Primul nivel este construit în înregime din zidărie (foto nr.122,123).

Pe pardoseală, care este confecționată din pământ, sunt depozitate piese de mobilier vechi și sicrie (foto nr.122,123)

405

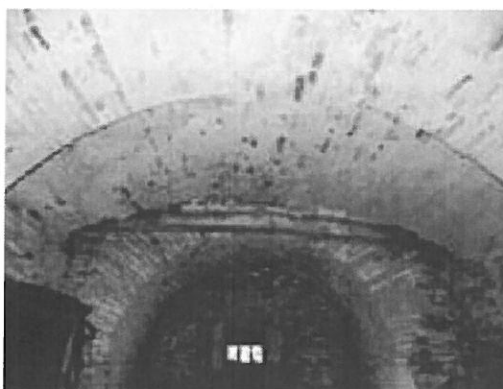
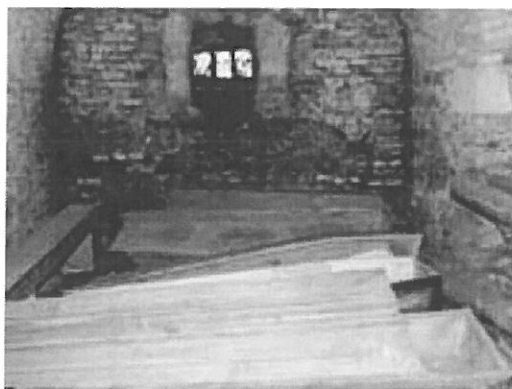

Foto nr. 122, 123 Primul nivel-zidărie

Acestea necesită evacuare deoarece mențin umiditatea crescută, creind un mediu propice de dezvoltare a agenților de biodegradare.

Se observă umiditate ascensională. S-a măsurat această umiditate, ea depășește 65%. Este necesar efectuarea unui drenaj interior, pentru scăderea umidității.

Grinzile primului nivel sunt confecționate din de stejar și din gorun, iar podeaua este confecționată din scandură de brad (foto nr. 124).

Foto nr. 124 Nivel I

Aceste elemente sunt bine conservate.

Scara de acces în următorul nivel este confecționată din grinzi de stejar și de gorun iar treptele sunt confecționate din scandură de brad. Este bine conservată (foto nr. 125).

Foto nr. 125 Scara de acces in nivel II

Al doilea nivel, prezintă grinzi confecționate din de stejar și din gorun, pe care s-a bătut podea de brad (foto nr. 126).

408

Foto nr.126 Nivel II turn

Pe grinzi și pe podea, se observă numeroase halouri de umiditate, provenită din infiltrarea apelor pluviale prin învelitoare. Nu am determinat atac activ fungic.

Grinzile nr.1,2,6 prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare (foto nr.127).

Foto nr.127 Grinzi cu atac activ de insecte xilofage

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

Scara de acces în următorul nivel este confecționată din grinzi de stejar și de gorun iar treptele sunt confecționate din scandură de brad. Este bine conservată (foto nr.128).

Foto nr.128 Scara acces în nivel III

407

Nivelul trei este construit din zăgărie, cu podea confecționată din de stejar și din gorun, grinzile, pe care s-a bătut podea de brad (foto nr.129).

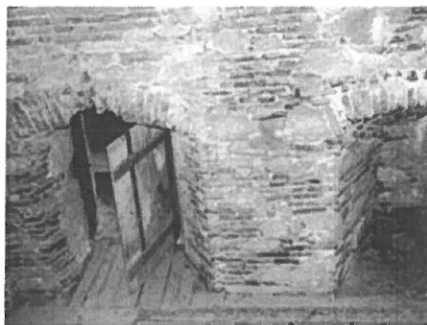

Foto nr.129 Nivel trei

Pe grinzi și pe podea, se observă numeroase halouri de umiditate, provenită din infiltrarea apelor pluviale prin învelitoare. Nu am identificat atac fungic. Este ventilație bună.

Grinzile nr.3,6 prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare

. Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

Ultimul nivel este confecționat din lemn de stejar și din gorun(foto nr.130)

Foto nr.130 Ultimul nivel

Unele elemente, popi și grinzi prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare. Atacul este preponderent la popi(foto nr.131).

Foto nr.131 Popi cu atac de insecte xilofage

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

O problemă ar fi la o grindă postată chiar la intrarea în nivel(foto nr.132).

408

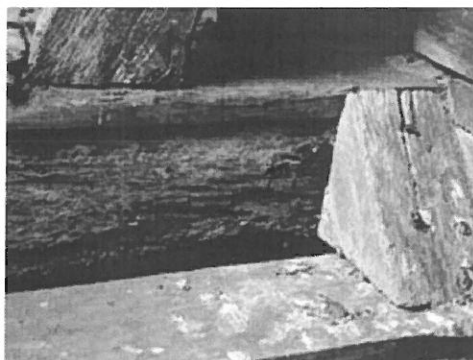

Foto nr.132 Grindă cu atac de insecte xilofage

Această grindă prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare. Atacul este masiv, grinda pierzându-și rezistența mecanică.

Acest element ar necesita înlocuire.

Podeaua este deteriorată în anumite zone, de atacuri fungice vechi, succesive sub formă de putregai brun. Lemnul este puternic fragilizat (foto nr.133)..

Foto nr.133 Podea degradată de atacuri fungice

Aceste porțiuni necesită înlocuire.

Pe podea se observă numeroase excremente de păsări. Acestea necesită curățire deoarece sunt acide și deteriorează podeaua.

Șarpanta turnului este confecționată din stejar și din gorun, de bună calitate, debitat, în general, cu zone mici de alburn (foto nr.134).

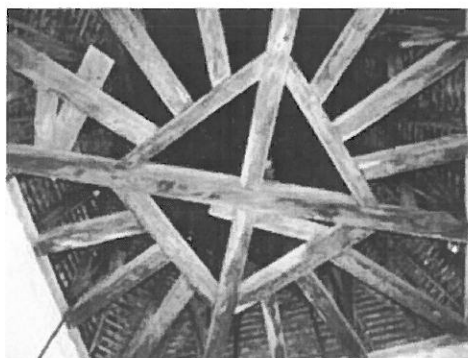

Foto nr.134 Șarpantă turn

409

La o parte din elemente, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia

Xestobium rufovillosum. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute

Zona de coamă a turnului prezintă numeroase halouri de umiditate, provenite din infiltrarea apelor meteorice prin învelitoare(foto nr.134,135).

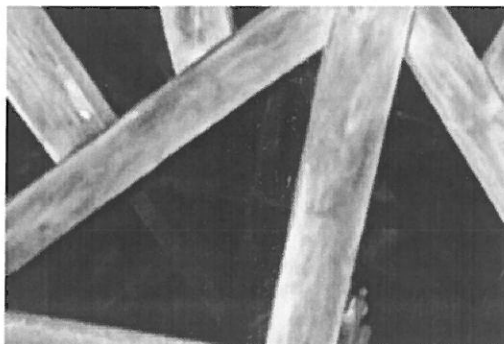

Foto nr.135 Coama sarpanta turn

Zona de coamă necesită o verificare amanunțită în timpul șantierului, deoarece, momentan nu se poate evalua corect starea de conservare, din cauza lipsei de acces.

Este posibil, să fie necesară o plătuire a capetelor de căpriori.

Învelitoarea necesită revizuire.

Se observa la numeroase elemente atac activ de insecte xilofage(foto nr.136)

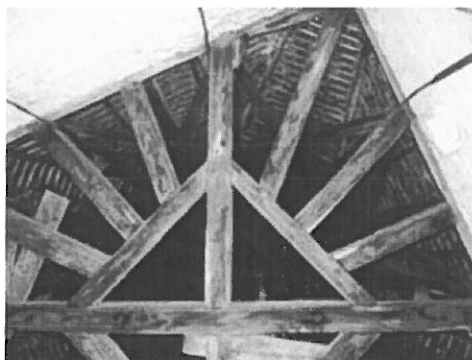

Foto nr.136 Corzi cu atac de insecte xilofage

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului.Necesită un tratament insecticid adecvat

La elemnetele de dimensiuni mai reduse confecționate din arbori tineri, cum sunt unele contravântuiri, popi sau corzi, unde proporția de alburn este mai mare, atacul este mai extins și rezistența mecanică a lemnului este afectată în proporție mai mare de cca. 10 %

La elementele de dimensiuni mari, grinzi, unele corzi, unde proporția de alburn este redusă atacul nu afectează rezistența mecanică a lemnului mai mult de 2-5% .

Acestea necesită tratament insecticid adecvat.

Învelitoarea necesită revizuire.

410

TURNULEȚ PE DRUM DE STRAJĂ

În zona de sud vest exista un turnuleț, așezat pe drumul de stază(foto nr.137)

Foto nr.137 Turnuleț-vedere generală

Turnul este construit din zidărie(foto nr.138,139)

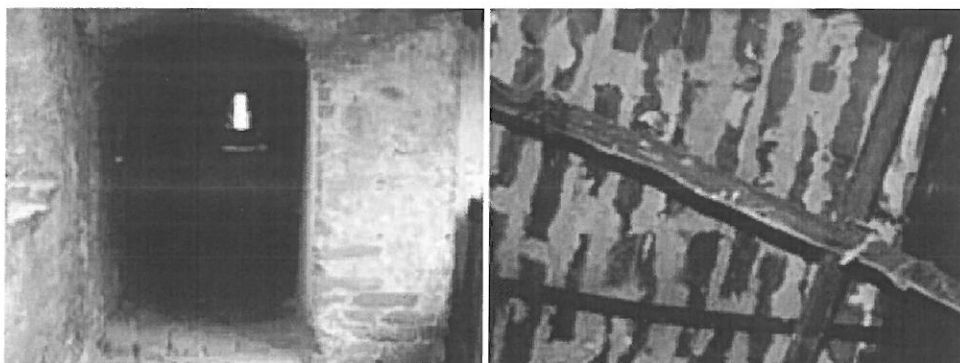

Foto nr.138,139 Intrare turnuleț și interior

Șarpanta turnului este confecționată din lemn de stejar și de gorun.Se observă numeroase halouri de umiditate pe elementele șarpantei(140)..

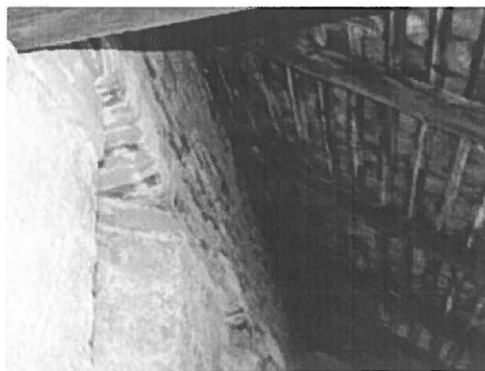

Foto nr.140 Șarpanta turn

411

La o parte din căpriori, nr. 1, 2, 3, 4, 9, în zonele unde de la debitare au rămas mici porțiuni de alburn, se constată degradări produse de atacul de insecte xilofage, specia *Xestobium rufovillosum*. Pe aceste porțiuni mai deschise la culoare, sunt vizibile orificii de zbor și galerii larvare iar lemnul este parțial fragilizat cu mici fragmente pierdute

Atacul este în zona de alburn și nu afectează rezistența elementelor

Aceste elemente necesită tratament insecticid adecvat.

Invelitoarea necesită revizuire. Este confecționată din țiglă solzi montată pe astereală din lemn de brad. Se observă țigle alunecate sau lipsă.

Turnulețul prezintă parapet confecționat din scandură de rasinoase (foto nr. 141)

Foto nr. 141 Parapet turnuleț

Se observă zone defibrate datorită radiației solare și o ușoară deformare datorată fluctuației de temperatură și umiditate, dar în general este bine conservat.

TURN DE NORD AȘEZAT PE A DOUA INCINTĂ

Foto nr. 142 Turn de nord -vedere generală Foto nr. 143 Sistem colectare ape pluviale

În zona de nord se află un alt turn, așezat pe a doua incintă.

Turnul prezintă parter și două nivele construite din zidărie

Șarpanta turnului prezintă sistem de colectare a apelor pluviale (foto nr. 143).

Inspecție exterioară

Pe exterior, zidăria prezintă o vegetație ierboasă, crescută de jur împrejur. Această vegetație, dacă este întreținută, cosită periodic, absoarbe o parte din umiditatea provenită din precipitații și atenuează efectul de stropire. Pereții exteriori ai turnului prezintă umiditate ascensională pe o înălțime cuprinsă între 2 și 4 m ceea ce a

dus, la degradarea avansată a tencuielilor. În zona nordică s-a dezvoltat o vegetație de mușchi și alge verzi, datorită umidității crescute (foto nr.144).

Foto nr.144 Umiditate ascensionala turn

Umiditatea provine din sol, datorită capilarității zidăriei, din scurgerea apelor pluviale la baza clădirii, în cazul unor precipitații abundente, prin stropire, din lipsa unei izolații orizontale și a ridicării nivelului de călcare din exteriorul turnului.

Pe zidăria exterioară se observă halouri de umiditate, eflorescențe de săruri și tencuieli pierdute (foto nr.144)

Primul nivel este construit din zidie. Prezintă bolti de cărămidă. În zona de est bolta este degradată-lipsește o parte din ea (foto nr.145)

Foto nr145 Bolta degradata

Pe pardoseală, care este constituită din pământ, sunt depozitate tot felul de materiale de construcție, mobilier vechi.

Acestea necesită evacuare deoarece mențin umiditatea crescută, creind un mediu propice de dezvoltare a agenților de biodegradare.

Primul nivel este construit din zidărie de cărămidă.

Se observa halouri de umiditate pe podea, provenite din infiltrarea apelor pluviale, prin invelitoare. Nu am depistat atacuri biologice.

Șarpanta turnului este confecționată din lemn de stejar și de gorun. Se observă numeroase halouri de umiditate pe elementele șarpantei (146).

Foto nr.146 Șarpanta turn

Unele elemente prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare.

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

Este posibil, să fie necesară o plătuire a capetelor de căpriori.

Se observă țigle alunecate sau lipsă.

Învelitoarea necesită revizuire.

DRUM DE STRAJĂ ÎN „CURTEA FANTANII”

Între cele trei turnuri-turnul de vest vechi, turnul de vest nou și turnuleț, se află un drum de strajă (foto nr. 147, 148)

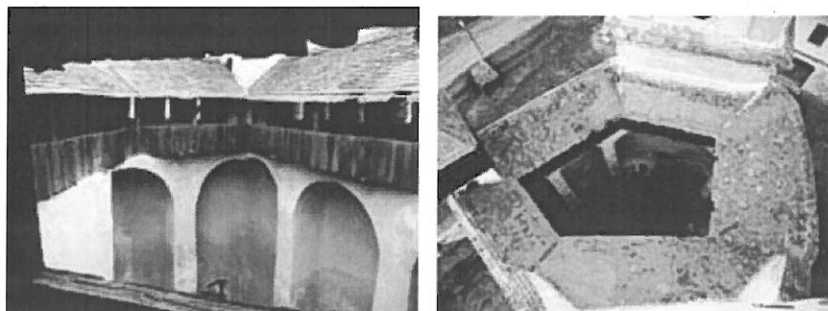

Foto nr. 147, 148 Drum de strajă-vedere generală

Scara de acces în drumul de strajă este în stare bună de conservare și este confecționată din scanduri de brad. Se observă halouri de umiditate dar nu am identificat atacuri biologice (foto nr. 149).

Foto nr. 149 Scară acces în drum de strajă

Podeaua drumului de strajă, în zona de est, nu mai există, decât parțial (foto nr. 150).

Foto nr. 150 Podea drum de strajă degradată-zona de est

414

Este confecționată din scandură de brad. Această zonă necesită înlocuire.
Grinzile pe care este bătută podina sunt confecționate din stejar și din gorun și sunt bine conservate (foto nr. 151).

În zona de sud, podeaua necesită doar niște completări.

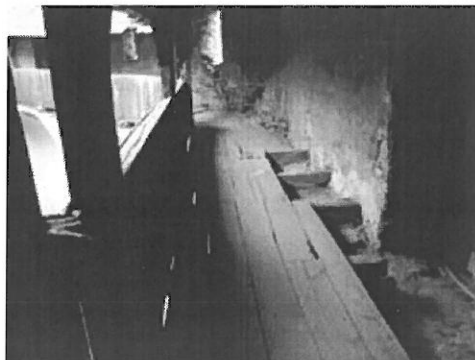

Foto nr. 151 Grinzi și podea zona de sud

Drumul de strajă are o șarpantă. Șarpanta este confecționată din lemn de stejar și de gorun. Se observă numeroase halouri de umiditate pe elementele șarpantei (152).

Foto nr. 152 Șarpantă drum de strajă

De-a lungul căpriorilor se observă prelingerea apelor meteorice.

În zona de est, învelitoarea este mai degradată. Se observă câteva țigle alunecate (foto nr. 152).

În zona de sud, șarpanta este mai bine conservată (foto nr. 153).

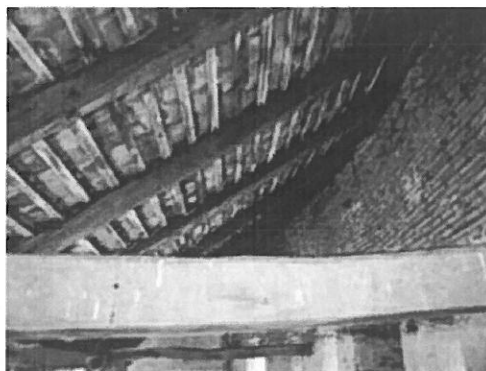

Foto nr. 153 Șarpantă drum de strajă

Unele elemente prezintă atac activ de insecte xilofage din specia *Xestobium rufovillosum*. Se observă orificiile de zbor caracteristice și galeriile larvare.

Atacul este localizat în zona de alburn și nu afectează rezistența elementului. Necesită un tratament insecticid adecvat

Este posibil, să fie necesară o plătuire a capetelor de căpriori.

Se observă țigle alunecate sau lipsă.

Învelitoarea necesită revizuire.

CONCLUZII

Este necesară scăderea nivelului de umiditate în spațiul interior al bisericii- zona bavei și identificarea surselor, preluarea și dirijarea apelor din precipitații, efectuarea unui drenaj interior perimetral.

Atacurile biologice au aparut în zonele unde lemnul a fost umezit pe termen lung.

Ele au fost produse de insecte xilofage la nivelul mobilierului, podelei și la elementele șarpantelor, căpriori, popi, coarde și grinzi.

Pentru stoparea atacurilor active de insecte xilofage la elementele de mobilier, podea și la elementele șarpantei, se pot efectua tratamente cu soluții insecticide, aplicate prin injectare sau pensulare.

Atacurile fungice au apărut în zonele unde lemnul a fost umezit pe termen lung și au fost identificate la nivelul unor elemente ale șarpantei, la grinzi, coame, cosoroabe la nivelul turnurilor.

În nici unul din cazuri nu a fost vorba de atacul *buretelui de casa* (*Serpula lacrymans*), ca urmare nu sunt necesare măsuri speciale de eradicare. Lemnul se poate secționa de la zona de atac vizibilă cu ochiul liber.²²

La nivelul cosoroabelor, este necesară curățirea murdăriei pentru degajarea elementelor de lemn care nu sunt vizibile, în special al capetelor de corzi și a planșeului peste navă.

La biserică și turnuri ar fi necesară o revizuire a sistemelor de colectare a apelor meteorice și o revizuire a învelitorilor.

Este necesară curățirea sistemelor de colectare a apelor meteorice-școuri.

Trebuie îndepărtat mobilierul, de zidărie, materialul lemnos poate prelua umiditatea în exces, creindu-se un mediu propice de dezvoltare a agenților de biodegradare.

La șarpanta peste navă, cor, turnuri, șarpante adiacente, este necesară înlocuirea elementelor compromise de atacurile fungice, suprapuse cu atacuri de insecte xilofage, indicate în lucrare, dar ar fi indicat să se păstreze și să se conserve cat mai multe elemente originale. În unele cazuri se pot realiza unele consolidări sau plătuiri. Este necesară curățirea cosoroabelor și verificarea amănunțită ale acestora, după degajarea resturilor de materiale de construcție

La elementele degradate prezentate se mai pot adăuga un procent de 10-15% pentru zonele ascunse sau inaccesibile care vor fi observate în timpul lucrărilor.

Materialul lemnos nou care se va folosi la înlocuiri este recomandabil să fie ales din lemn de stejar sau gorun, la elementele care necesită înlocuire la șarpante, și brad, la trepte și podină.

Am propus elementele care necesită înlocuiri, din punctul de vedere al biologului, dar proiectantul va lua hotărârile decisive, cumulează rezultatele tuturor studiilor și posibilitățile de îmbinare.

Soluții recomandate, date tehnice:

PER XIL 10

- soluție insecto-fungică, produsă în Italia, se comercializează în magazinele CTS, remanență 10 ani, la preț de 73,43 lei/litru. Nu se diluează. Un litru acoperă cca 300 mp.

Tratamentul pentru lemnul din construcție și pentru lemnul nou care se va folosi la înlocuiri:

Proxilin

- soluție insecto fungică, produs de Policolor București, sub licență SUA, cu remanență de 2 ani, la un preț de cca 100 lei/2,5 litri. Nu se diluează, consum specific-acopera cca 10-12 mp per litru

Lignoprod

- soluție insecto-fungică specială pentru tratarea preventivă a lemnului, produs de firma Trylak din Ungaria și comercializată în România la un preț de 76 lei/litru. Consum specific: 200 ml/m² (sunt necesare 2 straturi pentru o protecție eficientă) Rentabilitate: 8 m², într-un strat (ambalaj de 0,75 L) 50 m², într-un strat (ambalaj de 5 L)

Lignolit

- soluție insecto-fungică produs de firma Trylak din Ungaria, comercializată în magazinele de chimicale din România cu cca. 80 lei/l.

Soluțiile se aplică prin pensulare repetată de 2 ori consecutiv pe materialul lemnos uscat, sau prin injectare. Nu se diluează și acopera cca 10mp.

Data
20.03.2018

Expert biolog investigații biologice și conservare
Ileana Chirtea

412

C.U.I. RO15917800 J32/1491/2003
M: 0722 26 13 10 T/F: 0269 23 85 20
www.3dplan.ro office@3dplan.ro
SIBIU, Str. V. Aaron, 24, part comercial

ANSAMBLUL BISERICII EVANGHELICE FORTIFICATE ȘEICA MICĂ (Kleinschelken, germ.)

STUDIU ISTORIC

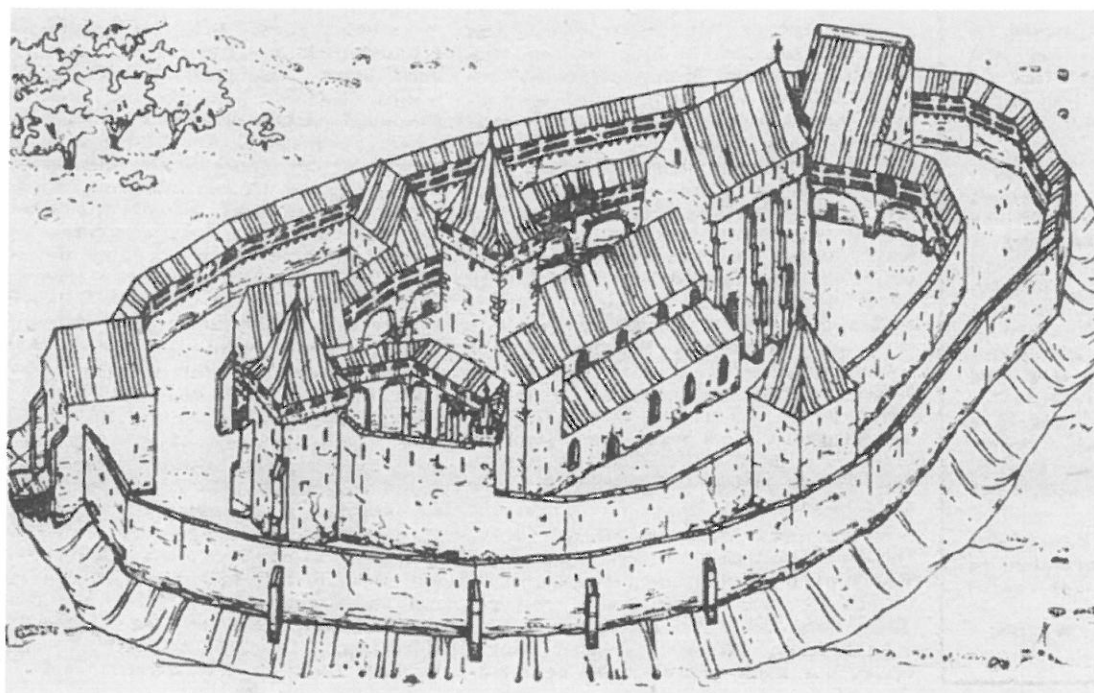

Fig.1 (desen: Paul Niedermaier, Die Woche 20.02.1976, "Die Burg um 1600")

Șef proiect:

Coordonator:

Întocmit:

arh. Timofte Marius

arh. Emil A. Crișan

carh. Timofte M. Veronica

412

martie 2015

CUPRINS

MEMORIU GENERAL

1. Obiectul studiului istoric, date generale
2. Amplasament, date despre localitate
3. Istoricul ansamblului, etape de construcție
4. Descriere
 - Biserica
 - Fortificația, turnurile
5. Valori deosebite, amenajări interioare, mobilier
6. Intervenții ulterioare – reparații
7. Sinteza cercetării, recomandări
8. Bibliografie

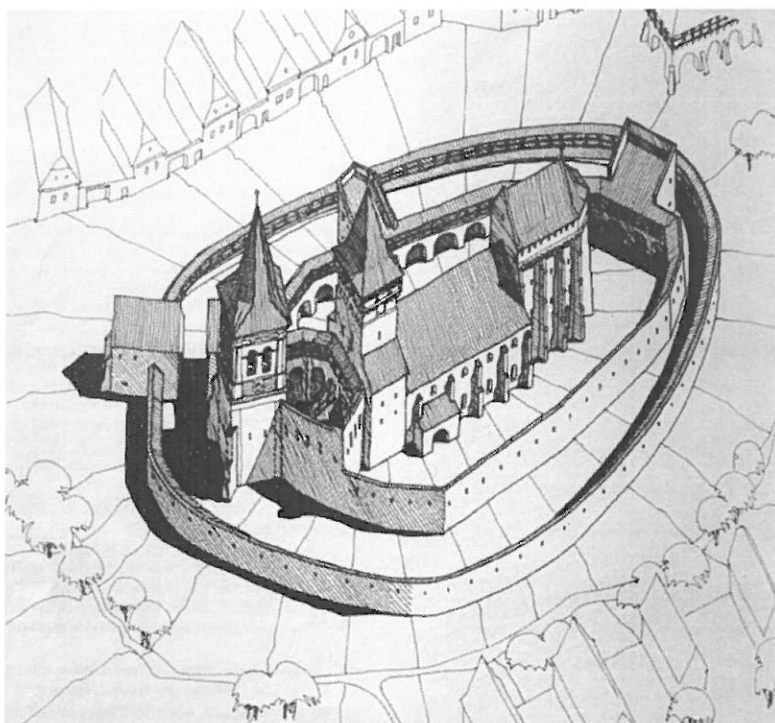

Fig.2.(H. Fabini, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Band I, 1998, Hermannstadt –Heidelberg, p. 380, "Isometrie der Kirchenburg in Kleinschelken")

Elaborator:
arh. Timofte M. Veronica

Coordonator:
arh. Emil A. Crișan

1. OBIECTUL STUDIULUI ISTORIC, DATE GENERALE

Studiul istoric s-a elaborat ca studiu de fundamentare pentru proiectul de reparare și valorificarea a patrimoniului cultural al ansamblului bisericii evanghelice fortificate din Șeica Mică și promovarea turismului în zonă. Pentru elaborarea unor soluții potrivite pentru un monument istoric de prim rang, este necesară mai întâi definirea exactă a valorilor acestuia, astfel ca diferitele părți ale ansamblului să fie abordate în mod corect pe parcursul proiectării.

În cazul de față, lucrările rezumându-se doar la reparații, fără intenția unei restaurări, nu s-a considerat necesară nici elaborarea unui studiu cuprinzător care să trateze în detaliu toate elementele, ci mai degrabă a unui care să permită o mai bună înțelegere a dezvoltării generale a ansamblului și o mai bună percepție a diferitelor elemente arhitecturale componente.

Ansamblul bisericii fortificate, care prezintă obiectul studiului, se compune dintr-o biserică cu turn (clopotniță, Westturm germ.), trei ziduri de incintă (din cea de-a doua incintă se mai păstrează două fragmente), cu turnul de poartă inițial (Glockenturm germ.), și două turnuri de apărare (în nord și nord-est). Lipit de latura estică a turnului din nord-est, un gang îngust leagă cele două centuri de apărare (incinta a doua și a treia), între ele fiind cuprins „Zwinger-ul”. Pe partea de nord-est o parte a zidului de la cea de-a treia incintă a fost demolată și înlocuită cu o casă privată.

420

Fig.3. (fotografie de epocă, arhiva Consistoriului Superior al Bisericii
Evanghelice C.A. din România, Sibiu)

Ansamblul prezintă interes național, fiind inclus pe Lista monumentelor istorice a județului Sibiu (2010) la poziția Sb-II-a-A-12559 (Ansamblul bisericii evanghelice fortificate, sec. XIV - XVII), respectiv codurile Sb-II-a-A-12559.01 (Biserica evanghelică, sec. XIV - XVII), Sb-II-a-A-12559.02 (Bastion al fostei incinte interioare, sec. XV), Sb-II-a-A-12559.03 (Incintă fortificată interioară (fragmente), cu turn de poartă și "curtea fântânilor", sec. XV) și Sb-II-a-A-12559.04 Turn al fostei incinte interioare, sec. XV - XVII), Sb-II-a-A-12559.05 (Incintă fortificată exterioară (fragmente), mijl. sec. XVI).

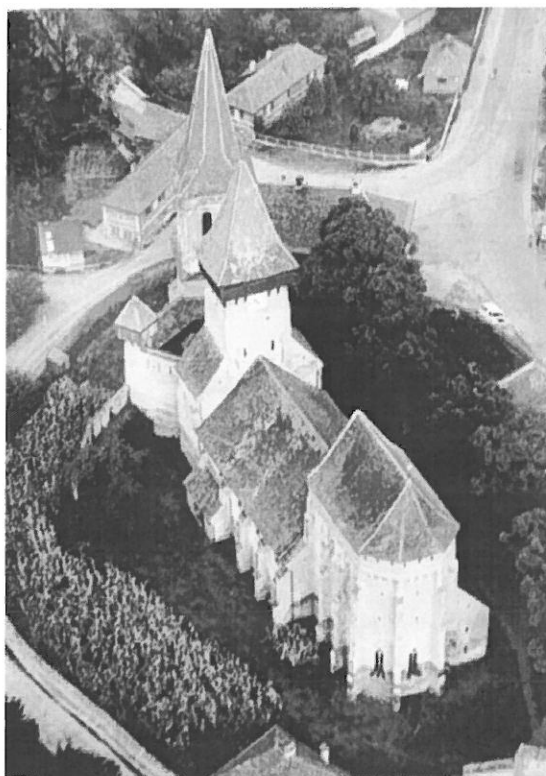

Fig.4. Vedere aeriană a ansamblului¹

¹Georg Gerster, Martin Rill, *Siebenbürgen im Flug*, München, 1997.

2. AMPLASAMENT, DATE DESPRE LOCALITATE

Satul Șeica Mică (germ. Kleinschelken) se află la o distanță de 48 km la nord de Sibiu și 23 km la vest de Mediaș.

Comuna Șeica Mică, cu satul aparținător Soroștin, au un trecut istoric bogat. Pe teritoriul comunei s-au găsit așezări fortificate din epoca bronzului, cu straturi suprapuse de locuire până în secolul VI.

Ulterior au fost descoperite așezări din perioada geto-dacică și perioada romană. În 8 și 9 mai 1857 în "hotarul comunei Șeica Mică"¹, un localnic descoperă în albia pârâului ce trece prin vatra satului un bloc de piatră (o stelă) – parte din construcția unui monument funerar - "*aedicula*". Ulterior, se execută săpături suplimentare mai adânci în dreptul locului unde apăruse stela funerară, și se scot la iveală alte două monumente funerare, respectiv un acoperiș și un perete lateral de *aedicula*.

Acoperișul *aedicolei* descoperite în 8-9 mai 1857, păstrat în partea de nord a pronaosului bisericii evanghelice din Șeica Mică. 4

În ceea ce privește dimensiunile, în special înălțimea ei, *aedicula* provenind de la Șeica Mică pare să fie cea mai mare din cele cunoscută în prezent din Dacia².

Necropola pare să fi fost destul de întinsă dacă se ia în considerare locul unde s-au descoperit cele trei piese componente ale *aediculei* – cca. 800 m sud-vest de biserica evanghelică, adică din vatra satului, și până la 2,5 km de capătul satului (unde a apărut un alt perete lateral de *aedicula*)³.

Fragmentele descoperite se află în prezent la Muzeul Brukenthal din Sibiu și la Muzeul Național de istorie din București. Fragmentul care se afla în pronaosul bisericii evanghelice din Șeica Mică (vezi foto de mai sus), nu se mai află în prezent acolo.

Stabilirea întinderii necropolei și localizarea așezării rurale, presupusă, în baza descoperirilor, la Șeica Mică, rămân deziderate pentru viitoarele cercetări arheologice în zonă.

¹ Volker Wollmann - Monumente funerare romane descoperite la Șeica Mică (jud. Sibiu). Paralipomena - studii și articole: Friederich și Heinrich Müller Archäologische Streifzüge

² Volker Wollmann - Monumente funerare romane descoperite la Șeica Mică (jud. Sibiu). Paralipomena

³ idem

⁴ idem

422

În secolul XII a început aşezarea primilor coloniști germani (sași). Se presupune ca până la această dată (și în continuare) teritoriul comunei a fost locuit continuu de populația autohtonă.

În această perioadă localitatea a aparținut politic de scaunul Mediașului, apoi de "raion Mediaș, regiunea Stalin".

Denumirea localității, menționată pentru prima dată în 1311 ca *salchelk* vine din vocabula slavă "sol", adică "sare", în 1414 fiind cunoscută ca *Kleinschelken*. Jumătate din aşezare era situată pe teren nobiliar, aparținând abației de Igrîș.

În 1318, comuna și-a dobândit libertatea, cum rezultă dintr-un privilegiu acordat de regele Carol Robert de Anjou sașilor din Mediaș, Șeica Mare și Șeica Mică ("*Saxonum de Medyesyeek et de Sacheelk et ad oesdem pertinentem*"). Ei sunt scutiți de obligații militare, de contribuția în alimente și de găzduirea regelui; în schimb, plătesc, de ziua Sfântului Martin, 400 mărci de argint ale Sibiului ("*pondere Scybiniensi*"). Ei se bucură de aceleași libertăți și de dreptul cutumiar, ca Universitatea săsească din Sibiu (*Universitas Saxonum de Scybinyo*)⁴.

Localitatea fiind menționată împreună cu Mediaș și Șeica Mare, este dovedită apartenența sa, pentru acel timp, de cele "Două scaune", în cadrul căreia Șeica Mică ține de Scaunul de Schelk, sau de "Cel inferior dintre cele Două Scaune".

Când, în 1419, Emerich, superiorul abației de Igrîș, încearcă să reocupe Șeica Mică, i se opun juzii Johann din Mediaș, Petrus Tobyaschy și Anton de Schelk, obținând, în Kașovia, de la regele Sigismund de Luxemburg, confirmarea că Șeica Mică a aparținut, de la înființarea sa, coroanei, fiind situată pe pământ crăiesc, bucurându-se de aceleași drepturi și plătind aceleași biruri ca și comunele libere ale pământului crăiesc⁵.

În 1576 comuna, care avea, de un secol și jumătate, un jude propriu, primește și dreptul de a pronunța sentința capitală (*jus gladii*)⁶.

Pe la 1578 comunitatea avea patru bresle: breasla dogarilor, breasla blănarilor, breasla țesătorilor și breasla cizmarilor⁷.

Localitatea mai este amintită în documente în anii 1599 - când un incendiu a distrus 50 de gospodării, în anul 1705 - când aşezarea este jefuită de trupele imperiale, în anul 1838 - când un alt incendiu a distrus 100 de gospodării⁸. În 1865 în comunitate iau foc 12 case, 71 de hambare, 107 grajduri⁹.

⁴ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

⁵ idem

⁶ idem

⁷ H. Fabini, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Band I, 1998, Hermannstadt -Heidelberg, p. 380.

⁸ idem, p.380

⁹ idem, p.381

Denumirea localității Șeica Mică a evoluat cu diferențe tipice administrației centrale: în anul 1332 "VILLA SALCHELK" (latină), în 1532 "KLEIN SCHELKEN" (germ.), în 1750 "KISSELYK" (maghiară).

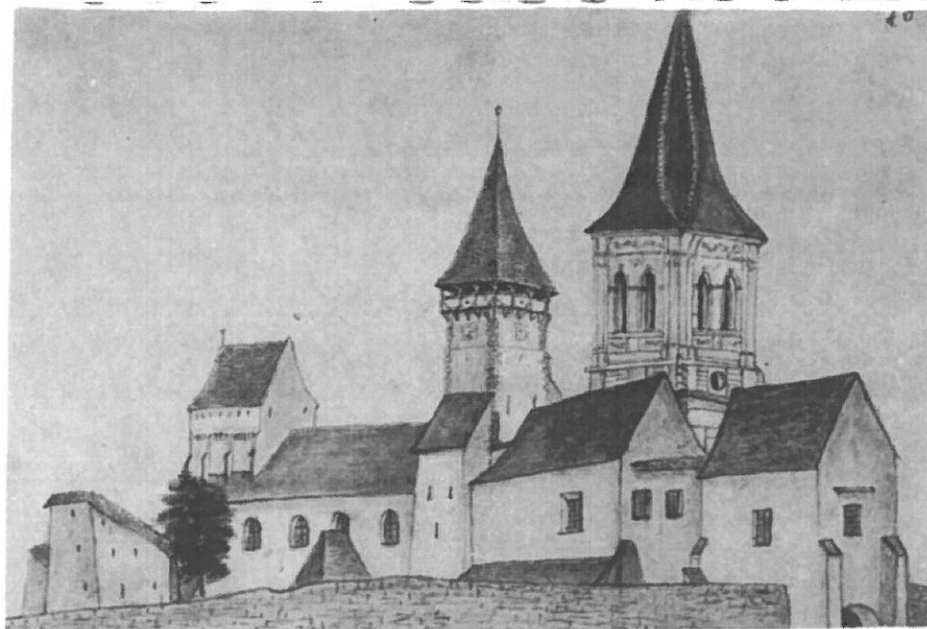

Fig.5. Vedere spre biserica cetate din direcție vestică (cca.) sec.XIX – (foto după desen), arhiva Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România, Sibiu

Ansamblul bisericii fortificate, situându-se pe o ridicătură și fiind totodată obiectivul cel mai important din sat, are o poziție centrală în cadrul localității, dominând tot teritoriul înconjurător.

Poziția centrală a ansamblului în cadrul satului este evidențiată atât pe harta Transilvaniei din sec. XVI, cât și pe toate cele trei hărți militare austriece din sec. XVIII-XIX.

424

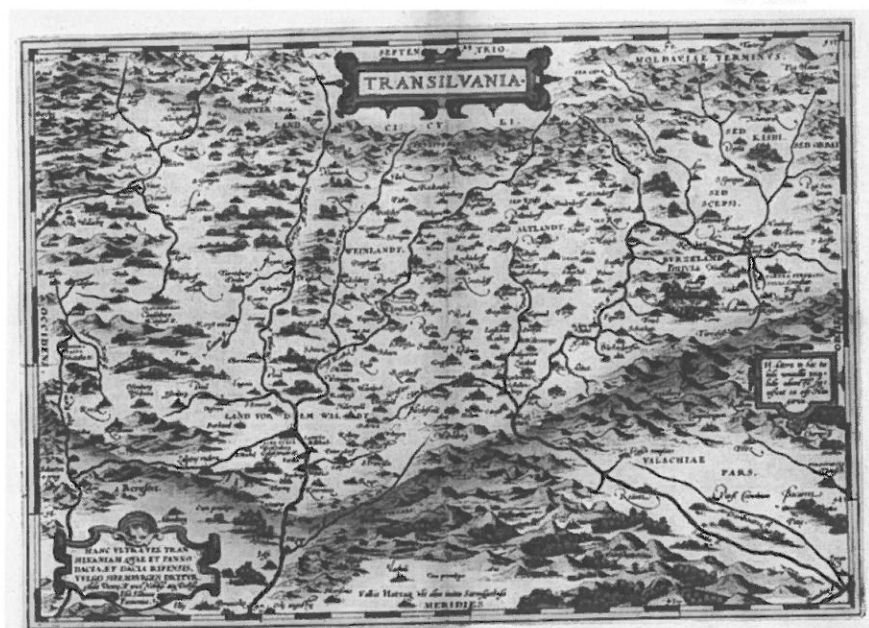

Fig.6. Harta, numită *Die Siebenburg / so man sunst auch Tranassylvaniam nennt* a fost întocmită în anul 1566, și publicată de Sebastian Muenster la Bassel în 1588. Este una dintre cele mai detaliate hărți ale Transilvaniei secolului XVI.

Fig.7. Hărțile Iosefine, 1764-1784

425

3. ISTORICUL ANSAMBLULUI, ETAPE DE CONSTRUCȚIE

Datare

Comuna Șeica Mică fiind pomenită documentar în 1311, cel mai probabil ca a existat aici o biserică anterioară celei închinată Sf.Ecaterina, biserică de la care nu s-au păstrat informații referitoare la arhitectură¹. Cu ocazia dezvelirilor de fundații, realizate în anul 2001, la baza fundației turnului inițial de poartă (Glockenturm germ.), la adâncimea de -1,40 m s-a găsit o fundație mai veche.

Lucrările de construire a unei biserici din piatră, au început la începutul sec. XIV. Biserica, amintită documentar în anul 1414, este închinată Sfintei Ecaterina. Este o bazilică gotică, tip hală, cu trei nave, la început fără turn, fiind finalizată la începutul în secolul XV.

Din secolul al XV-lea a început să se simtă amenințarea invaziilor turcești, însemnând totodată și apariția unor probleme noi în dezvoltarea satului și implicit a bisericii. În anul 1435 turcii au ajuns și în cele două Scaune devastându-le, ceea ce a pus problema organizării unei apărări mai eficiente, fiind necesară ridicarea unor fortificații noi mai puternice. Apropierea de un oraș important, Mediașul, a făcut ca pericolul să fie sporit. Astfel, de pildă, cronicarul Georgius Krauss povestește în anul 1605 că trupele, odată cu asedierea orașului prădau, jefuiau și distrugeau satele, castelele și bisericile din împrejurime, luau o pradă mare de vite și alte bunuri și omorau mult popor în castele și sate.

Apartenența din punct de vedere stilistic

Biserica este actualmente de tip hală, atât concepția sa spațială (cor cu închidere poligonală; bolti în cruce ce acoperă corul, în partea sa estică – o boltă cu penetrații), cât și principalele elemente de arhitectură (ferestrele corului bipartite în arc frânt, încheiate în arcuri trilobate, cu muluri traforate relativ complicate, în trilobi și patrulobi; portalul (principal) vestic cu ambrazură profilată în baghete semicirculare și cu secțiune în formă de pară; care s-au utilizat în Europa centrală în decursul sec. XIV) atestând apartenența sa la stilul goticului târziu.

Biserica este orientată cu axa longitudinală pe direcția est-vest cu o abatere de 28°, orientare care se datorează răsăritului de soare din ziua de hram, apropiată de solstițiul de iarnă².

426

¹ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

² Roth, 1915/ 610

Etape majore de construcție

Determinarea principalelor etape de construcție s-a încercat atât pe baza unor date istorice și considerente stilistice, cât și pe baza unor caracteristici constructive - existența unor rosturi, neșeserea zidăriei diferitelor părți ale construcției, diferențe de material, etc.

Biserica și ansamblul fortificat au fost construite în trei mari etape: sec. XIV, sec. XV, sec. XVI - cu intervenții în sec. XIX.

S-au reconstituit următoarele etape principale de construcție:

Etapa 1. În prima etapă a fost construit un cor prelung de 11,8/6,8 m, închis la est pe trei laturi, și trei nave - nava principală de 21,5/6,8 m, nave laterale de 21,5/3,3m¹.

Se presupune că biserica era înconjurată de o palisade, precum și de un șanț adânc, și era străjuită de turnul de poartă (Glockenturm germ.) inițial. Acest turn din piatră avea, în această etapă, trei niveluri și un coridor de apărare².

Etapa 2. Se construiește deasupra extremității apusene a navei centrale, o clopotniță/ turn (Westturm germ.) din piatră (6,60 x 8,40m)³ având trei nivele, flancată de colaterale. Sub cornișa acestuia, pe latura sudică, se poate citi anul "1463", an în care s-a finalizat construcția⁴.

Fig.8. Detaliu al turnului clopotniță, cu anul edificării "1463"

¹ Horwath, 1940/94

² Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

³ Horwath 1940/95

⁴ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

Lucrările au fost reluate în jurul anului 1523, când încep lucrările de fortificare a bisericii: corului i se adaugă trei niveluri (care erau separate prin platforme din bârne), ultimul zid ieșind în consolă peste contraforți, creându-se guri de turnare.

Fig.9. Corul bisericii, foto de epocă, *arhiva Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România, Sibiu*)

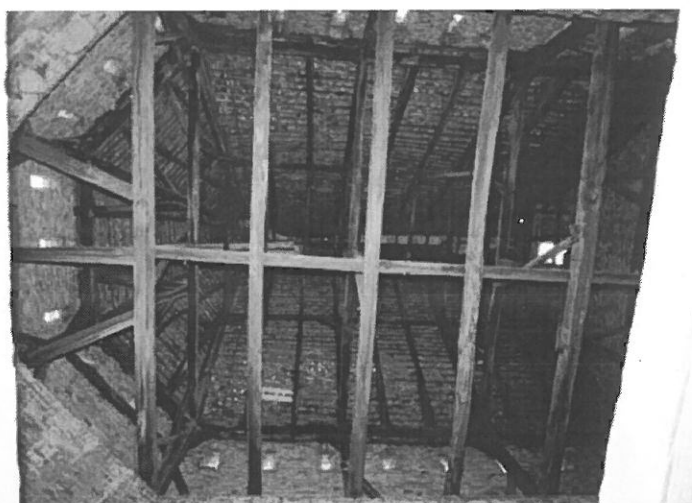

Fig.10. Corul bisericii – vedere din interior - cu cele trei nivele de fortificații, ale căror plașee intermediare nu se mai păstrază

Nava centrală nu a primit un cat propriu de apărare. Sectorul de vest al colateralelor care flanchează turnul (Westturm germ.), este separat de interiorul bisericii printr-un perete transversal¹.

422

¹ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

Sacristia este adosată peretelui nordic al corului. Concomitent cu înălțarea corului s-au ridicat și deasupra sacristiei două nivele de apărare¹.

Fig. 11. Vedere cu sacristia

Odată cu fortificarea bisericii, s-a ridicat și o curtină, înaltă de cca. 8m, în oval neregulat, pornind în vest de la turnul de poarta inițial (Glockenturm germ.), cu un coridor de apărare.

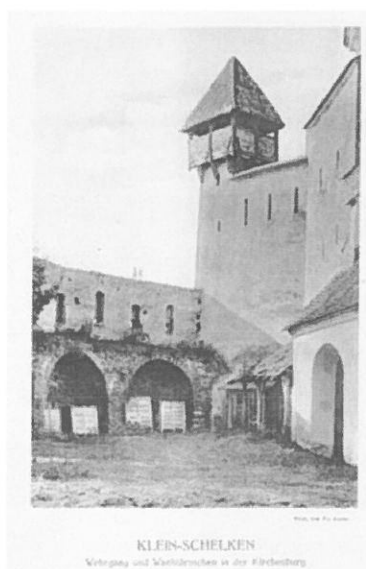

Fig. 12. (fragmentul de curtină în prezent, fotografie 2015)

Fig. 13. (fragment din curtină, fotografie de epocă de Fr. Auner, cca. 1910, arhiva Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România, Sibiu)

429

¹ Vătășianu, 1959/516; Horwath 1940/94

Pe latura de nord a curteii este devansat un turn cu trei nivele, format numai din pereții exteriori, cel interior, spre curte, nefiind construit. În nord-est un bastion acoperit în pupitru, este, de asemenea, devansat¹.

Fig. 14. Turnul de nord-est, foto de epocă J. Glatz, arhiva Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România, Sibiu

Etapa 3. La sfârșitul sec. XV a început fortificarea bisericii. Sectorul de vest al colateralelor, care flanchează turnul, este separat de interiorul bisericii printr-un perete transversal cu o boltă în leagăn din cărămidă.

Fig. 15. Vedere spre nivelul I al turnului clopotniță

Clopotnița primește o boltă în leagăn deasupra celui de-al treilea nivel, în care se deschid trei ferestre mari cu arcuri ușor frânte, și încă două niveluri (cel de-al patrulea cu metereze lungi de 1,20x 0,30m în nișe boltite, unde se presupune că au fost amplasate și clopotele) și un acoperiș piramidal înalt, împrejmuit de o galerie de apărare.

Când s-a construit coridorul de apărare, scos în consolă pe bârne, deasupra turnului, clopotele au fost mutate la cel de-al cincilea nivel, deschiderile pentru sunet fiind micșorate la dimensiunea unor metereze. La nivelul coridorului de apărare azi se găsește numai clopotul de doliu, cu inscripția "o rex gloriae cum pace, 1556".²

Fig. 16. Coridorul de apărare, cel de-al cincilea nivel al turnului clopotniță (Westurm, germ.), cu clopotul de doliu datat "1556", șarpanta

¹ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51
² idem

Pe la mijlocul sec. XVI s-a construit o incintă ce înconjoară curtea la o distanță de 10-12m. Coridorul de apărare al incintei era susținut de console de lemn.

Fig.17. Fragmentul de curtină și zidul de incintă ce înconjoară curtea (fără coridorul de apărare)

În vest, unde se înalță azi clădirea Primăriei (fosta școală) se afla un turn de poartă cu pod ridicător, cetatea fiind înconjurată și de un șanț.

Acest turn de poartă al incintei apare într-un desen de Schilchting cca.1850¹.

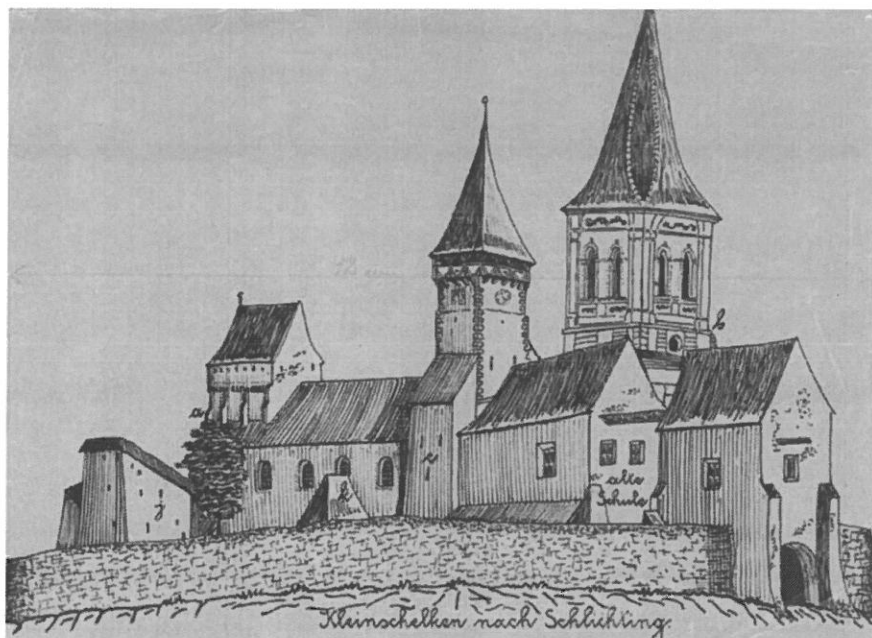

Fig.18. Desen după Schilchting, cca.1850, arhiva Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România, Sibiu

¹ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

Lipit de latura estică a turnului din nord-est, un gang îngust leagă cele două centuri de apărare, între ele fiind cuprins „Zwinger-ul”.

Tot în secolul XVI, s-a creat un ultim refugiu, numit „curtea fântânii” (Brunnenhof germ.), ce unea clopotnița/ turn (Westurm germ.) cu turnul de poartă (inițial) al curtinei interioare (Glockenturm germ.), aflat la cca. 10m distanță de ea, prin două ziduri înalte de 14m, prevăzut și cu un turnuleț de pază pe latura sud-vestică. Coridorul de apărare, acoperit într-o singură pantă, comunică cu catul al treilea al clopotniței (Westurm germ.) și, prin acesta, cu întreg sistemul defensiv al bisericii ¹.

Fig.19. „Curtea fântânii” (Brunnenhof, germ.)

O intrare în peretele de nord, închisă cu hersă, ocrotită de un mașicul cu două guri de turnare, permite accesul în această curtică îngustă, ce cuprindea în mijloc fântâna.

Fig.20. Intrarea nordică în „Curtea fântânii” (Brunnenhof, germ.)

¹ Juliana Fabritius Dancu, „Cetăți țărănești săsești din Transilvania”, Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

O intrare similară, îngustă, se regăsește în peretele sudic.

Fig.21. Intrare în "Curtea fântânii" (Brunnenhof, germ.), peretele sudic

În nord, lângă contrafortul clopotniței (Westturm germ.) urcă o scară spre coridorul de apărare, accesibil și din curtea fântânii.

Fig.22. Scara de acces din Curtea fântânii spre coridorul de apărare și intrarea din peretele sudic

Intrarea vestică a turnului inițial de poartă (Glockenturm germ.) este zidită.

În secolul XVII turnul de nord al curții interioare a fost reclădit pe plan pantagonal, cu două nivele prevăzute cu metereze, în care se intra din curte, cu un al treilea nivel, aflat sub un acoperiș în pupitr.

Fig.23-24. Turnul de nord al curții interioare pe reclădit pe plan pentagonal

433

Etapa 4. Lucrările au continuat în secolul al XVIII-lea.

La sfârșitul sec. XVIII, deasupra colateralelor s-a înălțat câte o tribună, deschisă spre nava centrală prin cinci arcade plate. Tribunele acoperite cu un tavan plat, au ferestre încheiate semicircular, ca și colateralele. Un acoperiș lat "în șa" acoperă cele trei nave.

În 1788 în partea vestică a navei centrale se construiește o tribună pentru amplasarea orgii.

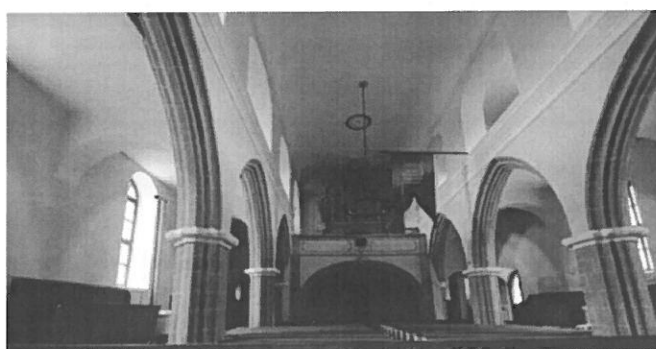

Fig.25. Vedere din interior spre tribune și orgă

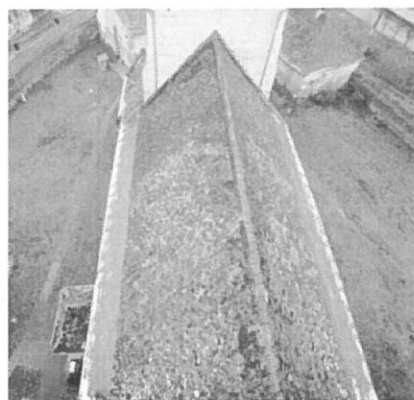

Fig.26. Acoperișul "în șa", peste cele trei nave

Accesul la nivelul tribunelor, realizate deasupra colateralelor, dar și la nivelul tribunei orgii, se realizează prin intermediul unor scări de lemn rotite, înguste, poziționate în sectorul de vest al colateralelor, care flanchează turnul.

În 1825 s-a demolat coridorul de apărare al turnului de poartă al incintei interioare (Glockenturm germ.), el fiind înălțat cu două niveluri (de 4 și 7 m), din cărămidă, dublând înălțimea vechilor caturi din piatră¹.

434

¹ Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

În catul superior sunt instalate trei clopote turnate în secolul XX, respectiv 1931 și 1932¹.

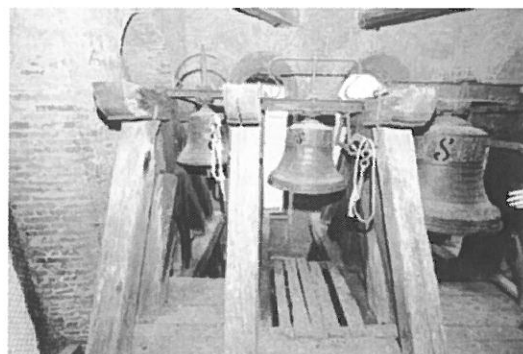

Fig.27.(sus, Clopotele turnate în sec. XX, din Turnul de poartă al incintei interioare (Glockenturm, germ.)

Fig.28.(stânga) Turnul de poartă al incintei interioare (Glockenturm germ.), înălțat cu două niveluri în anul 1825

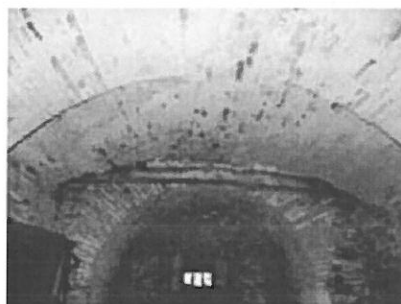
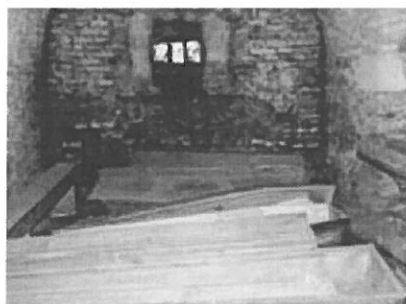

Fig.29-30. Turnul de poartă al incintei interioare (Glockenturm germ.), Nivelul I

Din cele trei centuri puternice de apărare, biserica fortificată cu curtea fânâinii s-a păstrat intactă (mai puțin fântâna, care este probabil colmatată și acoperită integral cu pământ).

Din curtină mai există un fragment în sud-vest, cu trei arcade ce și-au pierdut coridorul de apărare, iar turnul din nord a rămas izolat.

Nici la incinta exterioară, întreruptă în vest de clădirea Primăriei (fosta școală) nu s-a păstrat coridorul de apărare².

435

¹ H. Fabini, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Band I, 1998, Hermannstadt –Heidelberg, p. 381.

² Juliana Fabritius Dancu, "Cetăți țărănești săsești din Transilvania", Revista Transilvania Sibiu, 1980, p.51

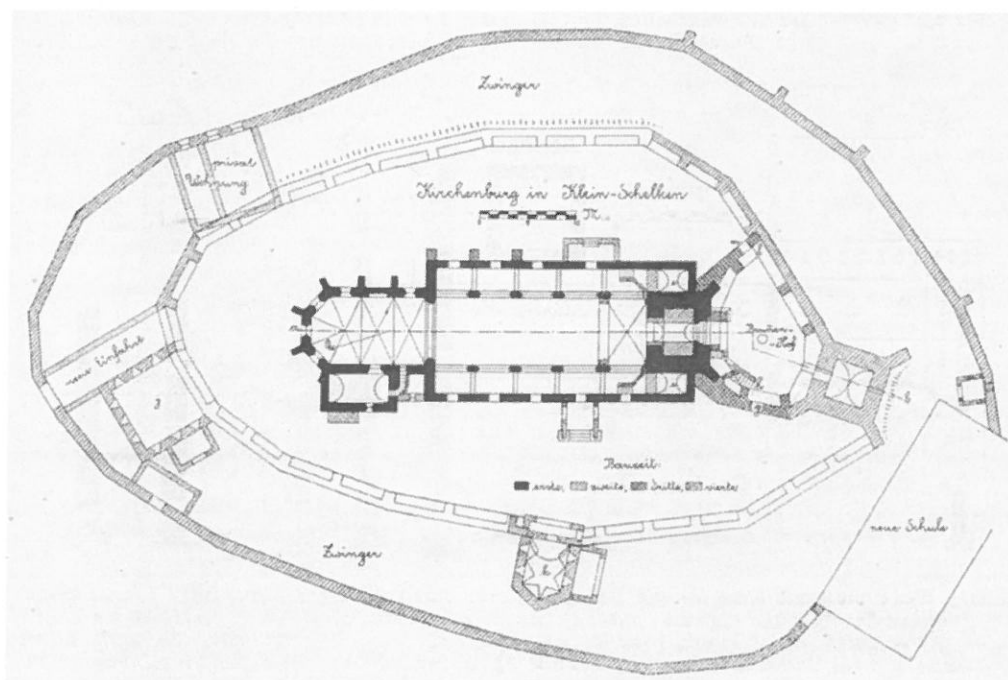

Fig.31. Perioadele de construcție a ansamblului (după W. Horwath, 1940)

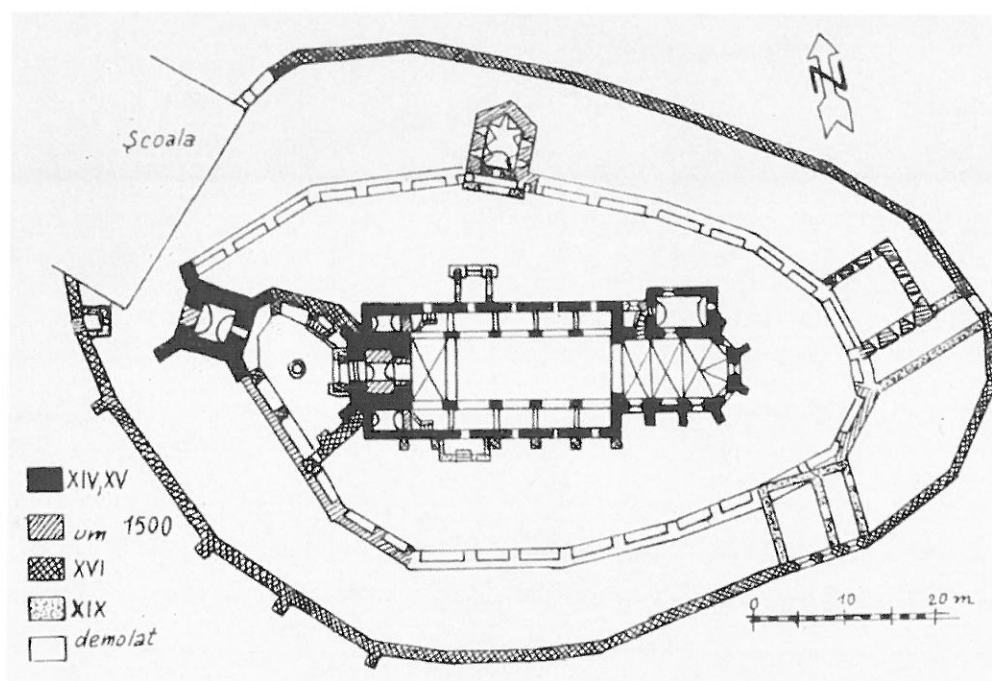

Fig.32. Perioadele de construcție a ansamblului (după J. Fabritius-Dancu, 1980)

436

Dezvoltarea ulterioară

Eforturile fiind depuse pentru fortificarea ansamblului, schimbările care au fost operate la clădirea propriu-zisă după această perioadă au fost reduse.

În sec. XIX și XX au avut loc mai ales lucrări mici de completare sau de înlocuire a unor elemente vechi și a unor piese de amenajare.

Între completări sunt mai importante construirea, în secolul XIX, a câte unui portic/pridvor pe laturile de sud și nord, pentru protejarea acceselor secundare în biserică, dar și pentru că stratul de umpluturi din jurul bisericii, având grosimea cuprinsă între 0,90÷1,40m, a ridicat cota terenului, accesul realizându-se prin intermediul unor trepte. (Adâncimea de fundare a bisericii care inițial a fost cuprinsă între 0,50÷1,00m a ajuns la adâncimi de 1,80÷2,00m.)

Fig.33. Portic/ pridvor peste acces secundar latura nordică, o intervenție a sec. XIX

O altă intervenție a fost demolarea turnului de poartă al celei de-a treia incinte (incinta exterioară) cu pod ridicător și construirea clădirii actualei primării (fostă școală). Nu se cu exactitate cunoaște anul intervenției, dar dacă luăm în considerare desenul lui Schlichting, datat 1850, în care această nouă construcție nu apare încă, deducem că intervenția a fost ulterioară, probabil în sec. XX.

De asemenea, pe partea de nord-est o parte a zidului de la cea de-a treia incintă a fost demolată și înlocuită cu o casă privată. La fel ca și în cazul turnului de poartă al celei de-a treia incinte, și având aceleași considerente, se presupune că această construcție este o intervenție a sec. XX.

La cel de-al cincilea nivel al turnului clopotniță (Westturm, germ.) este amplasat ceasul din turn, de factură contemporană (sfârșit de sec.XX). Într-o fotografie de epocă (de la începutul anilor 1900 aflată în Arhiva Centrală a Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu), dar și într-un desen al lui Schlichting de la 1850, ceasul care apare pe turn este diferit de

cel actual. Nu se cunoaște data la care a fost amplasat în turn primul ceas și nu există referințe nici față de data la care a fost înlocuit cu ceasul actual.

Lipit de latura estică a turnului din nord-est, un gang îngust leagă cele două centuri de apărare (incinta a doua și a treia), între ele fiind cuprins „Zwinger-ul”. Accesul în incintă se realizează prin intermediul unei porți cu arc în plin cintru, cu fronton ascuțit, dublată la nivelul fragmentului de zidărie rămas al curtinei interioare de o a doua poartă, terminată tot cu un arc în plin cintru, cu fronton drept de această dată (acoperit cu țigle). Atât gangul de acces cu porțile, cât și accesul propriu-zis în zidul de incintă exterioară, sunt și ele realizate în sec. XIX – XX.

Alte intervenții în spațiul interior au fost înlocuirea altarului în anul 1763¹, a mecanismului orgii în 1919 (ea se păstrează doar prospectul (partea vizibilă a orgii/ "fațada orgii")²).

Fig.34 Partea vizibilă a orgii/ "fațada orgii"

Pe parcursul timpului unele elemente au dispărut, astfel, drumurile de strajă și cămările alipite zidurilor celor două turnuri – turnul de nord și turnul de nord-est.

438

¹ Roth 1916/215

² H. Fabini, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Band I, 1998, Hermannstadt –Heidelberg, p. 381.

4. INTERVENȚII ULTERIOARE – REPARAȚII

Din păcate singurele repere privind intervențiile de reparații sunt cele aflate în Arhiva Centrală a Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu, România, lucrări executate în sec. XX.

În anul 1966 se execută lucrări de consolidare structura acoperișului navei bisericii.

În anul 1968 se execută lucrări de reparații la sacristie.

În anul 1977 se execută lucrări de reparații la zidul incintă (exterioară).

În anul 1996 se execută lucrări de reabilitare ale acoperișului al bastionului (turnului) din nord-est al curții interioare.

În anul 2001 se execută un studiu geologic complex (cu 6 dezveliri la fundații), realizat de geol. Comănescu AI¹.

439

¹ sursa: Arhiva Centrală a Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu, România

5. DESCRIERE

Biserica este o bazilică de tip hală (trei nave de înălțime egală, sub un singur acoperiș), în prezent, de dimensiuni relativ medii, rezolvarea sa generală neprezentând deosebiri esențiale față de alte biserici sătești din zonă din aceeași perioadă. Dispoziția spațială este cea consacrată, formată din navă, cor, sacristie și turn-clopotniță (Westturm, germ). Zidurile navei, corului și turnului sunt sprijinite de contraforturi în două și patru trepte.

Biserica este zidită din cărămidă și piatră și este alcătuită din 5 travei, cu trei nave - nava principală de 21,5/6,8 m, nave laterale de 21,5/3,3 m și un cor prelung de 11,8/6,8 m închis la est pe trei laturi, fiind separat de nava centrală printr-un arc triumfal în arc frânt cu muchii scobite. Colateralele se despart de nava centrală prin cinci perechi de arcade în arc frânt, profilate și susținute de coloane zvelte.

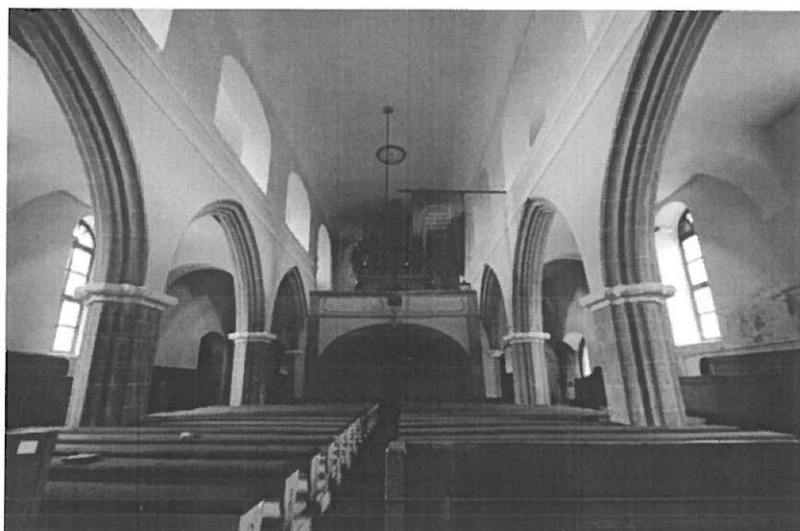

Fig.35. Perechile de arcade în arc frânt, ce despart nava centrală de navele laterale

În jurul anului 1523, când încep lucrările de fortificare a bisericii, corului i se adaugă trei niveluri (care erau separate prin platforme din bârne) sprijinite pe șapte contraforturi zvelte, cu patru retrageri, ce urcă pe peretele lateral sudic și în colțurile estice ale corului, ultimul zid ieșind în consolă peste contraforți, creându-se guri de turnare.

Nivelurile inferioare au în pereții laterali câte trei metereze, câte unul în pereții de est. Meterezelor în forma găurii de cheie, le corespund în interior nișe încheiate în unghi

ascuțit. Nivelul superior deschide deasupra găurilor de turnare un șir de 27 de metereze mici.

Fig.36-37. Vedere spre metereze și guri de turnare

Peretele vestic, ce separă corul de podul navei centrale, având la bază o mică trecere, se încheie printr-un fronton ascuțit ce depășește acoperișul bisericii. Nivelele de apărare de deasupra corului comunică prin podul bisericii cu clopotnița flancată de caturile de apărare din vest.

Corul se caracterizează printr-o bogăție relativ mare de elemente de piatră sculptată. Două travee rectangulare de bolți în cruce acoperă corul, partea sa estică – o boltă cu penetrații. Nervurile profilate cu cavete laterale se desprind din pereții corului, întâlnindu-se în chei de boltă în formă de disc.

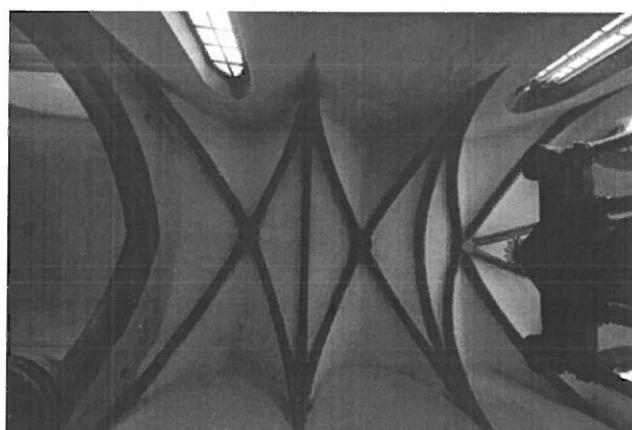

Fig.38. Tavanul corului

Corul și-a păstrat ferestrele originale gotice cu muluri din piatră cioplită, bipartite în arc frânt, încheiate în arcuri trilobate cu muluri traforate în trilobi și patrolobi.

Fig.39. Vedere cu o fereastră a corului

Pe partea nordică a corului există o sacristie, cu acoperiș într-o singură apă, cu învelitoare din țiglă. Concomitent cu înălțarea corului s-au ridicat și deasupra sacristiei două nivele de apărare. Accesul în sacristie se realizează prin intermediul unui portal în arc frânt cu ambrazură de piatră profilată.

Fig.40. Accesul în sacristie din corul bisericii

Nava s-a caracterizat la început printr-o lungime mai accentuată, proporția dintre lungime și lățime schimbându-se odată cu înălțarea colateralelor.

Arhitectura sălii este relativ simplă. Tavanul plat al navei centrale era inițial situat cu un metru mai sus decât în prezent, situație confirmată de tencuiala rămasă pe pereții

navei ce pătrund acum dincolo de tavan în pod, precum și de bârnele aflate pe coroana pereților laterali, cu scobituri pentru travelele vechiului tavan.

În prezent, tavanul este drept, cu planșeu din grinzi de lemn, cu tencuială pe trestie, cu o rozetă mijlocie. Acest tavan s-a realizat în sec. al XVIII-lea, odată cu înălțarea colateralelor.

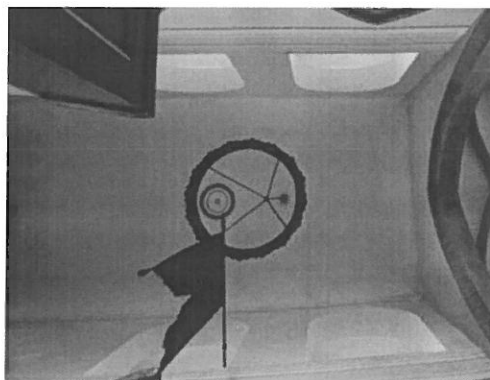

Fig.41.Tavanul navei centrale

Colateralele, acoperite și ele cu tavan plat, aveau ferestre în arc frânt, nava centrala ferestre mici în partea superioară, ambele modificate la reconstrucția de la sfârșitul sec. XVIII.

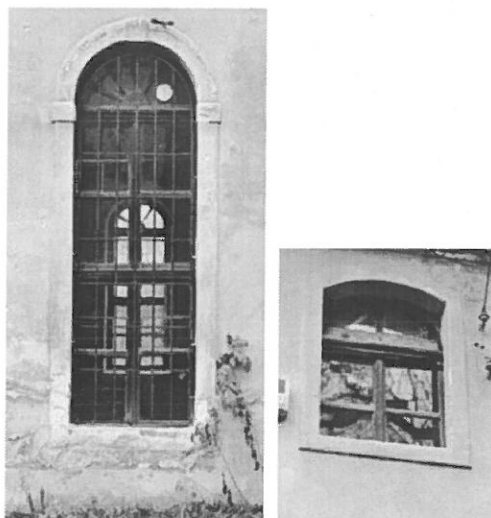

Fig.42-43.Vedere cu ferestrele colateralelor de la primul și al doilea nivel

Pe partea de vest a navei există o tribună pentru orgă, și două tribune laterale (pe laturile de sud și nord).

Biserica are trei intrări, intrarea principală, pe fațada vest, pe sub turnul clopotniță, și două secundare - prin porticul de nord și sud.

Fig.44-45. Porticul sudic și nordic

Portalul (principal) de vest, cu ambrazură profilată în baghete semicirculare și cu secțiune în formă de pară, printre cavete, prezintă o simplă cornișă dreaptă la nașterea arhivoltei. Astăzi nu se mai văd decât două colonete gotice, restul colonetelor fiind acoperite de zidăria realizată probabil odată cu edificarea "curții fântânii", ocazie cu care portalul de vest a și fost închis pentru a o izola de interiorul bisericii, redeschizându-se abia în 1788 când s-a construit tribuna orgii în capătul vestic al navei centrale.

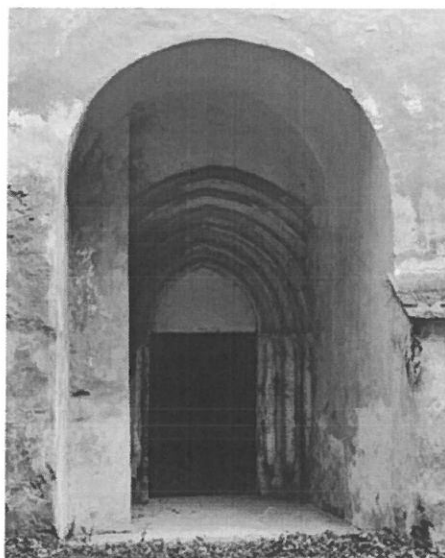

Fig.46. Portalul vestic, vedere din "Curtea fântânii"

Pardoseala din biserică este din dușumea de scânduri, la diferite niveluri de călcare în cor, navă și sacristie (diferență de o treaptă între cor și navă, și o treaptă între cor și sacristie). Toți pereții sunt tencuiți și zugrăviți cu straturi de var multiple, nu s-au efectuat cercetări cuprinzătoare care să releve urmele picturilor murale medievale.

Navele laterale ale bisericii se înalță la sfârșitul sec. XVIII și se prelungesc acoperișul navei centrale la același nivel pentru toate cele trei nave. Incinta astfel creată este acoperită printr-un acoperiș în două ape – „în șa”. Șarpanta bisericii a fost realizată pe un nivel și se compune din fermă de căpriori principală pe două scaune drepte pentru cota superioară de rezemare a căpriorilor și scaune secundare înclinate la o cotă intermediară inferioară. Tot sistemul este consolidat de contravânturi pe ambele direcții (contravânturi simple și arbaletieri). Acest tip de fermă se sprijină pe zidurile laterale și este format din căpriori, clești (tirant), pane (grinzi scaun), contrafișă, coardă.

Fig.47-48. Șarpanta acoperișului peste nava și colateralele bisericii

Turnul-clopotniță vechi (Westturm, germ.) din piatră, amplasat deasupra extermității apusene a navei centrale și flancat de colaterale, avea inițial trei nivele. Parterul lui cu boltă în cruce din cărămidă formează un portic ce deschide spre cele trei nave arcade în mâner de paner. În nivelul cel de-al doilea al clopotniței (turn) se intra printr-o deschidere din peretele apusean al navei centrale (acum inaccesibilă, probabil zidită), în cel de-al treilea aflându-se intrarea spre podul bisericii.

Sectorul de vest al colateralelor, care flanchează turnul, este separat de interiorul bisericii printr-un perete transversal cu o boltă în leagăn (semicilindrică) din cărămidă.

Clopotnița primește o boltă în leagăn deasupra celui de-al treilea nivel, în care se deschid trei ferestre mari cu arcuri ușor frânte, și încă două niveluri (cel de-al patrulea cu metereze lungi de 1,20x 0,30m în nișe boltite, unde se presupune că au fost amplasate și clopotele) și un acoperiș piramidal înalt, împrejmuț de o galerie de apărare. Șarpanta turnului prezintă o structură piramidală realizată dintr-o succesiune de tălpi orizontale și corzi, fermă cu diagonale și montanți contravântuiți. Învelitoare este în patru ape, din țigle solzi, așezate simplu, fără jgheaburi.

445

Din bolta cilindrică de cărămidă de la nivelul de acces în podul navei bisericii se mai păstrează doar un fragment - bolta a fost probabil desfăcută pentru intervențiile ulterioare de extindere pe verticală cu nivelul IV și V.

Când s-a construit coridorul de apărare, scos în consolă pe bârne, deasupra turnului, clopotele au fost mutate la cel de-al cincilea nivel, deschiderile pentru sunet fiind micșorate la dimensiunea unor metereze. La nivelul coridorului de apărare azi se găsește numai clopotul de doliu (datat 1556).

Pentru ridicarea corului, a sălii și a turnului clopotniță vechi (Westturm, germ.) s-a întrebuințat piatră brută, piatră cioplită și mortar de var. Piatra cioplită s-a folosit numai la profile și decorații.

Sacristia, contraforții și porticele de acces (nordic și sudic) au fost construiți din zidărie mixtă, cu mortar de legătură pe bază de var.

Toate elementele au fost tencuite atât în interior cât și în exterior.

Ceea ce este deosebit față de alte biserici, este cel de-al doilea turn (Glockenturm germ.), inițial turn de poartă, și incinta interioară fortificată a "Curtii fântânii" (Brunnenhof, germ.).

446

Zidurile de incintă, turnurile și construcții anexe

Din cele trei centuri puternice de apărare se mai păstrează:

- prima incintă: "curtea fântânii" s-a păstrat intactă (mai puțin fântâna, care este probabil colmatată și acoperită integral cu pământ). Aceste ziduri de incintă ce unesc clopotnița/ turn (Westturm, germ.) cu turnul de poartă (inițial) al curtinei interioare (Glockenturm, germ.), aflat la cca. 10m distanță de ea, prin două ziduri înalte de 14m, prevăzute cu drum de strajă și cu un turnuleț de pază pe latura sud-vestică.

Coridorul de apărare, acoperit într-o singură pantă, comunică cu catul al treilea al clopotniței (Westturm germ.) și, prin acesta, cu întreg sistemul defensiv al bisericii. În nord, lângă contrafortul clopotniței (Westturm germ.) urcă o scară spre coridorul de apărare, accesibil și din curtea fântânii.

Portalul de vest a fost închis pentru a se izola "curtea fântânii" de interiorul bisericii, el redeschizându-se abia în 1788, când s-a construit tribuna orgii, în capătul apusean al navei centrale.

Această "curte a fântânii", o amenajare defensivă unică în Transilvania, era o fortăreață grau de cucerit cu mijloacele de asediu din sec. XVI. Arcadele înalte, cu coridorul de apărare ce înconjoară curtea, îi conferă un aspect inedit, de autentică atmosferă medievală.

O intrare în peretele de nord, închisă cu hersă, ocrotită de un mașicul cu două guri de turnare, permite accesul în această curtică îngustă, ce cuprindea în mijloc fântâna. O intrare similară, îngustă, se regăsește în peretele sudic.

Zidăria este tencuită atât la exterior cât și la interior.

- a doua incintă: o curtină în oval neregulat, pornind de la contraforturile din sud-est și nord-vest ale vechiului turn de poartă (Glockenturm, germ.), cu trei turnuri. Curtina era înaltă de cca. 8m, dublată la partea inferioară de arcade cu o deschidere la bază de 4,00m și de 0,80m grosime, ce susțineau coridorul de apărare, acoperit în pupitru, de pe care se ajungea la meterezele mici situate în nișe înalte semicirculare, în porțiunea superioară a zidului, lat doar de două cărămizi.

Din curtină mai există un fragment în sud-vest, cu trei arcade ce și-au pierdut coridorul de apărare, în continuarea turnului de poartă inițial (Glockenturm germ., când biserica era înconjurată de o palisadă). Turnurile din nord și nord-est rămân izolate.

Curtina are o secțiune aproape constantă, o parte fiind cu secțiune redusă deasupra drumului de strajă. Zidăria celor trei arcade păstrate este aparentă la partea interioară, și tencuită la partea exterioară (curtina).

497

- a treia incintă (incinta exterioară): este compusă dintr-o centură fortificată, ce înconjoară curtea la o distanță de 10-12m, de formă ovală, urmărind panta reliefului. Coridorul de apărare al incintei era susținut de console de lemn. Nici la incinta exterioară nu s-a păstrat coridorul de apărare.

În vest, unde se înalță azi clădirea Primăriei (fosta școală) se afla un turn de poartă cu pod ridicător, cetatea fiind înconjurată și de un șanț. Zidăria este aparentă la partea interioară și tencuită la partea exterioară. Zidul este susținut pe latura de vest de patru contraforți originali realizați din zidărie mixtă piatră și cărămidă în retragere și acoperiți cu țiglă ceramică. Coronamentul zidului are o învelitoare unitară din țigle solzi așezate în mortar.

Lipit de latura estică a turnului din nord-est, un gang îngust leagă cele două centuri de apărare (incinta a doua și a treia), între ele fiind cuprins „Zwinger-ul”.

Zidurile de incintă sunt formate din zidărie neregulată din cărămidă cu inserții locale de piatră de carieră. Zidurile (incinta exterioară și fragmentul de curtină) sunt acoperite cu o învelitoare de țigle - tip solzi, cu o singură pantă.

Accesul nord-estic în incintă se realizează prin intermediul unei arcade de poartă semicirculară, cu fronton ascuțit, dublată la nivelul fragmentului de zidărie rămas al cortinei interioare de o a doua arcadă, tot semicirculară, terminată la partea superioară cu fronton drept de această dată (acoperit cu țigle) o intervenție de secol XIX.

Fig. 49-50. Vedere spre accesul nord-estic

Zidurile de incintă și, în special turnurile, păstrează urme de elemente de fortificare – găurile grinzilor drumului de strajă, guri de tragere, guri de turnare.

Turnurile

Din cele 4 turnuri inițiale (3 turnuri ale curtinei, 1 turn al incintei exterioare) concepute în sistemul defensiv al fortificației se mai păstrează doar trei (turnului de poartă inițial (Glockenturm germ.) - comun pentru "curtea fânâni" și curtină; turnul de nord în prezent pe plan pentagonal (format numai din pereții exteriori, cel interior, spre curte, nefiind construit) și turnul de nord-est.

Sistemul constructiv al turnurilor este similar cu cel al zidului de incintă (exterioară) – zidărie mixtă de piatră și cărămidă legată cu mortar de var/nisip.

Turnul de poartă cu pod ridicător

În vest (incintă exterioară), unde se înalță astăzi clădirea Primăriei (fosta școală), se afla un turn de poartă cu pod ridicător, cetatea fiind înconjurată și de un șanț. Acest turn de poartă al incintei apare într-un desen de Schilchting cca.1850.

Turnul de nord

În secolul XVII turnul de nord al curtinei interioare a fost reclădit pe plan pantagonal, cu două nivele prevăzute cu metereze, în care se intra din curte, cu un al treilea nivel, aflat sub un acoperiș în pupitru, ale cărui metereze sunt grupate câte trei – una direcționată înainte, două laterale dispuse oblic.

La turnul de nord planșeele originale din grinzi masive de stejar și podină de scândură celui de-al treilea nivel nu se mai păstrează. Între nivelul doi și trei se află o boltă în cruce cu penetrații, fie desfăcută pentru acces la nivelul superior, fie prăbușită (parțial).

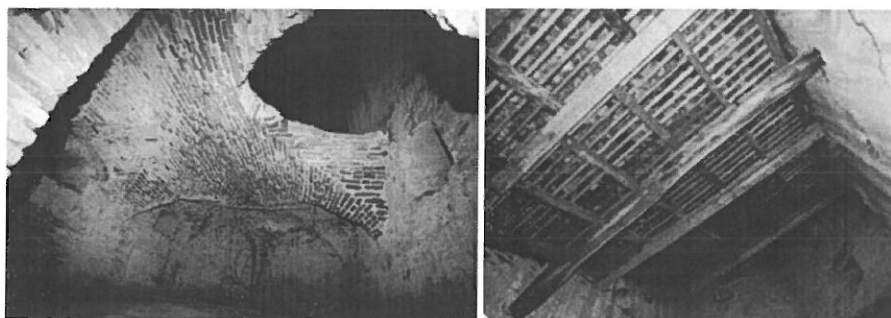

Fig.51-52. Turn nordic - boltă între nivelul doi și trei desfăcută/ prăbușită, șarpanta

Turnul este acoperit cu o tencuială pe bază de nisip și mortar.

Turnul de nord-est

Turnul de nord-est poartă acoperișu în pupitru și a beneficiat de lucrări de reparații la acoperiș în anul 1996.

449

La turnul de nord și turnul de nord-est există un sistem de preluare și evacuare a apelor pluviale cu jgheaburi și burlane din tablă zincată.

Decorul pictat în roșu și negru, în dungi și arcuri întretăiate, ce înconjură cornișa principală a turnului, decor ce apărea și pe fragmentul de curtină păstrat (sud-vest) și pe turnul în nord-est, așa cum semnalează J. Fabritius Dancu în 1980, nu se mai regăsește pe nici una dintre cele trei construcții.

Turnul de poarta inițial (Glockenturm germ.) – turnul nou

Turnul de poarta inițial (Glockenturm germ.) avea în primă fază trei niveluri și un coridor de apărare. În 1825 s-a demolat coridorul de apărare, turnul fiind înălțat cu două niveluri (de 4 și 7 m), din cărămidă, dublând înălțimea vechilor caturi din piatră. În catul superior sunt instalate trei clopote turnate în secolul XX, respectiv 1931 și 1932. La primele trei niveluri sunt prevăzute metereze (la primul nivel – metereze orizontale, la cel de-al doilea – metereze pentru arme de foc, la cel de-al treilea - metereze lungi în nișe boltite) iar la celelalte două niveluri au fost prevăzute ferestre de dimensiuni mai mari fără rol defensiv.

Fortificațiile, construite cu mijloace materiale reduse în perioada când goticul era la sfârșitul evoluției sale, au forme simple.

Tipuri de metereze/ ferestre de tragere - desene de J.Fabritius Dancu:

Fig.53-55. Metereze orizontale pentru pușcași (Turnul de nord)

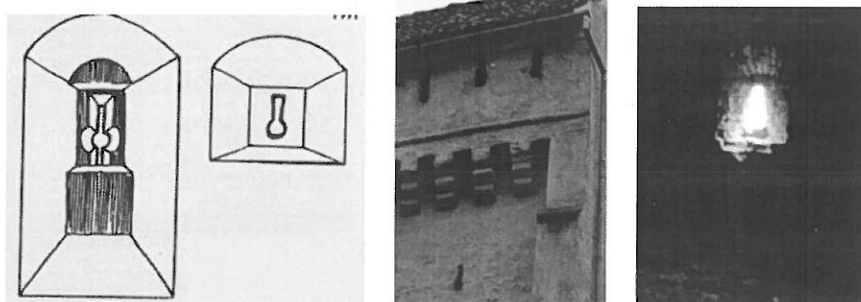

Fig.56-58. Metereze în foma găurii de cheie (Corul bisericii)

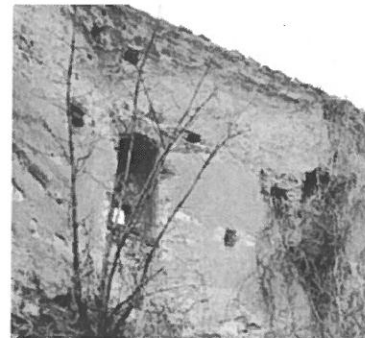
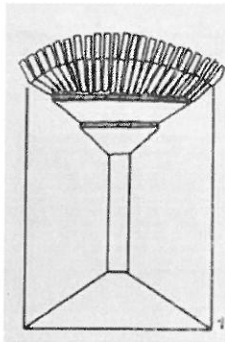

Fig.59-61. Metereze pentru arcași și arbaletieri (fragment de curtină păstrat)

Fig. 62-63. Intrarea nordică în "Curtea fântânii" (Brunnenhof, germ.), protejată inițial cu hersă, desen de J.Fabritius Dancu

451

Fig.64-65. Intrare în peretele de nord al curții fântânii, închisă cu hersă, ocrotită de un mașicul cu două guri de turnare (mici burdufuri scoase în consolă cu guri de aruncare, desen de J.Fabritius Dancu)

6. VALORI DEOSEBITE, INSCRIPTII, AMENAJĂRI INTERIOARE

Piese de detaliu tratate mai bogat sunt bolta în cruce cu penetrații ce acoperă partea estică a corului corului, portalele și ferestrele.

Fig.66

S-au păstrat ferestrele gotice ale corului originale bipartite în arc frânt, încheiate în arcuri trilobate cu muluri traforate în trilobi și patrulebi.

Fig.67. Ferestrele gotice ale corului

O valoare deosebită prezintă portalul vestic (principal), bogat ornamentat, cu ambrazură profilată în baghete semicirculare și cu secțiune în formă de pară, printre cavete, prezintă o simplă cornișă dreaptă la nașterea arhivoltei. Astăzi nu se mai văd decât două colonete gotice, restul colonetelor fiind acoperite de zidăria realizată probabil odată cu edificarea "curții fântâni".

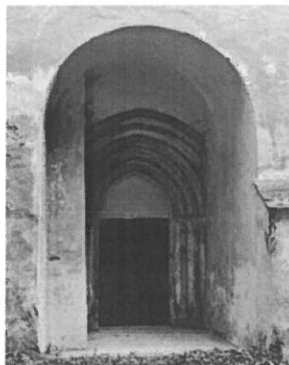

Fig.68. Portalul de vest

452

Portalul sacristiei are un arc frânt cu ambrazură de piatră profilată.

Fig.69.

În turnul clopotniță la nivelul coridorului de apărare se găsesc două clopote, clopotul vechi, de doliu, datând din 1556. cu inscripția "o rex gloriae cum pace, 1556".

Fig.70-71. Coridorul de apărare, cel de-al cincilea nivel al turnului clopotniță (Westturm, germ.), cu clopotul de doliu datat "1556", detaliu clopot

La ultimul nivel al Turnului de poartă inițial (Glockenturm, germ.) sunt instalate trei clopote turnate în secolul XX, respectiv 1931 și 1932.

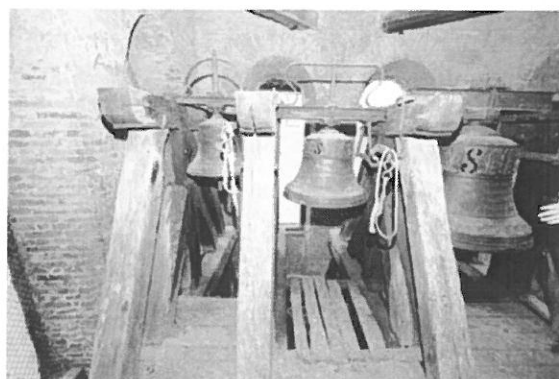

Fig.72. Clopotele turnate în sec. XX, din Turnul de poartă al incintei interioare (Glockenturm, germ.)

453

Inscripții:

- sub cornișa turnului clopotniță (westturm, germ.), pe latura sudică, se poate citi anul "1463", an în care s-a finalizat construcția.

Fig.73. Detaliu al turnului clopotniță, cu anul edificării "1463"

Mobilierul

În interior se mai păstrează *un epitaf* (piatra funerară, Grabstein germ.) cu portretul sculptat și pictat al preotului Michael Oltardt Sibiniensis decedat la 1623 (Fabini 1998/231).

Fig.74. Epitaful preotului Michael Oltardt Sibiniensis decedat la 1623

Cristelnița (Erztaufbecken germ.) de bronz, în formă de potir cu plachete ornamentale, datată 1477 și semnată Leonhardus, poziționată inițial sub arcul triumfal în arc frânt ce separă corul de nava centrală, reprezenta o valoroasă podoabă a bisericii (Dancu 1980/51, Fabini 1998/231), care astăzi nu se mai găsește în biserică.

454

Fig.75. Cristelnița în formă de potir, datată 1477, și semnată Leonhardus

Orga inițială, aflată în partea vestică a navei centrale pe o tribună construită în 1788, datează din anul 1790 și a fost construită de Samuel Mätz. Din ea se păstrează doar prospectul (partea vizibilă a orgii/ "fațada orgii"), actuala orgă pneumatică cu 2 Manuale și Pedalier, 9+7+4 registre, fiind modificată de către K.Einschenk (din Brașov) în 1919. (Fabini 1998/231).

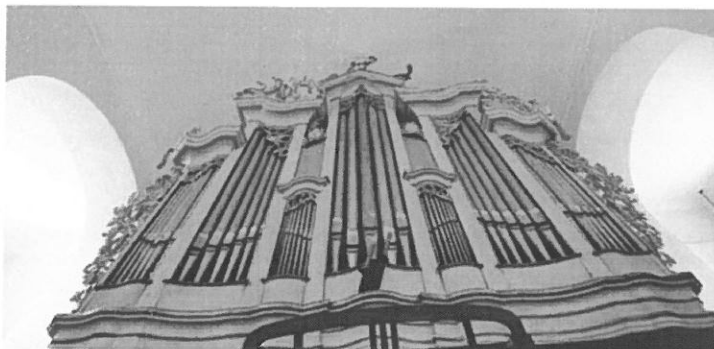

Fig.76-77.

Pe peretele sudic al corului, se afla amplasat *altarul vechi* din 1565, cu reprezentări de scene ale Calvarului și inscripții explicative în latină (Roth 1915/611). Acesta avea dimensiuni de 3,00x3,00m, fiind realizat din lemn (fișa de inventar din arhiva Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice Sibiu, datată 1952). La începutul secolului XX stadiul de conservare al panourilor altarului nu era prea bun (Roth 1916/186). În prezent acesta nu se mai regăsește în corul bisericii (peretele sudic).

Actualul altar baroc din piatră (soclul), marmură și lemn (pictura) datează din 1763 (Roth 1916/215).

Fig.78. Altarul baroc actual, datat 1763

7. SINTEZA CERCETĂRII, RECOMANDĂRI

Biserica fortificată din Șeica Mică nu se află printre cele mai importante monumente istorice din Transilvania, dar prezintă valoare atât în ansamblu, prin îmbinarea armonioasă a elementelor componente realizate în epoci diferite cât și în detaliu, printre elementele cele mai expresive remarcându-se:

- elementele gotice (ferestrele gotice cu decorațiile lor, portalul de vest cu ambrazură profilată în baghete semicirculare și cu secțiuni în formă de pară, printre cavete, cu o simplă cornișă dreaptă la nașterea arhivoltei, portal în arc frânt cu ambrazură de piatră profilată);

- "curtea fântânii", o amenajare defensivă unică în Transilvania - o fortăreață greu de cucerit cu mijloacele de asediu din sec. XVI. Arcadele foarte înalte, cu coridorul de apărare ce înconjoară curtea, turnulețul de stajă, turnul clopotniță al bisericii (Westturm, germ.), împreună cu turnul de poartă (Glockenturm, germ.), îi conferă un aspect inedit, de autentică atmosferă medievală.

Recomandări

În afara lucrărilor care au ca scop stoparea degradărilor, reparații și conservare (detaliate în memoriul de arhitectură), este necesară în viitor și abordarea altor probleme, care țin deja de domeniul restaurării și pentru care în prezent nu există posibilități. Dintre acestea menționăm:

- reabilitarea completă a tâmplăriei, în special a ferestrelor navelor laterale.
- conservare prospect orgă;
- reabilitarea detaliilor valoroase de piatră naturală (portaluri, ferestre cor), respectiv curățarea și conservarea acestora.

- studiu de parament cuprinzător pentru identificarea urmelor picturii murale medievale, respectiv decorul pictat în roșu și negru, în dungi și arcuri întretăiate, ce înconjură cornișa principală a turnului, decor ce apărea și pe fragmentul de curtină păstrat (sud-vest) și pe turnul în nord-est, așa cum semna J. Fabritius Dancu în anul 1980.

Fragmentul de zid (cele trei arce) de la a doua incintă – curtină - se va conserva la nivelul de ruină prin protejarea suprafețelor zidurilor, eventual cu refacerea (parțială) a drumului de strajă, și prin consolidarea structurilor, însă nu se propune refacerea întregului zid de incintă.

8. BIBLIOGRAFIE

*** Documente din Arhiva Biroului de proiectare al Consistoriului Superior al Bisericii evanghelice din Sibiu.

Hermann **Fabini**, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Sibiu, vol I 1998 și vol. II 1999.

Hermann **Fabini**, *Universul cetăților bisericesti din Transilvania*, Sibiu, 2009.

Juliana **Fabritius-Dancu**, *Cetăți bisericesti ale sașilor din Transilvania*, Sibiu, 1980.

Georg **Gerster**, Martin **Rill**, *Siebenbürgen im Flug*, München, 1997.

Virgil **Vătășeanu**, *Istoria artei feudale în Țările Române*, vol. I, București, 1959.

2019

BISERICA PAROHIALĂ EVANGHELICĂ ȘEICA MICĂ

RAPORT ARHEOLOGIC PRELIMINAR I

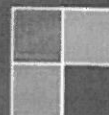
*RESTAURARE ANSAMBLUL FORTIFICAT BISERICA EVANGHELICĂ
DIN ȘEICA MICĂ, JUDEȚUL SIBIU*

Prof.univ.dr.habil. Ioan Marian ȚIPLIC

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

C.Ș. II dr. Maria Emilia ȚIPLIC

Institutul de Cercetări Socio-Umane din Sibiu

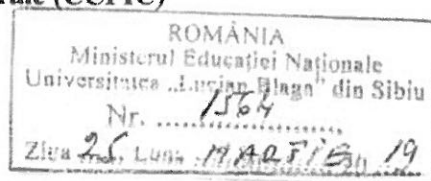

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU

Departamentul de Istorie, Patrimoniu și Teologie Protestantă

Centrul pentru Cercetarea Patrimoniului și Istoriei Culturale (CCPIC)

BISERICA PAROHIALĂ EVANGHELICĂ

ȘEICA MICĂ

RAPORT ARHEOLOGIC PRELIMINAR

Etapa I

MARTIE 2019

Colectiv de cercetare:

Coordonator:

Prof. univ. dr. habil. Ioan Marian ȚIPLIC

Arheolog expert AM-E-408

Prof. univ. dr.

IOAN MARIAN ȚIPLIC

CS. Ir. Maria Emilia ȚIPLIC

Arheolog specialist AM-S-474

SIBIU

MARTIE 2019

459

BISERICA PAROHIALĂ EVANGHELICĂ DIN ȘEICA MICĂ
RAPORT ARHEOLOGIC PRELIMINAR.
ETAPA I

AMPLASARE

Șeica Mică, (Kleinschelken (g), Kisselyk (m), Salchelk, Sacheelk, Sarselk, Sachelk, Shadschelken, Sachselk, Selk minor, (l) – scaunul Șeica (Cele Două Scaune), capitulul Șeica) este o comună situată la 48 km nord-est de municipiul Sibiu și la 23 km vest de municipiul Mediaș.

Coordonatele geografice ale monumentului sunt: 46°03'17"N 24°07'48"E

Adresa: Șeica Mică, nr. 75, jud. Sibiu

CONTEXT ISTORIC ȘI ARHITECTURAL

Anul primei atestări scrise: 1315

Numele localității pare a fi derivat din cuvântul *salis* (sare), prima atestare documentară fiind sub forma *villa Salchelk*.

Între 1316 - 1322, Șeica Mică aparținea abației de Igrîș (*Egrescher*), iar în 1318 Carol Robert de Anjou menționa într-un act, scutirea localnicilor din Mediaș, **Șeica Mică** și Șeica Mare de serviciul militar și de cheltuielile cu privire la găzduirea regelui dar nu și de plata impozitului anual de 400 de mărci de argint în ziua de Sfântul Martin. După doar câțiva ani, greavul Arnold de BIRTHAELM face o cerere către capitolului de Alba Iulia în vederea autentificării acestui privilegiu regal.

Menționări documentare:

- [1315] Carol Robert poruncește tuturor sașilor din Sibiu și celor ce țin de Sibiu să apere pe locuitorii din satele Tapu, Cenade, Șoroștin și o parte din *villa Salchelk*, ce aparțin bisericii abației din Igrîș, și care au fost ocupate cândva de voievodul Ladislau (Ub. I, nr. 328, p. 301-302; DIR. C, veacul XIV, vol. I, nr. 145, p. 188; EO II, nr. 228, p. 108).
- 1318 regele Carol Robert acordă mai multe privilegii sașilor din scaunul Mediaș, Șeica Mare și Șeica Mică (*Saxonum de Medyeszeek, Seelk et de Sacheelk*) și din ținuturile ce aparțin de acestea, și anume: scutirea de a participa la oaste, scutirea de găzduire a regelui, obligația de a plăti suma de 400 mărci de argint după greutatea sibiană și să se judece după dreptul sibian (Ub. I, nr. 354, p. 331-332; DIR. C, veacul XIV, vol. I, nr. 293, p. 284-285; EO II, nr. 285, p. 126-127).
- 1331 capitulul din Alba Iulia întărește actul din 1318 dat de regele Carol Robert (Ub. I, nr. 354, p. 331-332; DIR. C, veacul XIV, vol. I, nr. 293, p. 284-285; EO II, nr. 285, p. 126-127) la rugămintea făcută de comitele *Arnoldus* de Biertan, în numele sașilor ce țin de scaunul Mediaș, Șeica Mare și Șeica Mică (*Saxonum ad sedem de Medieszek, Seelk et Sachzeelk*) (Ub. I, nr. 495, p. 450-451; DIR. C, veacul XIV, vol. III, nr. 55, p. 40-41; EO II, nr. 724, p. 268).
- 1356 capitulul din Alba Iulia adevărește că *Hennyng* și *Nicolaus*, fiii lui *Holman* de Șeica Mare, au vândut comitelui *Cristian*, fiul lui *Alard de Sarselk* moșia *Egurwarpathaka*, aflată între moșiile Șona și Târnavă (Ub. II, nr. 708, p. 125-126; DRH. C, vol. XI, nr. 52, p. 53-54).
- 1359 regele Ludovic I poruncește voievodului Andrei să-și trimită omul de mărturie la punerea locuitorilor din Micăsasa și Valea Lungă în stăpânirea unor pământuri regești, cوتropite de fiii lui *Kerestyan*, fiul lui *Alard de Sachelk*, de *Nicolaus* de Șeica Mare și de nobilii de Cecălaca, (Ub. II, nr. 746, p. 160-161; DRH. C, vol. XI, nr. 363, p. 362-363).
- 1365 cele șapte scaune săsești atribuie oamenilor din satul *Shadschelken* dreptul asupra unei mori construită lângă o moară mai veche întemeiată de comiții din Micăsasa, drept pe care îl contestau comiții din Micăsasa (Ub. II, nr. 830, p. 228; DRH. C, vol. XII, nr. 420, p. 440-441).

1369 regele Ludovic I acordă sașilor din scaunele Mediaș, Șeica Mare și *Sachselk*, aceleași libertăți de care se bucură sașii din scaunul Sibiului (Ub. II, nr. 929, p. 326-328; DRH. C, vol. XIII, nr. 406, p. 617-620).

Biserica fortificată din Șaroș pe Târnavă este o biserică fortificată clasată ca monument istoric (cod LMI SB-II-a-A-12559) și formată din următoarele monumente:

- Biserica evanghelică, cod LMI SB-II-m-A-12559.01

460

- *Bastion al incintei interioare, incintă interioară cu turn de poartă, turn al incintei interioare, exterioră, cod LMI SB-II-m-A-12559.02, cod LMI SB-II-m-A-12559.03, cod LMI SB-II-m-A-12559.04, cod LMI SB-II-m-A-12559.05*

Biserica, construită în secolul al XIV-lea și modificată în jurul anului 1500, poartă hramul "Sf. Ecaterina". Este o clădire masivă, bine conservată și apărată de două brăuri de ziduri, care susțin drumuri de strajă solide. În biserică se mai află și o frumoasă cristelniță de bronz sub formă de potir, lucrare din 1477 realizată în atelierul maestrului Leonard din Sibiu. Tribunele au fost adăugate peste colaterale la sfârșitul secolului al XVIII-lea, astfel încât, atât colateralele cât și nava principală se regăsesc sub același acoperiș. Spre vest, biserica este străjuită de un turn cu mai multe etaje, caturile superioare fiind de factură mai recentă. Odată cu întărirea corului s-au prevăzut ambrazuri, inclusiv pentru utilizarea armelor de foc.

Fortificația. Astăzi se mai păstrează din curtea primei incinte doar "Curtea Fântânii" și un mic fragment în partea sud-vestică, astfel încât turnul din nord este complet izolat. Curtina celei de a doua incinte este întreruptă, în vest, de clădirea școlii.

Turnul de poartă și incinta au fost construite în secolul al XIV-lea, incinta fiind delimitată de un val de pământ, turnul având doar trei nivele, ultimele două fiind ridicate în 1825. Fortificarea bisericii a început la sfârșitul secolului al XV-lea. Partea de vest a colateralelor este zidită acolo unde navele laterale au fost adăugate pe partea clopotniței, deasupra lor fiind construit un nivel de apărare. Accesul la acesta se face prin etajul al doilea al turnului. Ulterior a fost construit, deasupra, încă un cat defensiv scos în consolă. După anul 1500 corul a fost fortificat și întărit cu trei niveluri din piatra ce erau susținute de către contraforturi în retragere. Deasupra sacristiei au fost adăugate două etaje de apărare.

Curtina a fost ridicată în apropierea anului 1500, ea are o formă ovală cu o înălțime de circa 8 metri. Are drum de strajă care se sprijină pe arcade și este acoperită. În partea nordică a sa, curtea are prevăzut un turn cu trei laturi, modificat în secolul al XVII-lea, deschis spre interior.

Cea de a doua incintă a fost construită în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, ea având o deschidere de circa 12 - 15 metri față de prima. Această incintă avea drum de strajă susținut de console din lemn. Un alt turn aflat pe zidul celei de a doua incinte, se afla pe poziția actualei școli. Acest turn avea asigurat un pod retractabil peste un șanț, care făcea legătura dintre ansamblul fortificat și exterior. În partea estică a ansamblului, între cele două incinte a fost amenajat un *zwinger*. În secolul al XVI-lea s-a ridicat Curtea Fântânii, ea fiind considerată a fi un ultim refugiu în caz de asediu. Înălțimea zidurilor este impresionantă, de circa 14 metri și acestea aveau un drum de strajă, ce se sprijinea pe arce de cărămidă, care comunica cu catul al treilea al turnului din vest. Intrarea pe drumul de strajă era pe latura nordică care era apărată de o dublă mușarabie și de o hersă. Lângă contrafortul nordic al clopotniței exista un drum de acces prevăzut cu o scară ce urca spre drumul de strajă. În 1788 s-a construit tribuna orgii, an în care portalul vestic a fost redeschis.

Astăzi mai există doar Curtea Fântânii din curtea primei incinte plus un mic fragment în parte de sud - vest.

Context arheologic. De pe teritoriul localității și din imediata ei apropiere sunt cunoscute o serie de descoperiri arheologice provenind din colecții din secolul al XIX-lea sau ca urmare a unor periegeze realizate în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Dintre acestea snt de menționat existența unei așezări de epoca bronzului precum și descoperirile unei spade și a unui topor, ambele databile în perioada secolelor XIII-XIV.

Spada de la Șeica Mică. Piesa, păstrată foarte bine¹, se încadrează în grupul spadelor grele pentru lovit și împuns, destinate folosirii cu o mână și jumătate. Lungimea totală a spadei este de 1000 mm, din care mânerul are lungimea de 175 mm, fiind mai lat la gardă și mai îngust la intrarea în buton; ciudat la această piesă este faptul că cele două șanțuiri mediane nu încep imediat de sub gardă, ci la cca 70 mm mai jos de gardă; garda măsoară lungimea de 205 mm. Conform desenului, privit frontal, jumătatea inferioară a butonului are formă semicirculară, iar jumătatea superioară are formă triunghiulară; montura butonului pe

¹ Nu știm dacă spada a fost găsită într-o stare de conservare foarte bună sau a fost restaurată.

tija mânerului este asimetrică. Aproape toate caracteristicile spadei, cu excepția șanțurilor, par să încadreze în tipul VII după clasificarea lui Z. K. Pinter.

Dată: secolul al XIII-lea

Locul descoperirii: a fost descoperită în anul 1878 în cetatea de lângă Șeica Mică.

Zona de origine a tipului de piesă: Transilvania.

Bibliografie: M. Rill 1983, p. 80, fig. 1/1; Z. K. Pinter 1999, p. 131-133.

Muzeul Național Brukenthal Sibiu, nr. inv. 10324; actualmente se află la Muzeul de Istorie Națională București, nr. inv. 3786.

Topor cu corpul triunghiular și ceafa rotunjită, făcând parte din categoria topoarelor folosite în special la doborâtul copacilor și despicarea butucilor. După tipologia lui I. E. Emandi este încadrat în tipul X.

SITUAȚIA ARHEOLOGICĂ.

În vederea obținerii unor date preliminare privind adâncimile de fundație și evoluția planimetrică a bisericii au fost trasate 5 casete (vezi plan 1) :

C1 - în exteriorul bisericii, la intersecția laturii de sud a corului cu capătul de est al colateralei sudice.

Dimensiuni: 2,00x3,00 m

De la nivelul de călcare medieval se observă pornirea unui gol de ușă, în prezent zidit, pe peretele sudic al corului. Acest gol de ușă este mărginit pe partea stângă de un stâlp realizat din piatră de talie mare.

Fundația corului este adosată pe fundația laturii de est a colateralei sudice. Ambele fundații sunt realizate din gresie legată cu mortar, iar elevațiile ambelor ziduri fiind din piatră de carieră și gresie de mari dimensiuni.

Au fost dezvelite mai multe morminte ce țin de două orizonturi de înmormântare:

M8 – adult, orientat V-E. În zona bazinului are depus un craniu, intrând sub profilul de est din zona femurelor. Fără inventar.

M9 – adult, orientat V-E, cu mâinile depuse pe piept; paralel cu M8. În zona brațului drept are depus un craniu. Din zona bazinului intră sub profilul de est. Fără inventar.

M10 – adult, orientat E-V, din zona bazinului intră sub profilul de est. Fără inventar.

M11 – adult, orientat E-V, din zona bazinului intră sub profilul de est. Fără inventar.

Mormintele M10-M11 par a fi înmormântate în aceeași perioadă sau la distanță mică de timp unul de celălalt, dată fiind dispunerea lor unul lângă celălalt și orientarea E-V (inversă față de a celorlalte morminte. Această orientare sugerează și posibilitatea ca ele să fie ulterioare secolului al XVI-lea, după adoptarea Reformei de către comunitatea din Șeica Mică.

C1A – în prelungirea C1 pe traiectul imaginar al cortinei interioare

Dimensiuni: 2,00x4,00 m

Imediat sub actualul nivel de călcare a fost dezvelită fundația unui contrafort situat pe partea exterioară a zidului, iar pe interior parte din piciorul unei arcade ce sprijinea galeria de luptă.

C2 - în exteriorul bisericii, pe axul corului.

Dimensiuni: 3,00x2,00 m

Cercetarea acestei unități arheologice a pus în evidență fundația laturii de est a absidei corului și fundația contrafortului de sud-est al corului. Fundația laturii de est a corului este realizată din pietre de mari dimensiuni. Talpa fundației se află la -2,00 m față de limita de jos a tencuielii.

Fundația zidului de est al corului și cea a contrafortului se țin, sugerând că ambele au fost realizate în aceeași etapă de construcție.

Au fost dezvelite și 5 morminte:

M1 – adult, orientat S-N, cu mâna stângă pe abdomen și dreapta pe bazin. Fără inventar.

M2 – adult, orientat N-S, cu mâinile pe abdomen, Fără inventar.

M3 – adult, orientat S-N, mâna stângă pe abdomen, dreapta lipsește. Fără inventar.

462

M4 – adult, orientat N-S, mâinile pe abdomen. Din zona capului intră sub profilul de nord. Fără inventar.
M5 – adult, orientat N-S, antebrațul drept adus pe piept, iar cel stâng pe abdomen. Din zona umenilor intră sub profilul de nord. Fără inventar.

După orientarea mormintelor par a fi databile după 1540, după adoptarea Reformei de către comunitatea din Șeica Mică. Nu au fost descoperite alte elemente de datare.

Au fost descoperite și numeroase fragmente ceramice databile în epoca bronzului sau prima vârstă a fierului ce par a proveni de la o locuință, după cum indică descoperirea unei urme de arsură puternică ce conține fragmente ale unui vas de mari dimensiuni.

C3 - în exteriorul bisericii, pe latura de sud, la intersecția laturii de vest a navei cu zidul primei cortine.

Dimensiuni: 2,00x3,60 m

Fundația laturii de vest a navei pare a fi fost realizată anterior fundației pe care se sprijină zidul cortinei.

Aceasta pare a fi fost lipită de elevația laturii de vest a bisericii prin înglobarea unui contrafort preexistent, lucru ce este vizibil și la nivelul fundațiilor. Talăa fundației acestui contrafort este la - 3,90 m față de limita de jos a tencuielii.

M15 – adult, orientat V-E, din zona tibiilor intră sub profilul de est. Fără inventar.

C4 – în exteriorul bisericii, pe latura de nord, la joncțiunea dintre latura de nord a turnului și zidul ce face legătura între turn și latura de vest a navei bisericii.

Dimensiuni: 2,00x4,00 m

A fost dezvelită o structură de cărămidă ce pare a fi fost realizată în urma unei refaceri masive a elevației turnului, fiind așezată pe un nivel consistent de moloz și spărturi de cărămidă. Această structură de cărămidă pare a fi legată de un portic care proteja scara de acces la nivelul 2 al turnului.

Au fost dezvelite și 3 morminte:

M12 – copil (posibil 9-10 ani), orientat V-E, deranjat în partea superioară a corpului de groapa unui alt mormânt. Fără inventar.

M13 - adult, orientat V-E, din zona antebrațelor intră sub profilul de est. Din umplutura gropii provin câteva fragmente ceramice.

M14 - adult, orientat V-E, din zona genunchilor intră sub profilul de est, iar din zona pieptului este suprapus de amenajarea de cărămidă. Umplutura gropii este din pământ negru cu mici fragmente de gresie. Din zona dreaptă a bazinului a fost recuperată o monedă.

Toate cele trei morminte par a ține de primul orizont de înmormântare din jurul bisericii, neavând în umplutura gropilor fragmente de cărămidă sau mortar.

Concluzii preliminare.

Ca urmare a cercetării celor 5 unități arheologice pot fi trase câteva concluzii ce se constituie în ipoteze de lucru pentru cercetările arheologice viitoare:

1. În ceea ce privește planimetria bisericii se poate spune că aceasta nu a suferit modificări importante, după cum sugerează fundațiile dezvelite în C1-C2-C3.
2. Cronologia absolută a monumentului nu a putut fi clarificată, dar din punct de vedere al celei relative se poate spune că avem de a face cu cel puțin două etape principale de construcție:
 - una inițială, când a fost ridicată biserica și de care se leagă cel puțin mormintele din C4.
 - cealaltă ilustrată de situațiile dezvelite în C3 și în C1A, unde au fost puse în evidență părți din cortina interioară a fortificației ce a fost edificată în jurul bisericii. De această situație trebuie legată și amenajarea de cărămidă din C4.

Deci, se poate spune că a existat o biserică cu trei nave, transformată pe latura de vest prin construirea unui turn în fața portalului de vest al bisericii, ce a fost legat de latura de vest a navei prin intermediul a două ziduri ce au închis spațiul dintre turn și latura de vest a navei.

463

Ca urmare a acestor date preliminare se impune cu necesitate realizarea unor cercetări arheologice extinse în interiorul și în exteriorul bisericii pentru a clarifica etapele de construcție a fortificațiilor din jurul bisericii și pentru a documenta existența unei singure faze planimetrice a bisericii.

Arheolog expert
prof. univ. dr. habil. Ioan Marian Țiplic

Bibliografie

Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenburgen, I, nr. 203, pp. 144-145

Fabrițius Dancu, Juliana - *Sächsische Kirchenburgen in Siebenburgen*, Zeitschrift Transilvania, Sibiu, 1983+

Fabini, Hermann, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Bde. I-II, Heidelberg, Hermannstadt, 1998

Horvath Walter, *Siebenburgish-sachsische Kirchenburgen baugeschichtlich untersucht und dargestellt*, 1940

Luca, Sabin Adrian, Pinter, Zeno Karl, Georgescu, Adrian, *Repertoriul arheologic al județului Sibiu (Situri, monumente arheologice și istorice)*, Sibiu, 2003.

Țiplic, Maria Crîngaci, "Oaspeții germani în sudul Transilvaniei". *Istorie, arheologie și arhitectură (sec. XII-XIII)*, București, 2011

Vătășianu, Virgil, *Istoria artelor feudale în țările române*, I, 1959

Fig. 1. Reconstituire izometrică – după
https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_fortificat%C4%83_din_%C8%98eica_Mic%C4%83

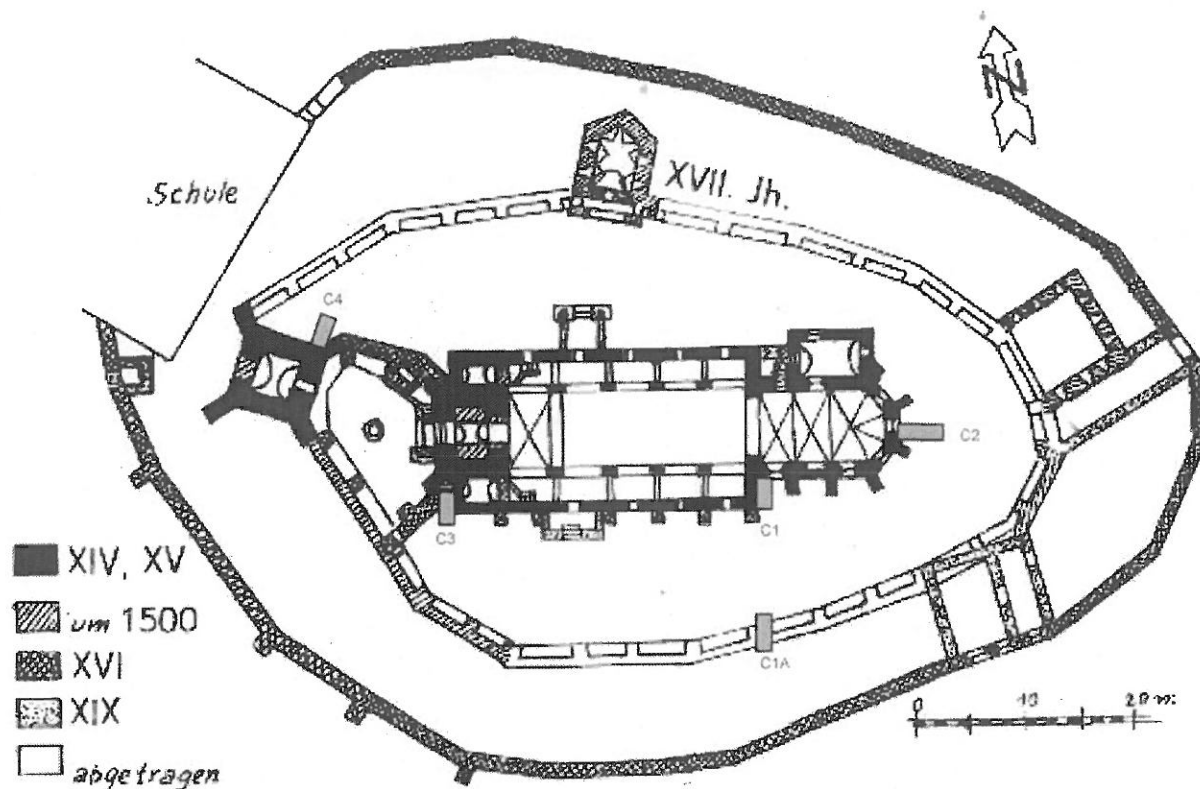
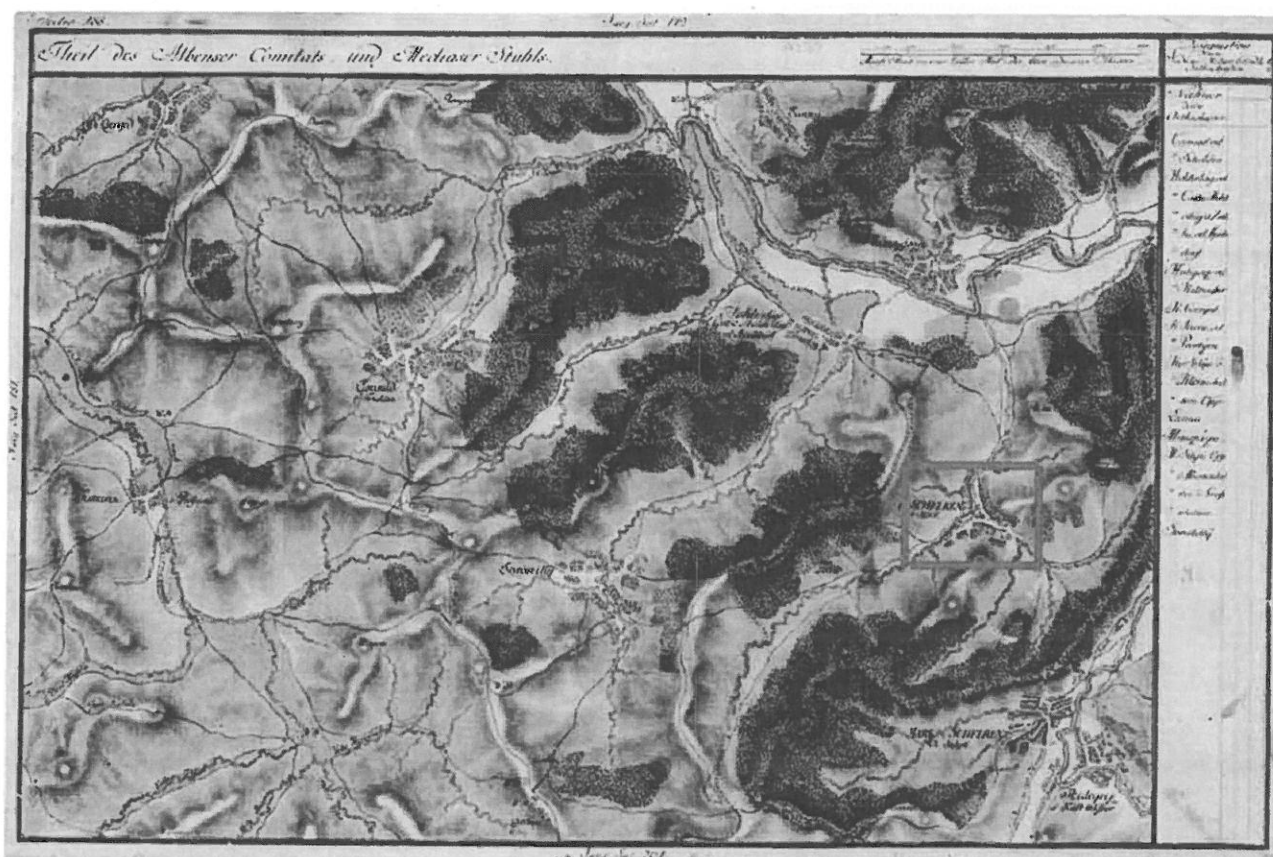

Fig. 2. Plan de situație cu amplasarea unităților arheologice.

(https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%98eica_Mic%C4%83,_Sibiu#/media/File:Josephinische_Landaufnahme_pg188.jpg)

Fig. 1. Șeica Mică - vedere dinspre sud

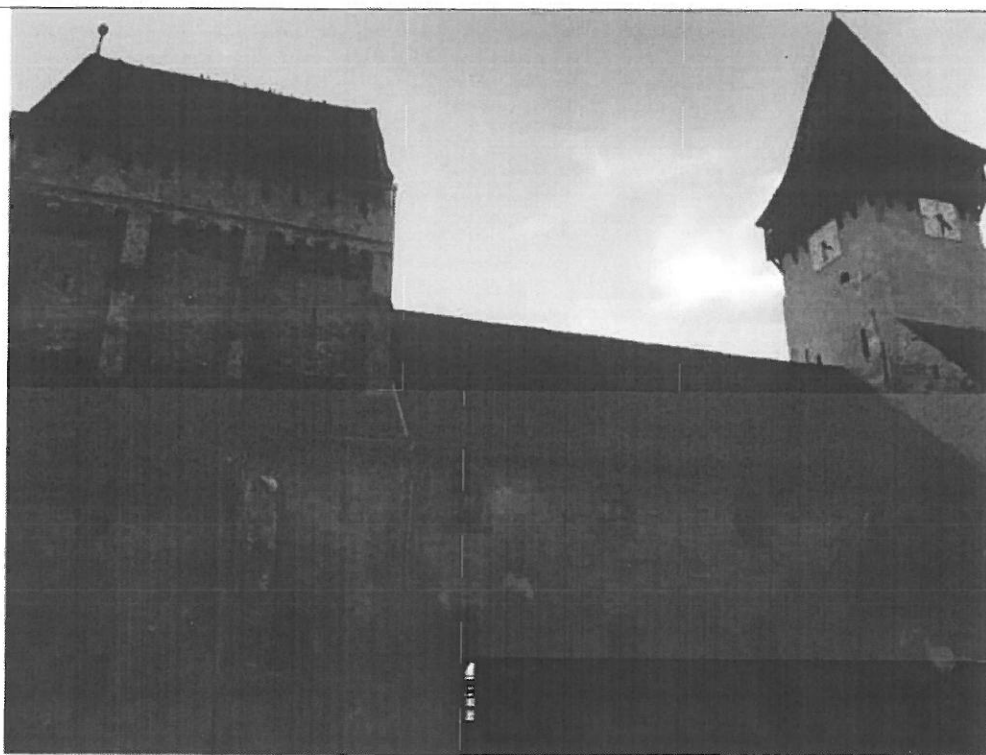

Fig. 2. Șeica Mică - vedere dinspre nord

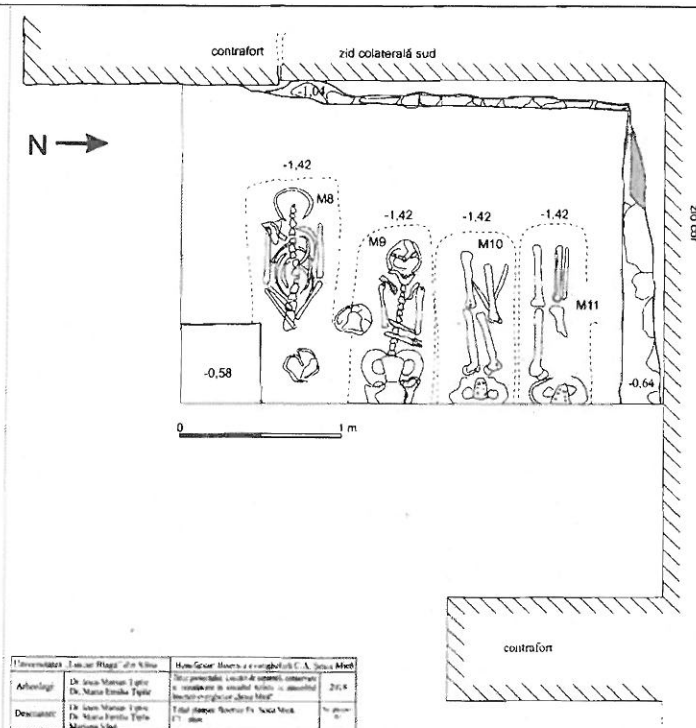
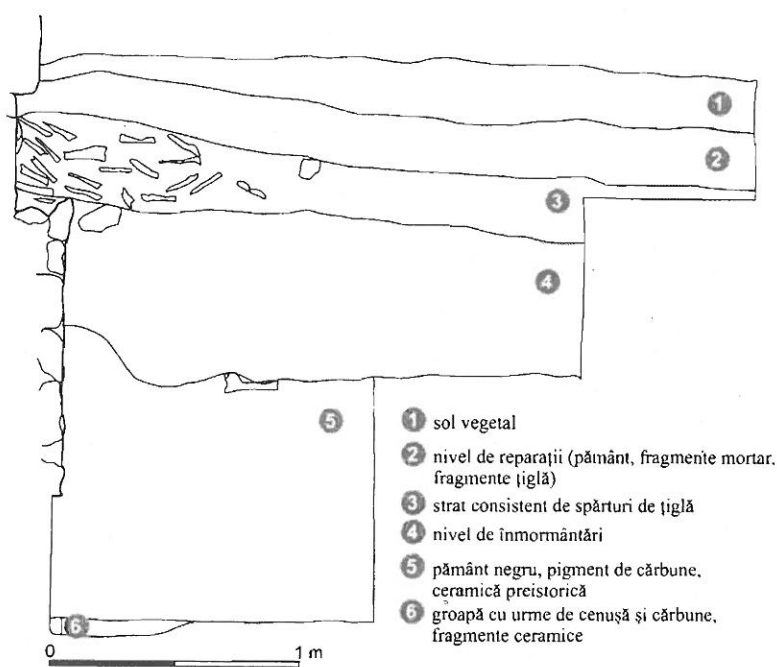

Fig. 3. Plan C1

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu	Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică
Arheologi: Dr. Ioan-Marian Tiptic Dr. Maria Emiliu Tiptic	Titlu proiectului: Lucrări de reparații, conservare și introducere în circulație turistică în ansamblul bisericilor evanghelice „Seica Mică” 2018
Desenatori: Dr. Ioan-Marian Tiptic Dr. Maria Emiliu Tiptic Mariona Vlad	Titlu planșă: Biserica Ev. Seica Mică. C1 - profil est Nr. planșă: 05

Fig. 4. Plan C1 - profil stratigrafic de est

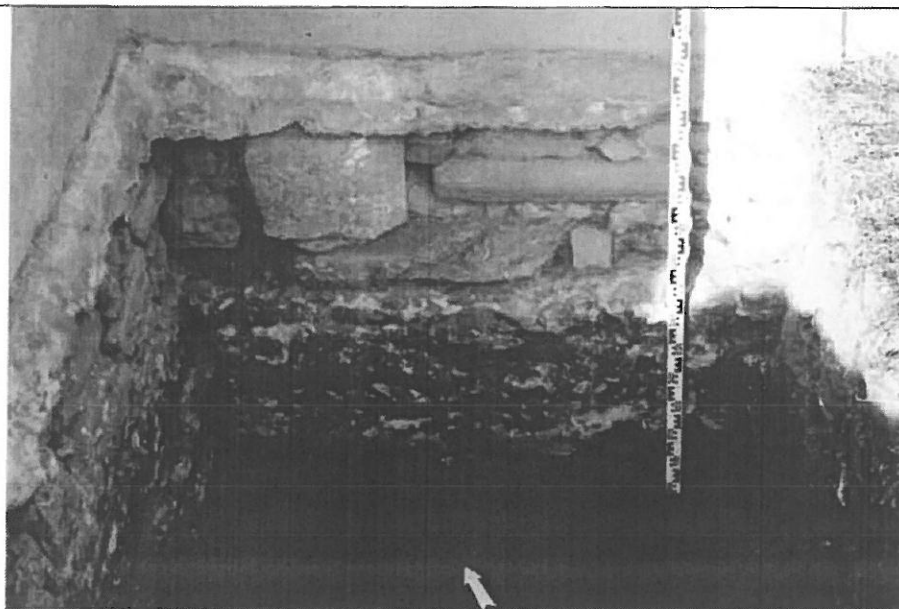

Fig. 4a. C1 – detaliu fundație a laturii de sud a corului și a laturii de est a navei sudice.

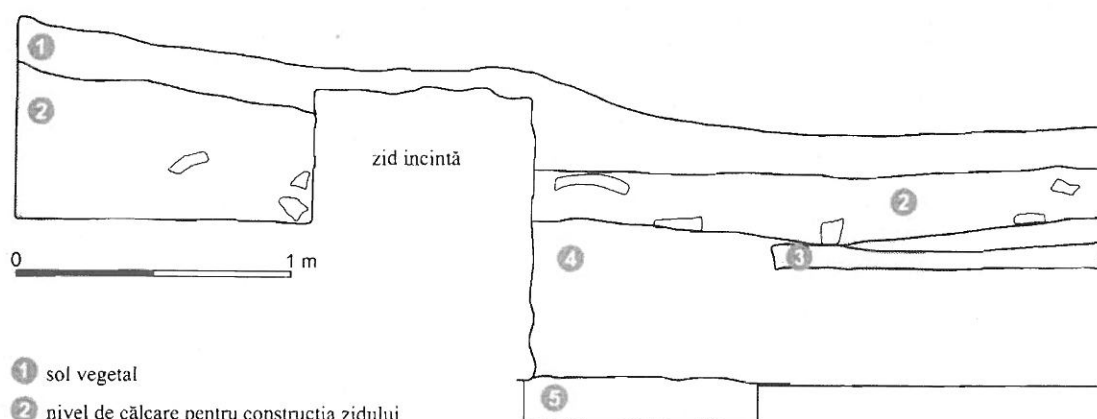

Fig. 4b. C1 – detaliu fundație a laturii de est a navei laterale de sud

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu	Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică
Arheologi: Dr. Ioan-Marian Tiplic Dr. Maria Emilia Tiplic	Titlul proiectului: Lucrări de reparare, conservare și introducere în circuitul turistic la ansamblul bisericii evanghelice „Seica Mică”
Desenatori: Dr. Ioan-Marian Tiplic Dr. Maria Emilia Tiplic Mariana Vlad	Titlul planșei: Biserica Ev. Seica Mică C1A - plan
	2018
	Nr. planșă: 02

Fig. 5. C1A - plan

- 1 sol vegetal
- 2 nivel de călcare pentru construcția zidului (fragmente cărămidă, gresie și mortar)
- 3 lentilă de mortar
- 4 sol negru-cenușiu fără materiale de construcție
- 5 sol galben lutos (steril)

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu	Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică
Arheologi: Dr. Ioan-Marian Tiplic Dr. Maria Emilia Tiplic	Titlul proiectului: Lucrări de reparare, conservare și introducere în circuitul turistic la ansamblul bisericii evanghelice „Seica Mică”
Desenatori: Dr. Ioan-Marian Tiplic Dr. Maria Emilia Tiplic Mariana Vlad	Titlul planșei: Biserica Ev. Seica Mică C1A - profil est
	2018
	Nr. planșă: 03

Fig. 6. C1A – profil stratigrafic de est

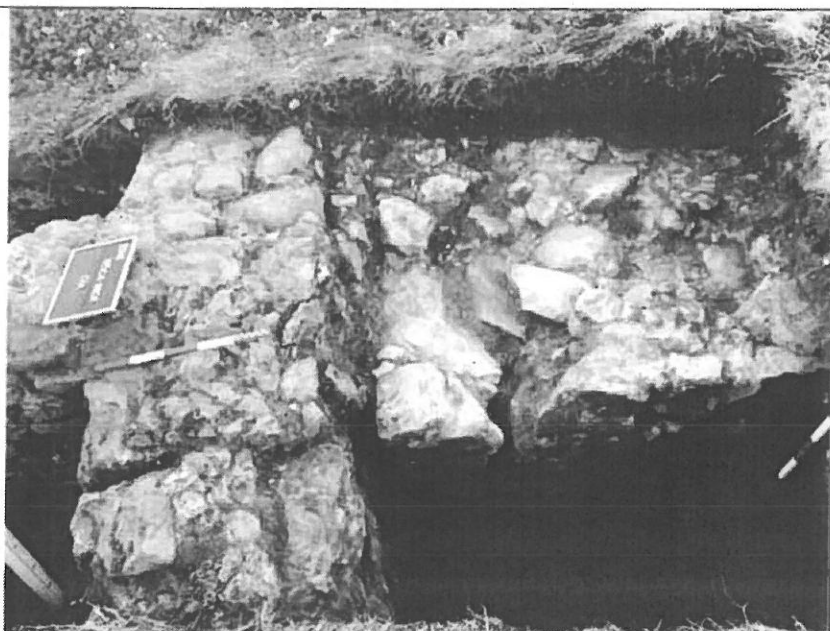

Fig. 6a. C1A – detaliu cu fragmentul zidului incintei interioare și cu piciorul unei arcade ce sprijinea galeria de luptă

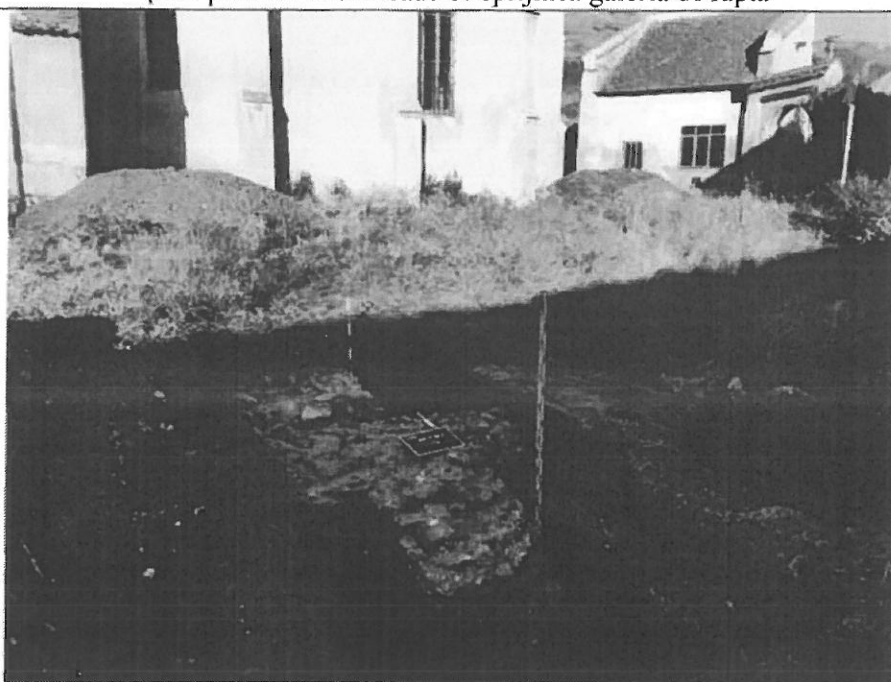

Fig. 6b. C1A – detaliu cu fundațiile curții interioare

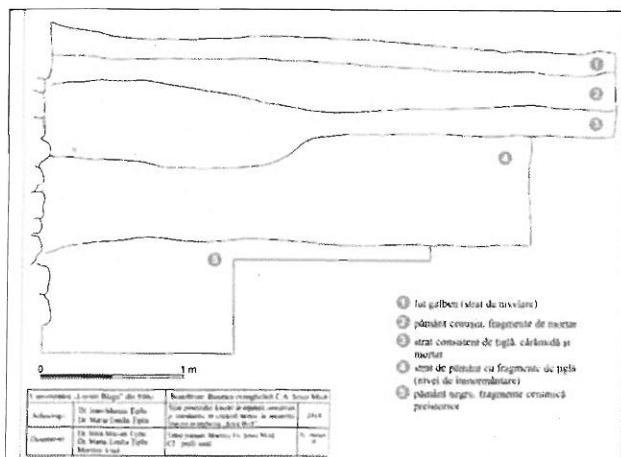

Fig. 7. C2 - profil stratigrafic de nord

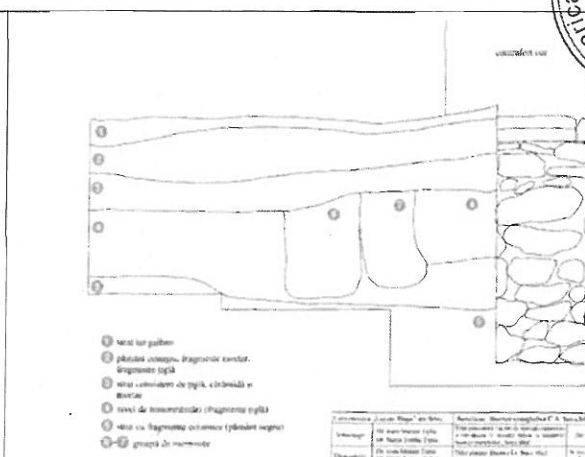

Fig. 7a. C2 - profil stratigrafic de sud

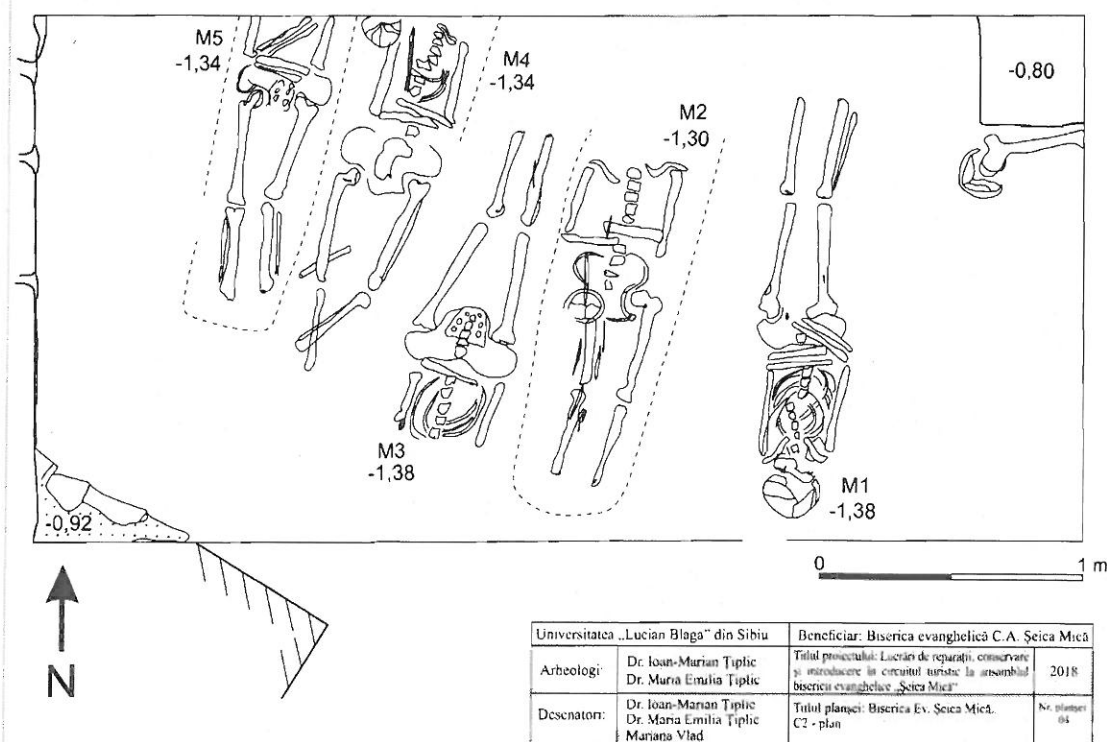

Fig. 8. C2 - plan

Fig. 8a. C2 - detaliu cu M1 și profilul de sud

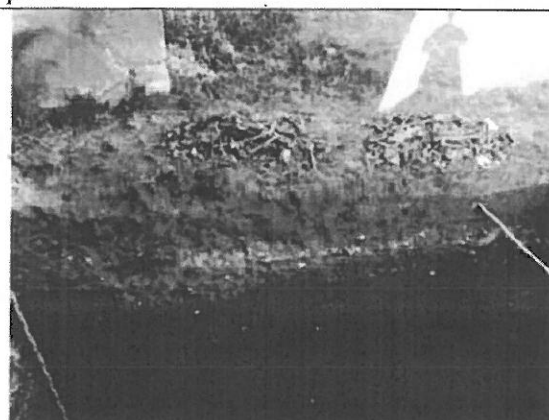

Fig. 8b. C2 - detaliu cu profilul de nord

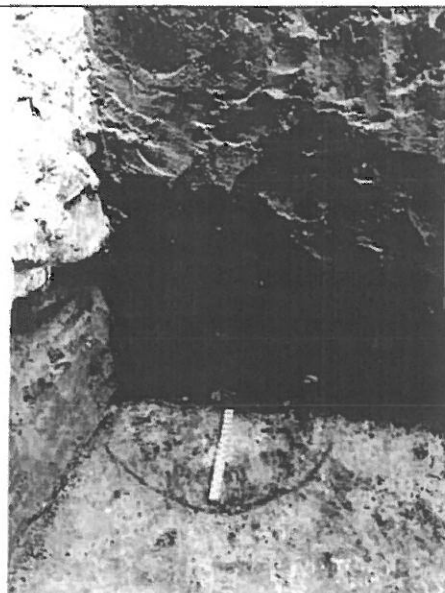
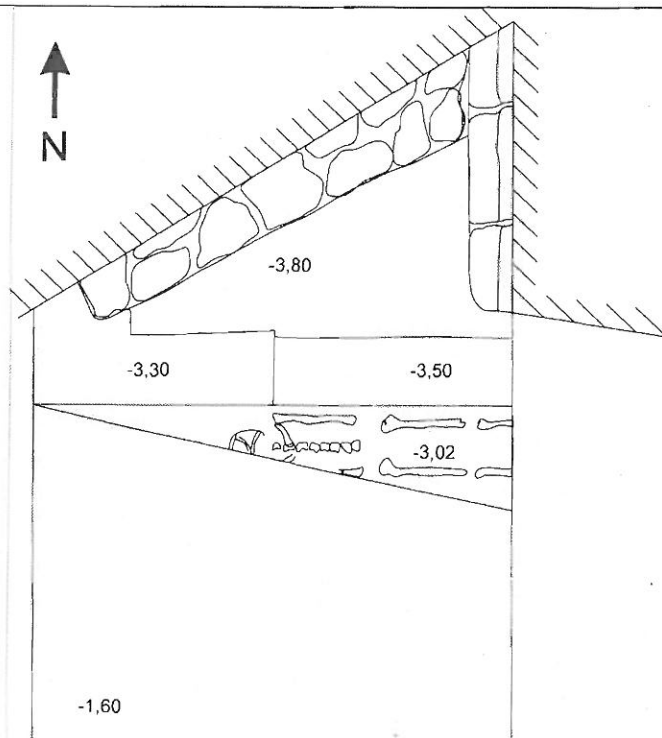

Fig 8c. C2 – detaliu cu vatra(?) din care au fost scoase nr. fragmente ceramice

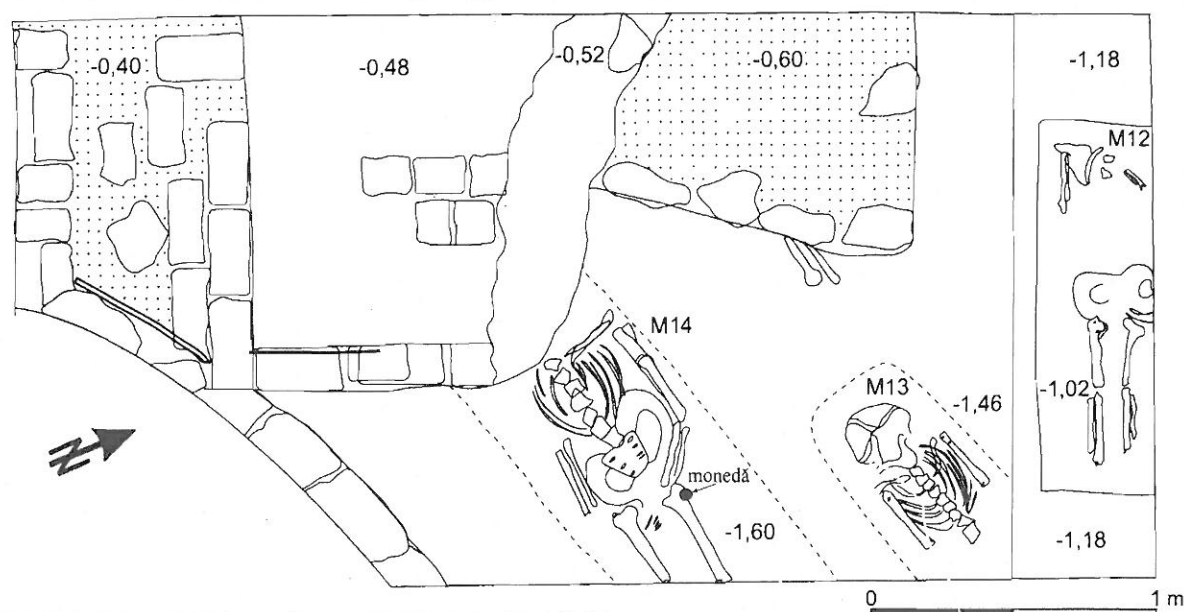
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu		Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică	
Arheolog:	Dr. Ioan-Marian Toplic Dr. Maria Emilia Toplic	Titlul proiectului: Lucrări de reparări, conservare și introducere în circulație a ansamblului bisericii evanghelice „Seica Mică”	2018
Descriatori:	Dr. Ioan-Marian Toplic Dr. Maria Emilia Toplic Marina Vlad	Titlul planșei: Biserica Ev. Seica Mică C1 - plan	Nr. planșă: 06

Fig 9. C3 – plan

Fig. 10a. C3 – imagine de ansamblu cu fundațiile laturii de vest a colateralei sudice și ale contrafortului

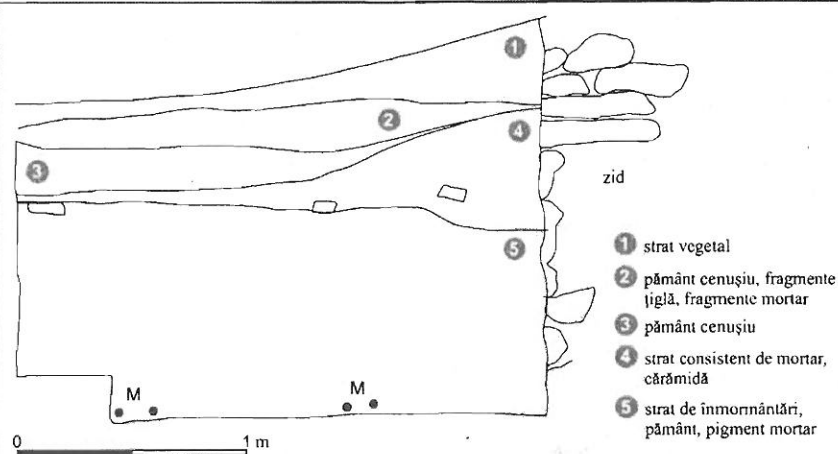

Fig. 10b. C3 - detaliu cu fundația laturii de vest a navei sudice

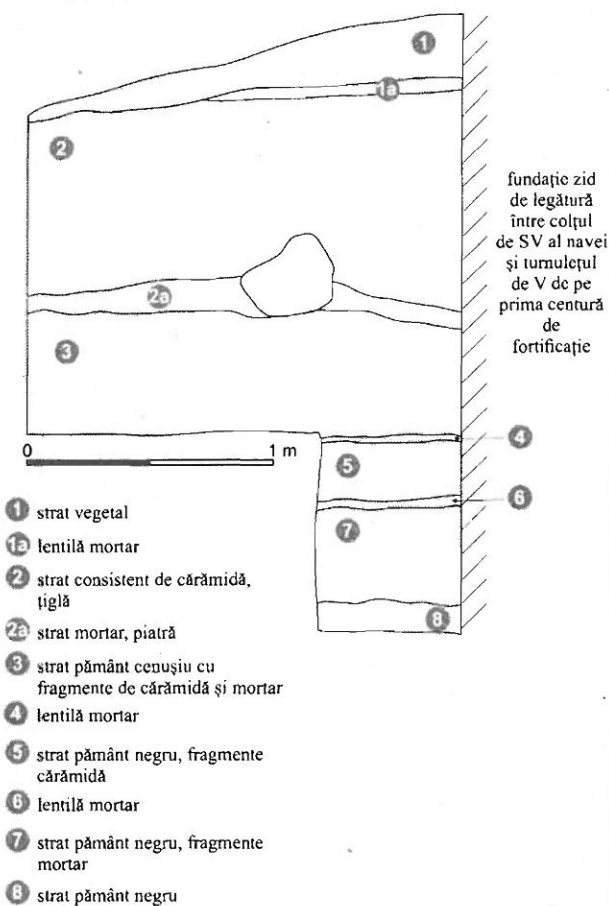
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu	Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică		
Arheologi:	Dr. Ioan-Marian Țiplic Dr. Maria Emilia Țiplic	Titlul proiectului: Lucrări de reparații, conservare și introducere în circuitul turistic la ansamblul bisericii evanghelice „Seica Mică”	2018
Desenatori:	Dr. Ioan-Marian Țiplic Dr. Maria Emilia Țiplic Mariana Vlad	Titlul planșei: Biserica Ev. Seica Mică. C4 - plan	Nr. planșei: 11

Fig. 11. C4 – plan

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu		Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică	
Arheologi:	Dr. Ioan-Marian Tîpîlc Dr. Maria Emilia Tîpîlc	Titlul proiectului: Lucrări de reparații, conservare și introducere în circuitul turistic la ansamblul bisericii evanghelice „Seica Mică”	2018
Desenatori:	Dr. Ioan-Marian Tîpîlc Dr. Maria Emilia Tîpîlc Mariana Vlad	Titlul planșei: Biserica Ev. Seica Mică, C4 - profil est	Nr. planșă: 12

Fig. 12. C4 – Profil de est

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu		Beneficiar: Biserica evanghelică C.A. Seica Mică	
Arheologi:	Dr. Ioan-Marian Tîpîlc Dr. Maria Emilia Tîpîlc	Titlul proiectului: Lucrări de reparații, conservare și introducere în circuitul turistic la ansamblul bisericii evanghelice „Seica Mică”	2018
Desenatori:	Dr. Ioan-Marian Tîpîlc Dr. Maria Emilia Tîpîlc Mariana Vlad	Titlul planșei: Biserica Ev. Seica Mică, C4 - profil vest	Nr. planșă: 10

Fig. 13. C4 – Profil de vest

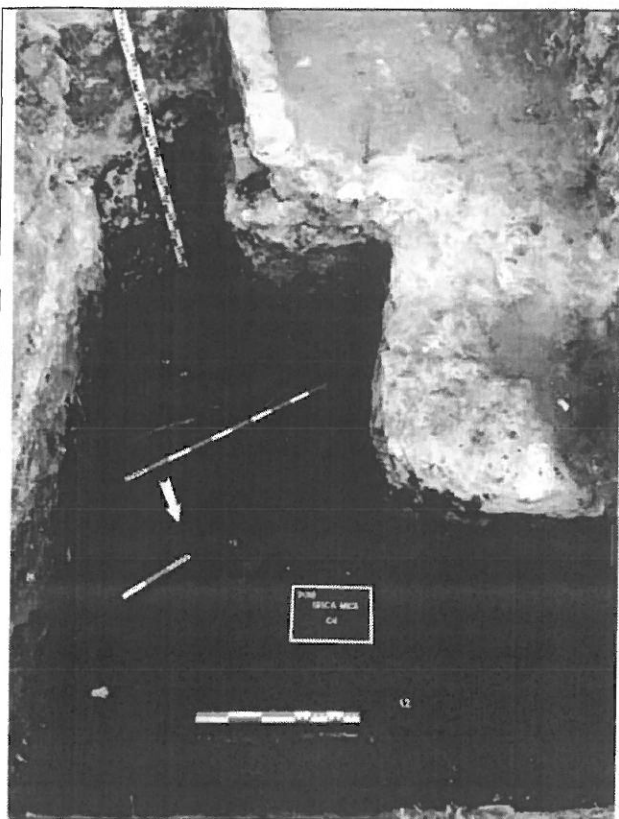

Fig. 13a. C4 – detaliu cu M12-M14

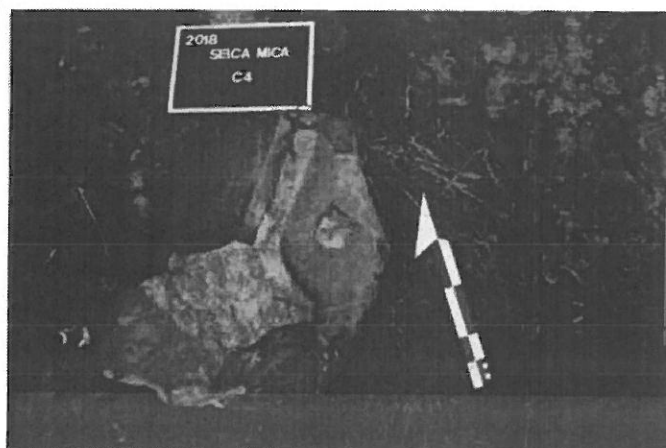

Fig. 14. Detaliu cu fragment de ancadrament gotic de fereastră descoperit în nivelul de moloz din C3

Fig. 15. Fragment masă altar (?) – este depozitat în porticul ce protejează intrarea de pe latura de nord a bisericii (actuala intrare principală în biserică)

STUDIU DE PARAMENT
LA
BISERICA EVANGHELICĂ DIN
ȘEICA MICĂ, JUD SIBIU

Kiss Loránd
S.C. Imago Picta S.R.L.
25.03.2015

TÂRGU-MURES

1.INTRODUCERE:

Sondajele stratigrafice de la biserica evanghelică din Șeica Mică (Jud SB) au fost efectuate la cererea Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice din România, și a arhitectului Marius Timofte. -Scopul principal al sondajelor a fost determinarea stratigrafiei tencuielilor, localizarea picturilor, decorațiilor murale de sub tencuieli.

-Sondajele stratigrafice au fost efectuate de către Kiss Lóránd, în luna martie a anului 2015.

2.SCURTA DESCRIERE A MONUMENTULUI:

Localitatea Șeica Mică (g:Kleinschelken, m: Kisselyk) este situat la 1 km de drumul național ce leagă orașele Mediaș și Blaj, într-o vale sudică a râului Târnava Mare. Ansamblul bisericii fortificate este situat în centrul localității pe marginea pârâului. Prima atestare documentară a localității provine din anul 1316-1322, sub numele de „Salschelk”. În această perioadă localitatea aparținea abației cisterciene din Agriș. În anul 1414 este menționat rectorul școlii din Șeica Mică. În anul 1414-15 din punct de vedere eclesiastic Șeica Mică aparținea Capitlului din Șeica Mare. În anul 1494 localitatea primește dreptul la târguri săptămânale și anuale. În anul 1516 este cea mai mare localitate al celor Două Scaune. În anul 1553 sub preotul Hangasius are loc trecerea la protestantism a comunității catolice din Șeica Mică. În anul 1705 localitatea este jefuită de trupele austriece.

-În anul 1414 este menționat hramul bisericii (Sfânta Ecaterina de Alexandria) din Șeica Mică. Biserica este alcătuită din navă principală și două nave laterale, altar poligonal și sacristie alipită laturii nordice a altarului. Nava principală este despărțită de navele laterale de arcade în arc frânt cu capiteluri. Ulterior planul bazilical a fost modificată în biserică sală, zidurile navelor laterale fiind supraînălțate, la etajul navelor laterale fiind construit câte o emporă. În prezent nava are un tavan tencuit fără decorații. Turnul vestic cu portalul gotic sunt din perioada de construcție a bisericii. Nava și altarul sunt sprijinite de contraforturi. Contraforturile altarului au la muchii pietre fasonate. În sec XV-XVI altarul a fost supraînălțat cu un turn de apărare de trei etaje. În etajul superior turnul are guri de smoolă sprijinite pe console. La toate trei etaje sunt guri de tragere. Biserica era înconjurată de două ziduri de incintă de formă ovală. Zidul interior avea câte un bastion de apărare spre nord și spre est, și un sistem de apărare cu curte interioară (unic din punct de vedere arhitectural în Transilvania) pe latura vestică. Ulterior zidul interior de incintă a fost în mare parte demolat, păstrându-se parțial pe latura sud-vestică și sud-estică. Altarul are o boltire gotică în cruce, sprijinită pe nervuri de piatră. Altarul este luminat de cinci ferestre în arc frânt, nava având două rânduri de ferestre la diferite nivele: Emporele sunt luminate de ferestre cu treminație în arc frânt, parterul fiind luminat de ferestre semicirculare de dimensiuni mari.

3. DESCRIEREA STUDIULUI DE PARAMENT

În cadrul cercetării de parament am încercat să ne focusăm în primul rând la zonele deteriorate, unde pot fi intervenții în cadrul renovării planuite. Având în vedere că biserica este în stare bună, îngrijită, pe suprafețele mari ne-am restrâns la sondaje mici, în locuri ferite. Din această cauză cercetarea nu poate fi considerată integrală, ea servește în primul rând la intervenția planuită.

Zidărie:

Zidăria bisericii este realizată din piatră de râu și piatră spartă. Pe baza materialului zidăriei pot fi diferențiate perioade de construcții. Nucleul vechi (bazilica, altarul) sunt construite din piatră de râu și piatră spartă. Piatră fasonată a fost utilizată la contraforturi, ferestrele gotice ale altarului, colțurile sacristiei. De asemenea au fost realizate integral din piatră fasonată pilaștrii și arcadele navei principale și intradosul arcului triumfal. Turnul vestic este construit din piatră și cărămidă până la cota coronamentului navei. Deasupra acestui nivel este construit integral din cărămidă. Contrafortii navei sunt construite din cărămidă. Turnul de apărare ridicat deasupra altarului, cât și supraînălțarea contraforturilor au fost construite integral din cărămidă. Piatra a fost utilizată doar la consolele gurilor de smială al ultimului etaj.

-La turnurile de apărare și zidul de incintă piatra a fost folosită doar sporadic, zidurile fiind ridicate aproape integral din cărămidă.

Tencuială:

Exterior: Pe suprafața exterioară a bisericii s-au păstrat straturi de tencuieli succesive din diferite perioade. Din cauza ultimului strat de zugrăveală care acoperă aproape omogen aceste straturi sunt greu de diferențiat straturile și decorațiile. Pe latura sudică și nordică a navei deasupra ferestrelor parterului se observă conturul ferestrelor mai vechi.

Pe suprafața turnului vestic, la colțuri este vizibil o imitație de asize realizat din tencuială. Această imitație poate fi observat și în zona podului, deci ea provine dintr-o perioadă anterioară șarpantei actuale. Urma imprimată a șarpantei mai vechi este vizibil în pod, pe latura estică a turnului.

-Pe latura sudică, lângă intrarea sudică este vizibil soclul gotic realizat din piatră fasonată. Lângă intrare soclul are o terminație perpendiculară ceea ce indică că intrarea medievală era în poziție identică cu cea actuală. La vest de intrarea sudică este o fereastră circulară, parțial acoperită de zidul vestic al porticului sudic. Faptul că zidul porticului din sec XVIII acoperă în parte fereastra circulară indică că această fereastră este interioară cel mai probabil din sec XV.

-Pe suprafața exterioară a turnurilor de apărare nordic și estic ale incintei, asemenea bisericii s-au păstrat tencuielile de epocă. Sub acoperiș și la colțuri pot fi identificate decorațiile murale realizate la aplicarea tencuielii. Liniile de construcție au fost incise în tencuiala proaspătă, după care a fost realizat pictura decorativă. (Înainte de zugrăvelii actuale aceste decorații erau mult mai vizibile

(vezi la Hermann Fabini). Pe suprafața turnului nordic, la colțuri se observă o imitație de asize cu dimensiuni alterate. Asizele au fost incise în tencuiala proaspătă, după care au fost colorate în roșu. Pe laturile exterioare ale turnului, sub acoperiș se observă o pictură decorativă realizată din elemente geometrice repetitive (imitație de împletitură), realizate cu compas. Decorația era colorată în roșu intens, culoarea de fond fiind albă. Pe latura estică a turnului de apărare nordic, în lumină razantă se pot distinge 5-6 rânduri de inscripție cu litere majuscule anticva. Din cauza rezugrăvirii inscripția nu este vizibilă în lumină directă.

-Pe latura vestică, la parterul turnului s-a păstrat portalul vestic în arc frânt. Deasupra portalului sub tencuiala actuală s-a păstrat o tencuială mai veche, de nuanță roz. Deasupra arcadei ce flanchează portalul, s-a păstrat timpanul portalului vestic.

-Prima fereastră dinspre vest al laturii sudice al altarului este ulterioară celorlalte. Din chenarul ferestrei cât și din tencuiala din jurul chenarului, putem deduce că ea este o fereastră neogotică, fiind deschisă în sec XIX.

Interior: În interiorul bisericii, pe pereții laterali ai altarului, în zonele superioare se observă un singur strat de tencuială cu suprafața denivelată ce urmărește zidăria. Pe suprafața ei se observă straturi succesive de zugrăveli albe, fără decorații. Pe peretele nordic, pe un strat intermediar de zugrăveală albă, am putut identifica o inscripție de culoare neagră, în mai multe rânduri. Stratul suport al inscripției s-a desprins de straturile anterioare și este foarte friabil. Din această cauză decaparea ei este foarte anevoioasă.

Pe suprafața nervurilor sub straturile succesive de vârueli albe s-au păstrat două straturi succesive de culoare: primul strat care a fost realizat probabil la prima zugrăvire a interiorului, are culoare ocru galben, și acoperă toată suprafața nervurilor. Al doilea strat are culoare roz-închis, marginile nervuri fiind conturate cu linii negre. Nervurile roșii sunt partiționate de linii negre. Sub cota de 350-400 cm se observă un alt tip de tencuială, cu suprafața mult mai netedă, și ulterioară celui din zona superioară.

-În sondajul deschis în interiorul sediliei sub tencuiala actuală am putut identifica un strat de tencuială mai veche, fără decorație.

Pe peretele nordic și estic al navei laterale nordice, până la cota de 250-300 cm s-a păstrat un singur strat de tencuială pe bază de ciment. Din cauza tencuielii cu ciment și a nivelului exterior mai ridicat cu 100 cm, pe peretele nordic al navei limita umidității capilare este la cota de 300 cm.

-Pilaștrii cu capiteli și arcade în arc frânt, ce despart nava principală de navele laterale sunt realizate din piatră fasonată. Pe suprafața pietrii sunt straturi succesive de zugrăveli, fără urme de pigmenți. În câteva puncte am putut identifica completări, reparații din mortar.

În zonele cercetate ale pereților laterali ai navei putem observa doar straturi succesive de zugrăveli albe, fără decorații.

În concluzie:

În urma sondajelor și a observațiilor am putut identifica conturul ferestrelor mai vechi ale zidurilor nordic și sudic ale navei. În zona podului este vizibil urma imprimată a acoperișului dinaintea supraînălțării navei.

În urma sondajelor stratigrafice nu am putut localiza picturi murale în interiorul bisericii. În interior s-au păstrat tencuieli de epocă din diferite perioade istorice (sec XV, XVIII). Pe suprafața exterioară a turnurilor de apărare nordic și estic s-a păstrat pictura decorativă a acestora și resturile unei inscripții.

4.STAREA DE CONSERVARE:

Starea de conservare a bisericii este relativ bună. Deteriorările pot fi localizate la acoperișurile incintei de apărare (lipsa țiglelor, infiltrații de apă la zona vestică), sau la zona inferioară a zidăriei bisericii. Nivelul ridicat al umidității zidului nordic al bisericii are mai multe cauze. Nivelul de călcare exterior este mai ridicat pe toate laturile decât cel interior. Pe latura estică umplutura este cel puțin 80 cm, acoperind și soclul gotic. Pe latura nordică a navei umplutura exterioară depășește 100 cm. Pe peretele nordic și estic al navei (interior) a fost aplicat o tencuială pe bază de ciment până la cota de 300 cm. Acesta a dus la creșterea umidității capilare până la cota de 300 cm, și la apariția artacului biologic (alge verzi)

5.PROPUNERI:

Aceste propuneri sunt întocmite în atenția proprietarului, cât și a executantului lucrărilor de renovări

- Propunem îndepărtarea integrală a tencuielilor de ciment din zonele inferioare ale zidurilor. (peretele nordic al navei, al altarului)
- În interior tencuielilor de ciment și cele deteriorate din zonele inferioare vor fi îndepărtate până la nivelul indicat. (300 cm peretele nordic, estic al navei)
- În exterior propunem păstrarea tencuielilor de epocă. Vor fi îndepărtate doar zonele deteriorate fără decorații.
- Conservarea decorațiilor murale exterioare păstrate de pe turnurile de apărare nordic și estic.
- Lacunele și retencuirile vor fi realizate cu mortar de var, fără adaos de ciment. La baza zidurilor se va lăsa netencuit o bandă de cca 10 cm pentru a ajuta evaporarea umidității din ziduri. Suprafața noii tencuieli va fi subordonată zonei adiacente, respectiv tencuielii de epocă. Rezugrăvirile vor fi realizat cu lapte de var colorat în masă. Pentru cromatica exterioară propunem păstrarea cromaticii actuale într-o nuanță mai deschisă (bej).

6BIBLIOGRAFIE:

Hermann Fabini Atlas der Siebenbuergische Wehrkirchen und Dorfkirchen

7. DOCUMENTAȚIA FOTOGRAFICĂ:

Ansamblul bisericii evanghelice dinspre nord-vest

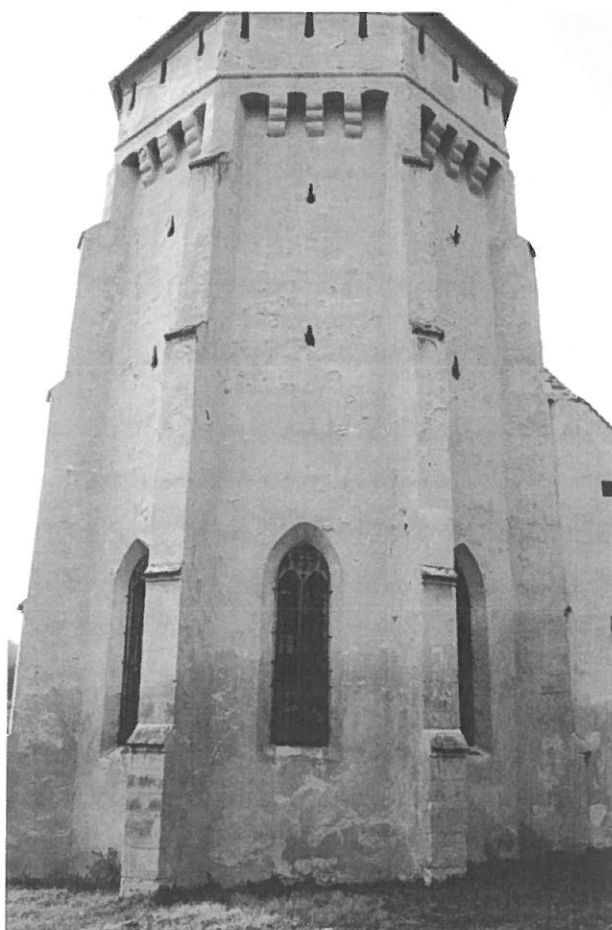
Latura sud-vestică a ansamblului.

Fragment din zidul de incintă interior (latura sud-vestică)

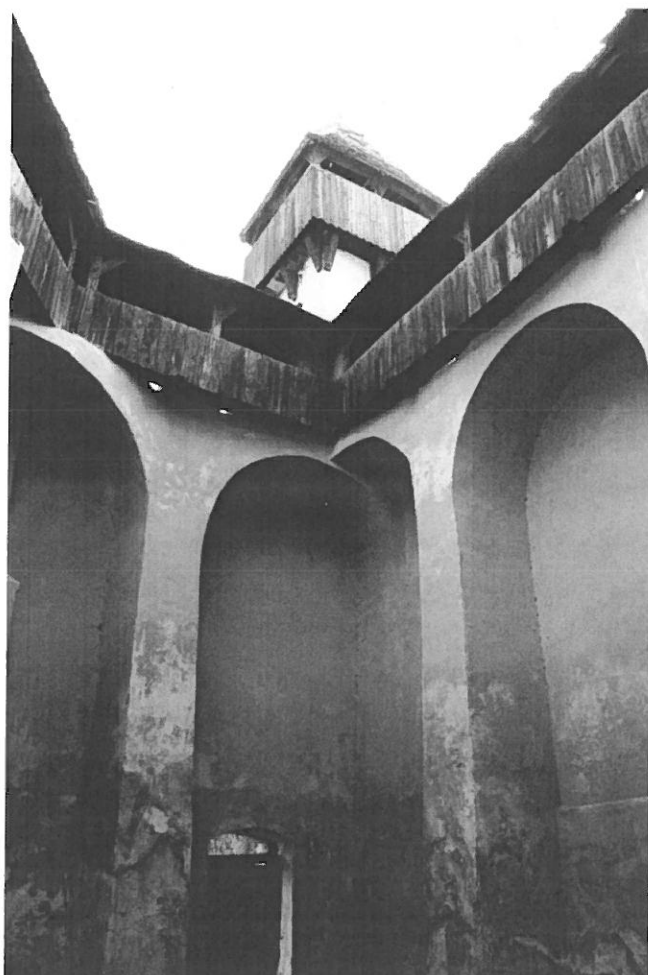
Latura sudică a navei.

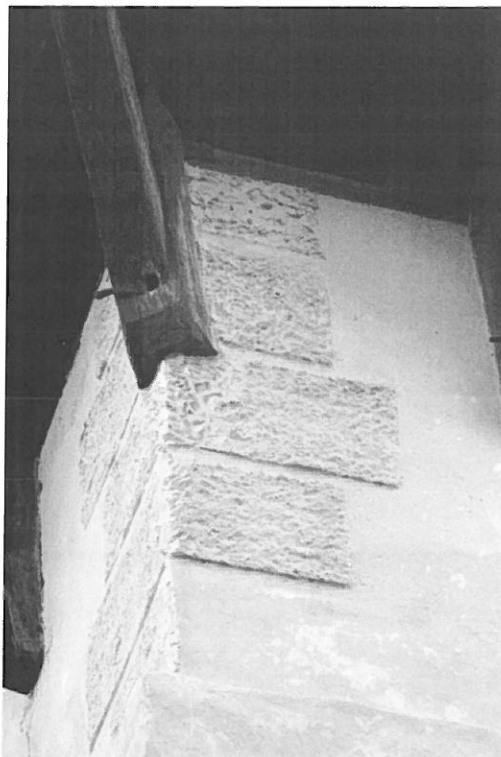
Latura estică a altarului

Latura estică a altarului. Poate fi observat nivelul umidității în ziduri, cât și nivelul ridicat de umplutură a nivelului exterior de călcare

Curtea interioară vestică. (Brunnenhof)

Turnul vestic. Decorația de asize.

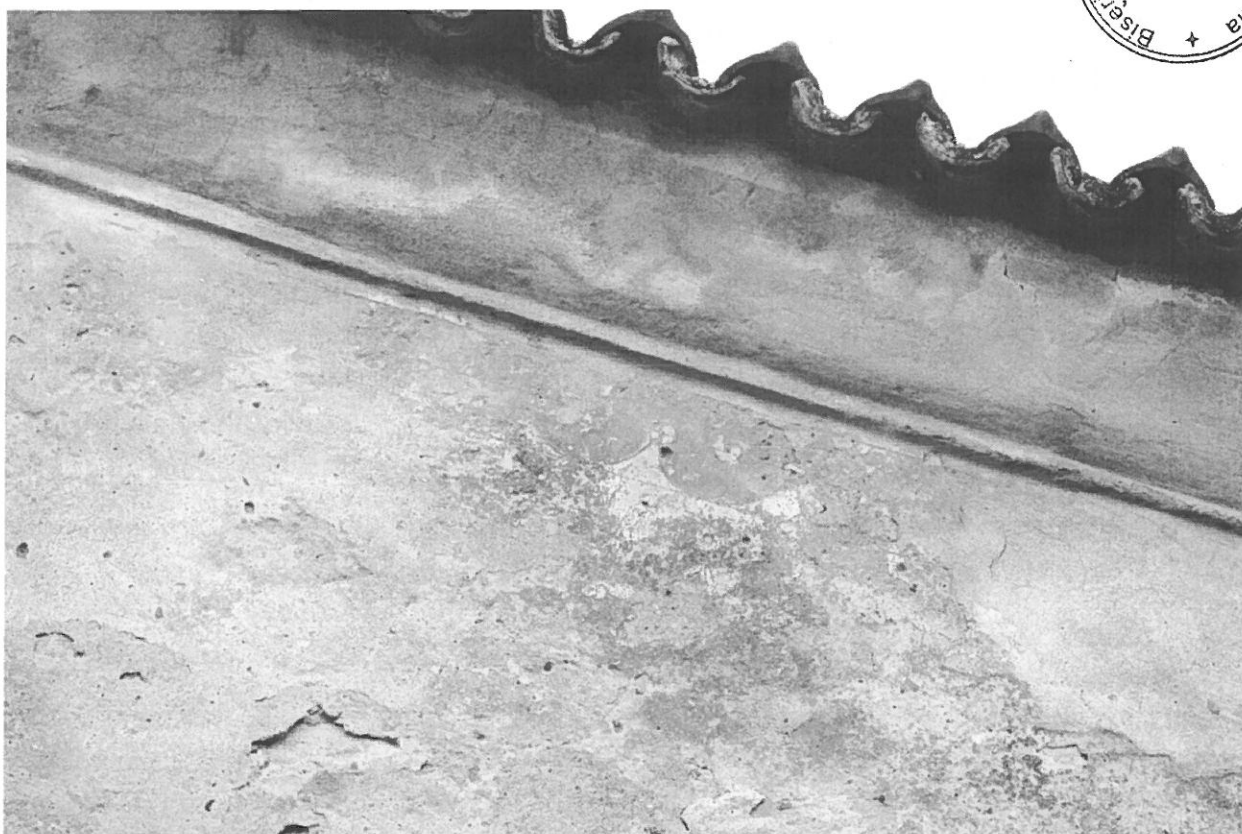
Latura estică a turnului, zona podului. Decorația de asize, și urma inprimată a șarpantei anterioare

Latura estică a turnului, zona podului. Urma imprimată a șarpantei anterioare

Portalul vestic

Turnul estic, latura vestică. Decorația murală de sub cornișă.

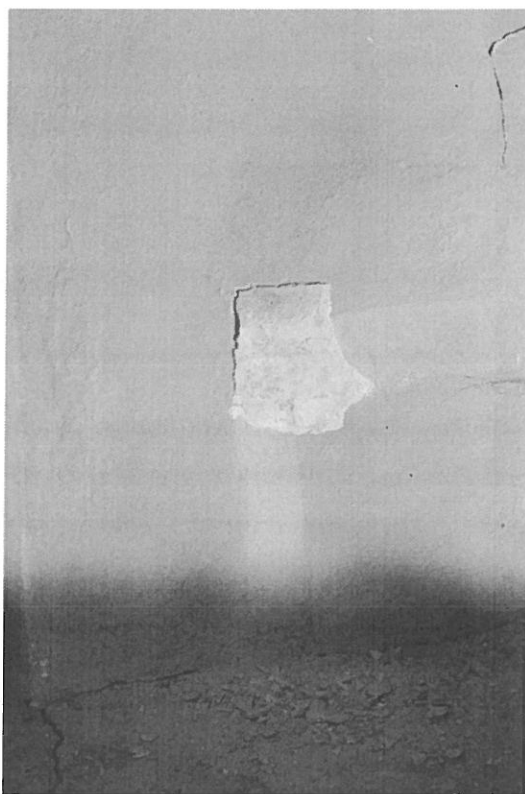
Turnul estic, latura vestică. Decorația murală de sub cornișă.

Turnul nordic. Imitația de asize colorată în roșu.

Latura estică a altarului, etajul III cu gurile de smoală. Consolele etajului III sunt sprijinite pe blocuri de piatră.

Latura sudică a navei, în vecinătatea intrării sudice. Terminația soclului de piatră

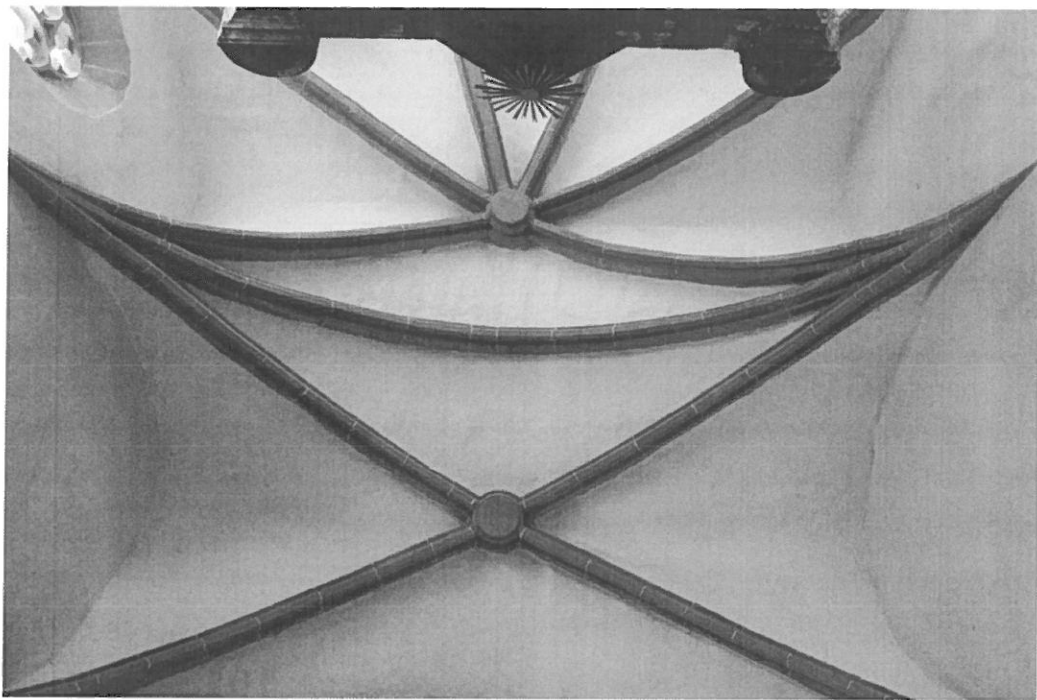
Latura sudică a navei, la vest de intrarea sudică. Fereastră circulară.

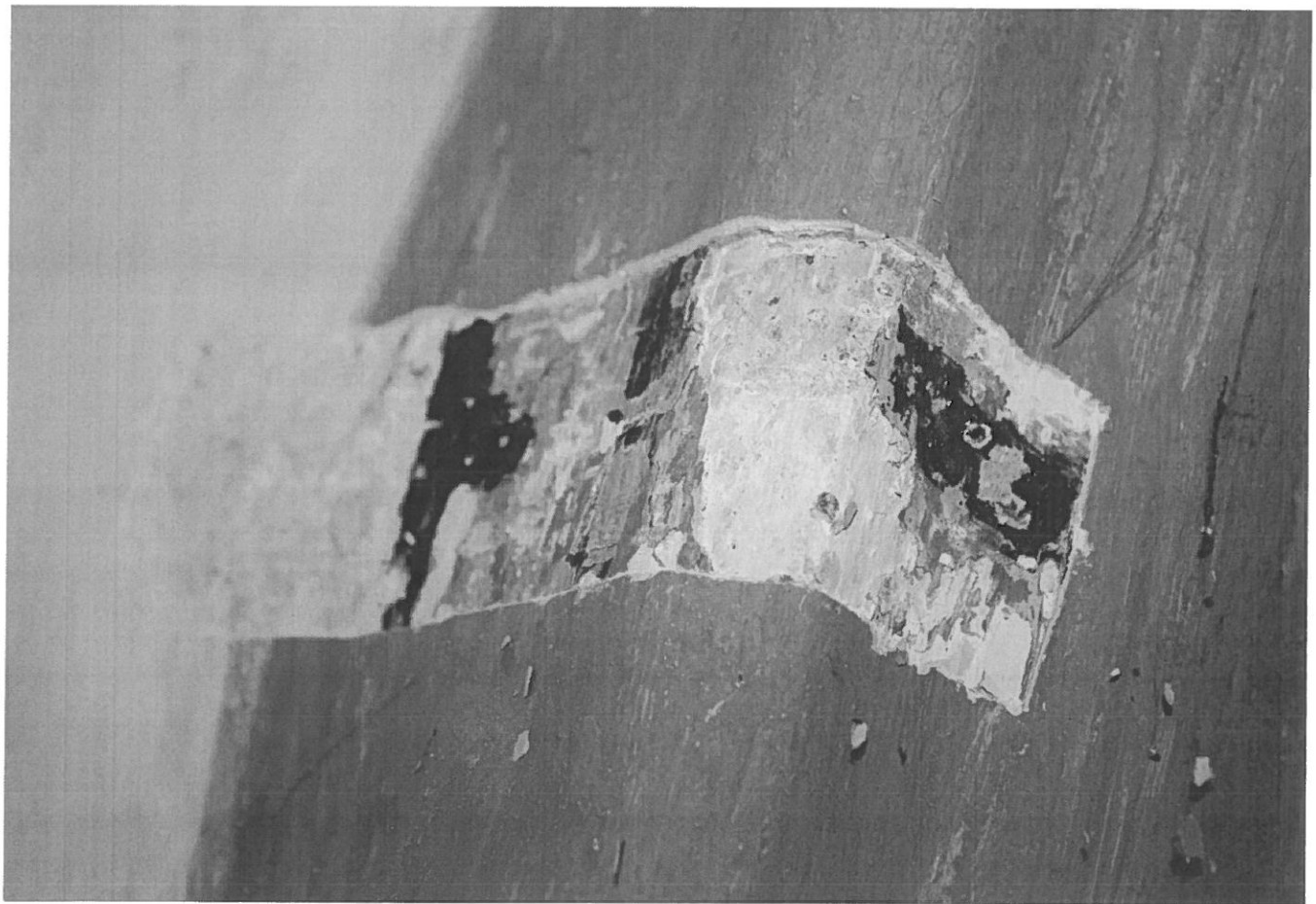
Altarul bisericii

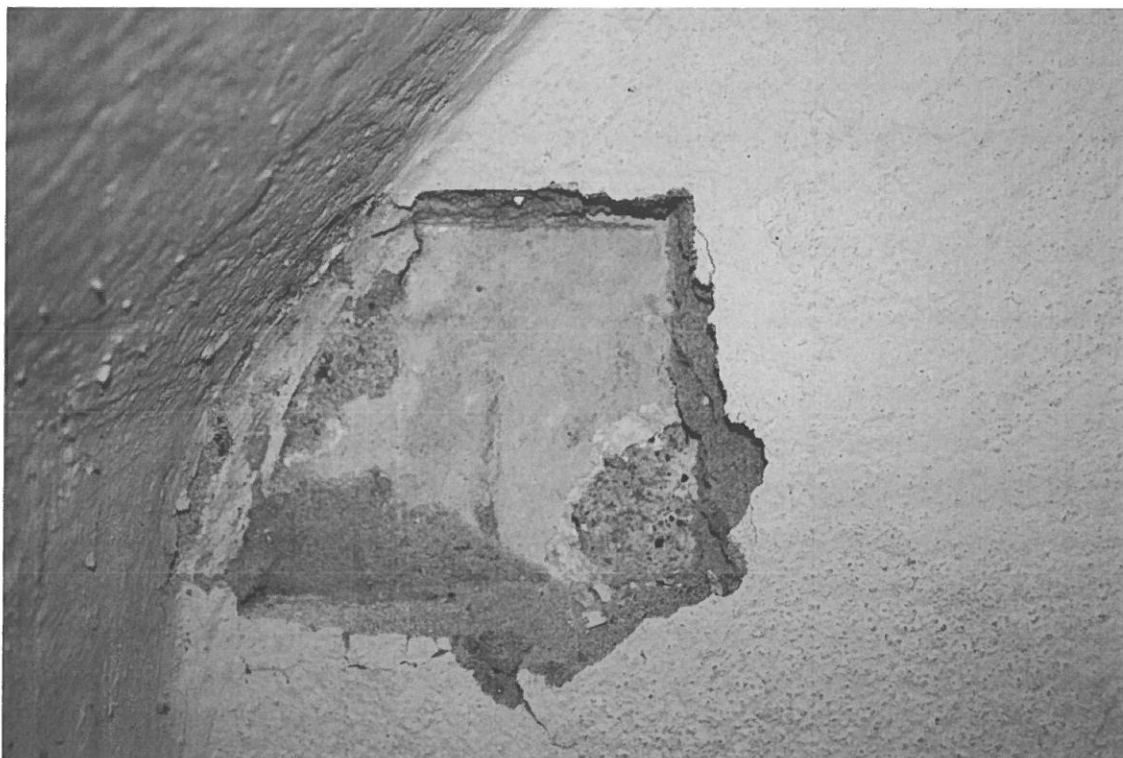
Nava bisericii cu arcadele ce despart nava principală de cele laterale.

Bolta altarului. Plastica cheilor de boltă a fost acoperită de tencuială.

Sondaj stratigrafic pe suprafața unei nervuri din altar.

Peretele sudic al altarului. Sondaj stratigrafic în interiorul sediliei.

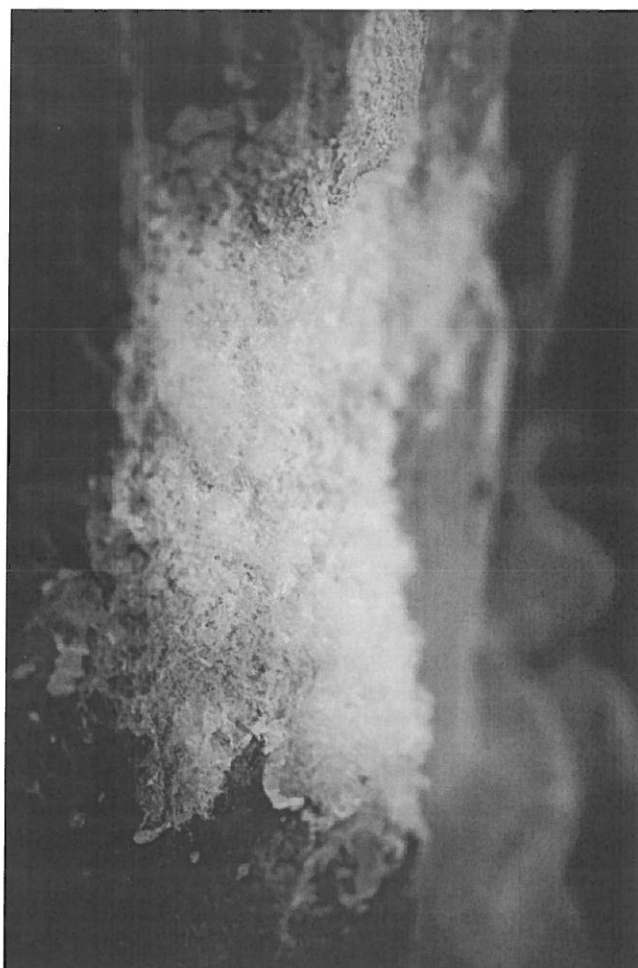
Peretele nordic al navei. Tencuială cu ciment și nivelul de călcare exterior au cauzat umiditate capilară.

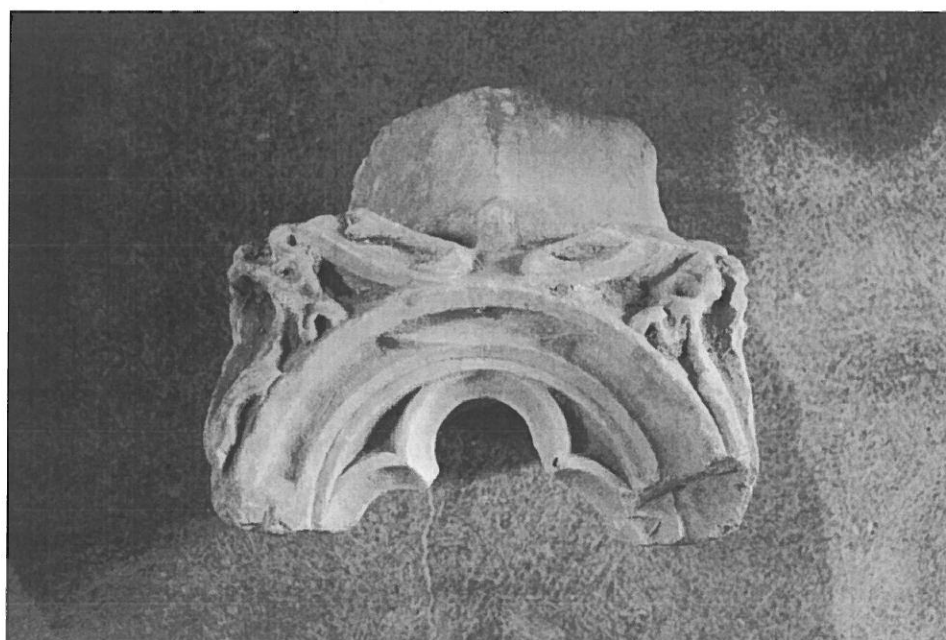
Sondaj stratigrafic pe suprafața peretelui estic al navei laterale nordice.

Eflorescențe saline pe suprafața unui pilastru

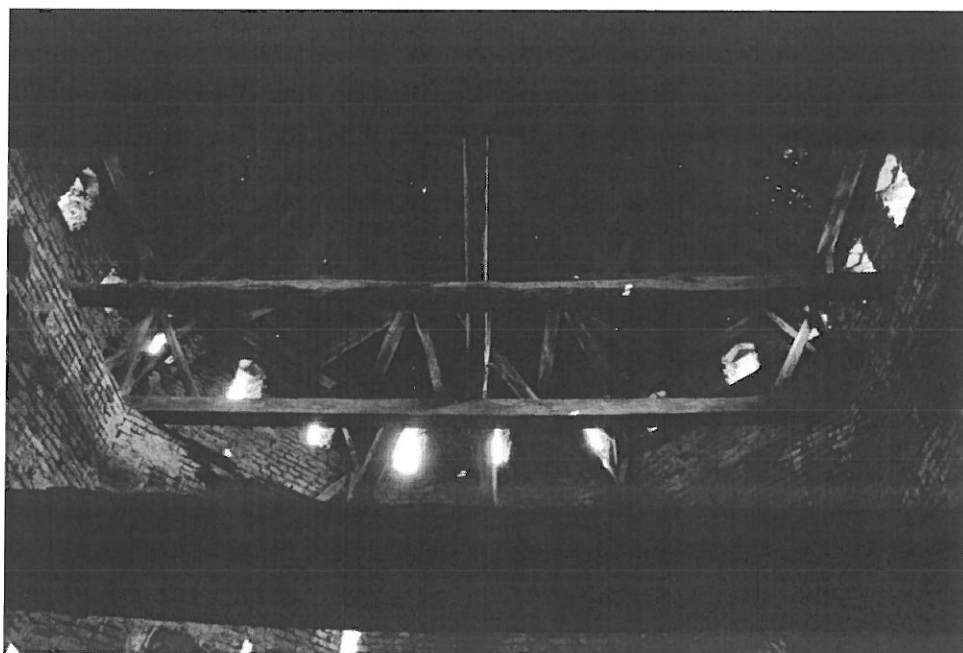

Eflorescențe saline pe suprafața unui pilastru

Elementul superior al unei nișe gotice depozitat în sacristie.

497

Etajul fortificat al altarului

25.03.2015 Tg Mureș

Pictor restaurator Kiss Lóránd
S.C.Imago Picta S.R.L.

